

WESTERN ROMAN
LASO
CIJENA 20 d. BROJ 472

VELIKI OBRAČUN

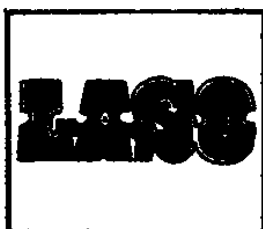

G. F. Unger

VELIKI OBRAČUN

LASO 472

G. F. UNGER: **VELIKI OBRAČUN**

Naslov originala: **ABRECHNUNG IN MONTANA**

Recenzija: Mladen Stary, književnik

Copyright: Bastei Verlag, Bergisch

Gladbach, posredstvom

Geisenheyner & Crone, Stuttgart

Prijevod: Fedor Bekl

Grafički urednik: Ivica Bartolić

Urednik: Marcel Čukli

SAVJET REDAKCIJE: Josip Adaković, dr Vladimir Anić, Ljudevit Bauer (predsjedavajući), Nenad Brixy, dr Adolf Dragičević, inž. Vesna Gazdag, Igor Golik, Marija Jurela, Borivoj Jurković, Želimir Košćević, Nada Šoljan, Ismet Voljević, Ana Župan-Bender – **GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:** Borivoj Jurković

LASO – Izlazi svaki tjedan – Izdavač: RO Novinsko-izdavačka djelatnost SOUR-a „Vjesnik“ n.s.o., 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4 – Adresa uredništva: „Laso“, Redakcija „Romani i stripovi“, 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, telefon: (041) 515-555 i 519-555 – Tisak: RO Štamparska djelatnost „Vjesnik“ n. sol. o. – OOUR Novinska rotacija n.s.u.b.o. i OOUR TM n. sub. o., 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) „Vjesnikova“ Press agencija Zagreb. Cijena pretplate za godinu dana iznosi 780 d ili 702 d s popustom od 10 posto, a za 6 mjeseci 390 d ili 351 d s popustom. Samo unaprijed plaćena pretplata osigurava popust od 10 posto. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-1216 SOUR „Vjesnik“, Interna banka, s oznakom za „Laso“. Cijena za inozemstvo: DM 1,80, ASCH 10,00, SFRS 2,00, HFL 2,00. – Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci DM 36,00, SKR 63,00, ASCH 250,00, FF 74,00, SFRS 36,00 HFL 37,00, US\$ 15,00 – Uplata za devizni račun 30101-37-7210-256 – Privredna banka Zagreb [za „Laso“].

Ekonomska propaganda: „Vjesnik“, Agencija za Marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6. Zadnja kolor-stranica 9000 d, -/b stranica 7000 d.

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7 – 1973. od 26. XI 1973.

Predvečer sam stigao do pojilišta kraj Spanish Walla. Jedan stari vuk, pun brazgotina, povukao se kad sam se ja pojavio. Moj konj Black samo je ljutito dahtao. Bio je to pravi borac i nije se bojao jednog jedinog vuka.

Vuk je bio dobar znak. Sada sam bio siguran da u blizini nema nikakve opasnosti, da nitko ne vreba na mene. Pojilište je slobodno.

Taj sam kraj otprije poznavao. Ograda stare tvrđave, koju su bili izgradili Španjolci, tijekom je godina potpuno propala.

Pustio sam konja da se napije, a onda sam se i ja osvježio i napunio bocu vodom. Zatim pripremim logor i naložim vatru. Ispekao sam nekoliko palačinki sa suhom slaninom i skuhaio kavu.

Black je pasao u blizini. Povremeno je dizao glavu i njušio okolo.

Tako nisam morao stražariti. Bilo je dovoljno da katkad pogledam konja, pa da budem siguran da me ništa neće iznenaditi.

Onda je, odjednom, Black počeo tiho dahtati i njušiti prema jugozapadu.

Hitro sam ustao i povukao se u sjenu što su je stvarale ruševine bivše ograde tvrđave.

Prekasno!

Iznenada sam na ledima osjetio pritisak puščane cijevi, a jedan je odrješit glas rekao:

– Napokon sam te uhvatio! Digni ruke! Visoko!

Bio sam siguran da je čovjek iza mene iskusan lovac na ljude, na one ucijenjene. Sudeći prema njegovom glasu već je u godinama, pomislim. Vidjeti ga nisam mogao. Stajao je iza mene, a obojica smo bili u sjeni ruševina. Sjaj vatre nije

dosizao do nas, jer se gotovo ugasila. Samo je tu i tamo tinjala. U vrućem je pepelu ostao samo pocrnjeli lonac za kavu.

Iako ga nisam vidio, znao sam da je čovjek iza mene nizak. Jedva ako je srednje visok.

Imao sam mnogo neprijatelja. Mnoge su »sjene« pratile moj trag, kako je to uobičajeno reći, a bilo je i podosta ljudi s obiju strana granice koji bi dobro platili za moj skalp.

Tako je oduvijek sa mnom. Nisam osoba za koju bi se moglo reći da je džentlmen. Oh, nikako to nisam bio!

– Krenimo prema vatri – reče neznanac iza mene i jače prisloni puščanu cijev o moja leđa.

Odmah sam iskoračio dugačkim korakom, ali samo zato da bih se oslobodio pritiska puške i da cijev više ne bude prislonjena o moja leđa.

Iako sam prilično visok i težak, ipak sam brz poput divlje mačke koja želi izbjeći zamku što se upravo sklapa.

Okrenuo sam se, pri tome odmah kao pušku i udario neznanca svom snagom.

Bilo je i krupnih momaka koji su vjerovali da su vrlo čvrsti, a nisu mogli podnijeti udarac u predio jetara. Ovaj čovjek, srednje visok i u godinama, složio se poput vreće. Nije mogao ustati, čak ni pridignuti se na koljena. Ležao je potpuno skvrčen i stenjao.

Čudio sam se što nije opalio, iako je to vrlo lako mnogo uraditi. Metak bi me u najmanju ruku okrznuo, a plamen prismudio odjeću. Međutim, nije pritisnuo obarač. Čak ni nehotično, što bi većina ljudi učinila.

Pregledam neznancevu pušku, »spensericu« sa sedam metaka i polugom za ubacivanje metka u cijev. Bila je puna. Onda kleknem, da bih pogledao i njegov kolt.

I tada ugledam nešto što me je spriječilo da glasno preknem. Odsjaj metala. To me nagna da šire rastvorim neznancev raskopčani kaput i bolje pogledam u sjajni predmet.

Bila je to značka šerifa, štoviše, saveznog šerifa! Masivna a ne obična, metalna zvijezda kakvu imaju gradski šerifi.

Velika je razlika između saveznog i gradskog šerifa. Službeno pravo gradskog šerifa nije prelazilo granice grada u kojem ga je na tu dužnost imenovao gradski savjet, kojemu je bio odgovoran. Za takvog je šerifa mogao biti imenovan i unajmljeni revolveraš.

Međutim, savezni šerif zastupa savezni zakon. Ako je potrebno, savezni šerif može zatražiti i pomoć vojske, a ima i mnoga druga ovlaštenja.

Ipak sam neznancu oduzeo kolt i iz njegove sare izvadio dugačak nož.

Sada sam morao samo čekati.

Oporavljao se postepeno. Sjeo je, ogorčeno uzdahnio pa progovorio:

– Haggerty, vjerovali ste da neću pucati. Štoviše, bili ste gotovo sigurni. Što bi bilo da sam ipak opalio? Igrate li uvijek tako visoko? Stavljate li uvijek sve na sreću? Jednom će vam se to osvetiti, Haggerty.

Osmjehnuo sam se.

– Šerife, ja nisam Haggerty. Vjerojatno ste u noći slijepi kao što je krtica danju. Do vraga, ja nisam Haggerty! Nikad se nisam tako prezivao. Želite li se potužiti na moje ponašanje? Ili ćete se ispričati za svoje?

Pogleda prema meni, a onda uz veliko naprezanje ustane. Još se ljuljao dok je masirao predio oko jetara.

Vjerovao sam da mu je lice blijedo zeleno ili žuto. Uobičajene boje sigurno nije, pomislim.

Neznanac pride bliže i zapilji se u mene. Iz takve se blizine mogao uvjeriti da ja doista nisam taj Haggerty kojega progoni. Zanimalo me tko je progonjeni kad za njim traga čak savezni šerif.

Sada sam i ja mogao bolje promotriti čovjeka koji mi je prijetio. Vidio sam da je upravo onakav kakvim sam ga zamišljao na temelju zvuka njegova glasa: odlučan i tvrd. Moglo bi ga se usporediti s pticom grabežljivicom. Na primjer jastrebom, ali takvim koji lovi ljude a ne sitan plijen. I to već godinama.

Promatrali smo tako neko vrijeme jedan drugoga, a onda on progovori:

– Točno, vi niste Haggerty – reče, pa zakima glavom. – Vjerojatno sam u međuvremenu postao stari magarac. To mi se prije nikad ne bi moglo dogoditi. Ne morate se ispričavati, gospodine.

– Nisam ni namjeravao.

– Tko ste? – upitao je polagano, i dalje ljut.

– Što uopće znači ime? Mogu vam reći tucet prezimena, tek tako. Najbolje će biti ako obojica zaboravimo da smo se sreli.

Ukrutio se i zašutio. Trljao je bolno mjesto, razmišljajući. Potpuno se oporavio, ali ne i prebolio bol. Pitao sam se da li je zlopamtilo i hoće li mi ikada zaboraviti da sam ga napao.

Ni najmanje ne bih želio da mi je neki savezni šerif neprijatelj. Takav bi mi čovjek mogao prirediti mnogo neugodnosti.

I dalje me promatrao. Nakon podulje šutnje reče:

– Oprostite. Mislio sam da uz ovu vatru ne može biti nitko drugi do Haggerty. Bio sam mu na tragu, i to posve blizu. I ako on još nije bio ovdje, ubrzo će stići. Vratite mi oružje, čovječe! Ipak bih želio saznati tko ste.

Oklijevao sam.

Do vraga, pomislim, naslućivao sam da su moguće razne neugodnosti, a ipak sam se ponio poput glupana kad sam odlučio logorovati na jedinom pojilištu u ovom kraju. Bilo bi bolje da nisam želio odmoriti konja i omogućiti mada se napase svježe, sočne trave.

Da vratim oružje šerifu? Možda će se osvetiti što sam ga udario? Savezni je šerif očito progonio zločinca. Ako mu ne vratim oružje, vjerojatno će ga ubiti onaj koga goni. Bilo je neprijeporno da će taj Haggerty doći ovamo. Nigdje drugdje nije mogao naći vodu.

Odlučio sam. Pružio sam mu kolt, zatim pušku i na kraju nož. Oh, bio sam oprezan! Međutim, on nije ništa pokušao. Pregledao je oružje i krenuo po svoga konja.

Vratio sam se k vatri i bacio na nju nekoliko debljih dijelova grana, kako bi se bolje vidjelo. Onda privučem svoje stvari bliže i počnem ih pospremati. Naumio sam, naime, odjahati dalje.

Kad sam ga pozvao, Black me nerado poslušao, iako je inače bio poslušan poput psa. No sada je znao da će odmor biti prekinut, a to mu se nije svidjelo.

– Ah, dodi – rečem još jednom – da te mogu osedlati. Ovaj je svijet loš tamo gdje žive ljudi, a dobar tamo gdje ih nema. Ovdje sam danas već stekao jednog neprijatelja. Krenimo, dakle, tamo gdje je svijet dobar. Hajde, dodi već jednom!

Pod »neprijateljem« sam mislio na sjedokosoga žilavog saveznog šerifa. Nisam mu znao ime, niti sam mu rekao svoje.

Black napokon pride. Osedlam ga i svu svoju imovinu čvrsto zavežem iza sedla.

U tom trenutku začujem kako se približava konjanik. Evo šerifa, pomislim. U međuvremenu je našao konja. Vjerojatno je u noći odlutao malo dalje i sada se obojica vraćaju.

Pogledao sam prema jahaču... i vidio da to nije savezni šerif!

Bio je to potpuno drugi muškarac, iako rastom gotovo isti. Jahač je jahao velikog konja.

Shvatio sam da je to, najvjerojatnije, onaj Haggerty s kojim me je šerif bio zamijenio. Tada sam se pitao zašto šerif nije pucao kad sam ga napao. Na to pitanje još nisam našao odgovor.

Konjanik me preko vatre upita:

– Hej, gospodine, krećete li dalje? Mogu li onda preuzeti vašu vatr?

– Svakako.

Na vrhu mi je jezika bilo pitanje: Jeste li vi Haggerty? Ipak ga nisam izgovorio. Što se sve to mene uopće tiče, pomislim. Posve ništa!

Iz iskustva sam znao da čovjek uvijek doživi neprilike ako se mijša u tuđi život. To ne može dovesti ni do čega dobrog. Samo do nepotrebnih neprilika. Bilo je najpametnije ništa ne pitati i nastaviti svojim putem. Tada čovjek bolje prođe.

– Ustanem. Čovjek kojega sam smatrao Haggertyjem upravo se spremao sjahati.

U tom se trenutku našao u stupici. Prije nego što je stigao nogu izvući iz stremena i stati na zemlju zaori glas saveznog šerifa.

– Ostani na konju, Haggerty! Držim te na nišanu. Neka ti ruka ostane na jabuci sedla, a noga u stremenu! Drugom rukom otpaši remen i pusti da oružje padne na zemlju. Ja sam Jones Madden, savezni šerif.

Bio sam siguran da sam nekoć čuo za njega. Madden je bio gotovo legendarni lovac na odmetnike čije su glave bile ucijenjene.

Dakle, ipak je šcepao Haggertyja!

Haggerty nije imao nikakvih izgleda. Pogotovu s takvim položajem tijela: jednom nogom na tlu i drugom u stremenu dok mu je jedna ruka počivala na jabuci sedla. Kad bi išta u tom položaju pokušao, bio bi to jalov trud. Nije mogao brzo reagirati i bio bi prepor.

I Haggerty je sve to dobro znao. Nije ni prekleo. Samo je uzdahnio i zaškrgutao zubima, pa se ukočio.

I njegov umoran konj ostane miran, iako je sigurno bio žedan. Bila je to dobra životinja, naučena da miruje sve dotle dok jahač ne sjase. A to Haggerty još nije uradio.

– Ti si s njim? – upita me.

Glas mu je bio miran i još uvijek samopouzdan. Očigledno bijaše čovjek koji lako ne postaje nervozan i koji potpuno vlada sobom i u najtežim okolnostima.

Iznenada me preplavi želja da saznam zašto mu je Jones Madden za petama. Zanimalo me zašto Haggertyja progoni čak savezni šerif.

– Ne, Haggerty – odgovorim – nisam. Ova igra nije moja. Ja tu ne mijšam karte, niti bih riskirao i najmanji ulog.

Pogledao me, a meni se učini da je odahnuo. Sada je znao da ću se suzdržati od svega i da ima posla samo s tim Maddenom.

Bijah naumio uzjahati i krenuti. I sada sam to namjeravao. Odjahati i nestati u noći.

Iznenada me Haggerty upita:

– Hoćete li mi pomoći, prijatelju?

– Zar protiv saveznog šerifa?
– hladno odgovorim.

– Zašto ne? – odvrati on protupitanjem. – A možda on i nije savezni šerif, nego laže. Prijatelju, nećete požaliti ako budete uz mene. Nagradit ću vas sa deset tisuća dolara.

Zavlada tišina. I neko vrijeme potraje. Šerif je čekao. I Haggerty. Ja sam razmišljao. Napokon odlučim. Snažno zanijećem glavom, pa odgovorim:

– Ne. To nije moja igra. Ne uzimam nijednu kartu.

Uzdahnuo je od razočaranja.

Iz mraka ponovo dopre šerifov opori glas:

– Dakle, uradi što sam ti rekao, Haggerty. Neću te ubiti. Pucat ću ti u noge. Hajde, brojiti ću samo do tri!

Bio je odlučan. Nije podigao glas, ali se po tonu čulo da se ne šali.

Haggerty glasno uzdahne. Otpusti kopču opasača i pusti da padne na zemlju. Tek je tada smio sjahati i udaljiti se od konja.

Haggerty pride vatri, a šerif izide iz mraka, ode do uhićenika i gurne puščanu cijev u njegove grudi. Haggerty je morao ispružiti ruke, a onda mu Madden okuje zapešća čeličnim lisičinama.

Obojica zatim zajedno podu do vode, kleknu i utaže žed. Onda se osvježe i skinu s lica prašinu nataloženu od dugog putovanja. I njihovi su konji pili pored njih. I ljudi i životinje bijahu silno žedni.

Ja sam još razmišljao što da uradim. Da odjašem ili ostanem?

Negdje duboko u sebi osjećao sam da ne bih smio odjahati i da moram ostati. A onda opet postanem znatizeljan da saznam što je to Haggerty skrivio.

Ne moram odjahati, zaključim naposljetku. Sve je završeno. Madden je uhvatio mornka kojega je progonio. Mogu s njim i njegovim uhićenikom ostati na pojilištu. To bi osobito obradovalo Blacka.

Odlučim ostati. Kad sam skinuo sedlo i ostale stvari, moje je konjče zahvalno zarzalo.

Vatra je bila jaka i osvjetljavala je okoliš. Uzeo sam sve stvari i povukao se u sjenu. Brzo sam utonuo u san.

* * *

Bilo je oko ponoći kad sam se probudio. Odmah sam znao da buđenje nije bilo prirodno. Iz dubokog sna trgnuli su me podsvjesni, opominjujući signali.

Šerif je sjedio, i dalje omotan gunjem. Zatim se pokuša, s puškom u ruci, povući dalje od vatre pokraj koje je ležao zajedno sa svojim uhićenikom.

Prekasno!

Stigli su konjanici, iz četiri smjera. Već su nas okružili i sada su se približavali vatri.

Oštar glas poluglasno pozove:

– Hej, Madden! Jones Madden?

– Tko je to? – odgovori šerif oporim i neprijateljskim glasom.

– Potjera iz Rosca – odgovori oštar glas iz tame. – Došli smo da bismo vam pomogli, Madden. Da li je to uz vas Haggerty? I da li je još tko s vama?

Čuo sam kako je šerif zaškrgetao zubima prije nego što je odgovorio:

– Nije mi potrebna pomoć potjere iz Rosca. Vratite se kući, ljudi. Nisam vas molio da mi pomognete.

Nekoliko se ljudi nasmije.

– To vam vjerujemo – odgovori mu drugi glas.

Taj glas odnekud poznajem, pomislim. Bio sam siguran da sam ga već čuo. Muškarac koji se bio prvi oglašio sada će strožim glasom:

– Sada ćemo doći u vaš logor. Moramo do pojila.

Približila su se četiri konjanika. Da, samo četiri! Međutim, jedan od njih bio je opasniji od čitavog čopora revolveraša zajedno.

Poznavao sam tog momka koji je živio teškim životom revolveraša. Tab Gillmaker bi vam na prvi pogled djelovao vrlo prosječno i beznačajno. Sve dotle dok mu ne biste pogledali u oči.

Dvojica od ostale trojice sigurno su bila braća. Jedva ih se moglo razlikovati koliko su međusobno nalikovali. Izgledali su kao Indijanci. Točnije rečeno, kao Komanči u odjeći bijelaca. I o toj sam dvojici već čuo. Bili su to Lesly i Fessly Laredo.

Četvrtog momka nisam poznao, ali nije bilo nimalo sumnje da je baš on njihov vođa. Njemu je pripadao onaj glas vičan zapovijedanju kojega smo najprije bili začuli.

I sada je vodio glavnu riječ. Kimnuo je Haggertyju i rekao:

– Ipak te je taj stari jastreb napokon uhvatio. Zna on još loviti... Hej, tko je to tamo?

Pitanje se odnosilo na mene. Ugledao me je kad sam sjeo, spreman za svaki slučaj.

Ništa nisam odgovorio. Samo sam ga gledao, kao da sam htio obznaniti da ću sve što dobijem od njega vratiti s kamatama. Morao je to osjetiti.

Sada sam i njega dobro pogledao. Bio je jak, krupan i ridokos.

Umjesto mene odgovori Tab Gillmaker.

– To je Bat Yates.

Izgovorio je to bez ikakva naglaska, sasvim jednostavno.

Da, tako je glasilo moje ime i prezime. Bat Yates. Sada su svi ovdje oko vatre nešto saznali. I šerif i Haggerty.

Nitko nije rekao ni riječ, no braća Laredo postadoše oprezniji. Tab Gillmaker rukama obuhvati jabuku sedla, pa se udobnije namjesti. Onda upita:

– Yates, hoćeš li pomoći šerifu? I ti si umiješan u ovu igru?

– Ne, neću! Ja s tim nemam ništa. Slučajno sam se zatekao na pojilištu.

Znao sam da je njegovo dosad naizgled opušteno držanje samo varka. Uistinu se opustio tek pošto sam mu to odgovorio. Odmah se okrenuo prema krupnome muškarcu.

– Clayton – reče – možemo nastaviti. Yates je slučajno ovdje, a sada će odjahati. No možda želiš prisustvovati, Yates?

Izgovorivši to pitanje, ponovo se okrene prema meni.

Pogledao sam šerifa i opazio da se on već predao sudbini. Madden nije bio budala. Ne bi imao šanse ni protiv samoga Tab Gillmakera, a ovdje su još i braća Laredo. I taj Clayton mora da je opasan momak.

Čak ni šerif kakav je Jones Madden, iskusan i opasan i nedvojbeno dobar borac, nije mogao ništa poduzeti. Bit će sretan ako mu dopuste da ode.

Sve je to i te kako dobro znao. Načas me pogleda, kao da očekuje da ću mu ipak pomoći.

O, nemojte pomisliti da sam ga žalio! Nisam. Samo sam postao svjestan njegove usamljenosti. Podsjetio me na staroga vuka ko-

jega su mladi i jači pripadnici čopora otjerali od plijena, a on se više ne može s njima boriti za dio tog plijena. Mora se povući i, u najboljem slučaju, zadovoljiti ostacima.

Tako je i nikako drugačije bilo i sada, ovdje.

Pogledao sam Gillmakera i rekao:

– Pustite Maddena neka ode.

Tab je neko vrijeme šutio. Onda izmijeni pogled s Claytonom.

Braća Laredo su čekala, na oprezu.

Haggerty, čije su noge bile sapete i koji je dosad čučao u gunju, sjedne. Njegov pogled prijede preko svih prisutnih i na kraju zastane na meni.

Još je želio da mu pomognem. Njegova ponuda i dalje vrijedi. Vidio sam to po izrazu njegovog lica i pogledu. Međutim, ni za deset tisuća dolara ne bih se borio s Tabom Gillmakerom, čak da Laredovi nisu ovdje.

Gillmaker se u međuvremenu bez ijedne riječi sporazumio s Claytonom. Nije bilo dvojbe da je Clayton taj koji je odlučio, na temelju znakova koje mu je Gillmaker dao.

Jedno bijaše nedvojbeno: kao što ja nisam želio svađu s Gillmakerom, tako ni njega ne bi radovalo da mora pucati u mene. Znao je, kao i ja, da bismo nakon toga najvjerojatnije obojica bili mrtvi.

Gillmaker kimne, pa reče:

– Dopustit ćemo mu da ode, ali pješice. Oružje smije ponijeti. Je li tako u redu, Yates?

Kimnuo sam i pogledao uhićenika.

Haggerty je shvatio da se zbog njega neće uhvatiti ukoštac s ovom četvorkom. Ti su momci došli ovamo da bi ga oteli šerifu. Že-

ljeli su ga imati i sada su to postigli.

Ponovo sam se upitao zašto šerif nije bio pucao u mene iako je vjerovao da je ulovio Haggertyja. Bio je u neprilici i morao je pucati, a ipak nije. Zašto?

Kad sam o tome prvi put razmišljao, nikako nisam mogao dokučiti razlog, no sada na to pitanje više nije bilo teško odgovoriti. Haggerty nešto zna, a njegova je tajna tako važna da ga nije smio ubiti!

Drugačije nije moglo biti. Možda je u pitanju skriveno blago, ili plijen kakve pljačke, ili je riječ o zlatnoj žili. Moralo bi biti posrijedi nešto takvo. Tada bi sve što se odigralo oko ovoga pojilišta imalo nekakvog smisla.

Nisam mogao pomoći Haggertyju. Zato rečem:

– Spremit ću svoje stvari i odjahati.

Vidio sam da Laredovi i Clayton nisu s tim suglasni i da namjeravaju nešto reći. Tab Gillmaker, koji me je bolje poznao od njih, požuri i odlučno reče:

– Dobro, Yates. Odjaši! Želim ti mnogo sreće na putu. Iskreno priznajem da sam sretan što se nismo sukobili. No ti dobro znaš da ja ne bih pokleknuo.

Samo sam kimnuo. Pokupio sam stvari, zamotao ih, osedlao konja i uzjahao.

– Krenite, Madden – promrmljam. – Koga vraga čekate?

Šutke je poslušao moj savjet. Htio je poći na istok kao i ja, ali mu Clayton naredi:

– Prema zapadu, Madden! Prema zapadu, u smjeru Pecos.

Ništa nije rekao. Prešao je jezikom preko suhih usnica i uzeo svoju bocu s vodom. Onda zgrabi pušku i stavi je pod pazuh, pa krene.

U prolazu me načas pogleda. Bio je to poprijeki pogled dvonožnog vuka. Nije izražavao nikakvu zahvalnost. Pošto je nekoliko godina proveo kao lovac na ljude, nije više, poznavao takve osjećaje.

Sjedio sam na nepomičnom Blacku sve dok Jones Madden nije iščezao u noći. Onda i ja potjeram konja.

Pitao sam se što ta četvorka namjerava s Haggertyjem.

II

Odjahao sam pet, šest milja i potražio mjesto na kojem bih mogao provesti ostatak noći.

Ujahao sam u malu udolinu, koja je sigurno vodila prema Roscu. Noć je postala svjetlija i bistrija, a zbog toga i hladnija. Ako nisam htio da se smrzavam, morao sam upaliti vatru. Ionako ću je zapaliti za otprilike četiri sata, da bih ujutro skuhao zajutrak, pomislim, pa mogu to uraditi već sada.

Skrenem zato malo s puta i potražim dobro mjesto za logorovanje i smjestim se uz vatru. Dok je plamsala, podem prikupiti još drva. Istodobno sam dobro pregledao okolicu logora.

Kad sam po drugi puta te noći htio leći, ispod drva koje me je imalo štititi od jutarnje magle, začujem kako mi se približava jedan konjanik. Moj Black je već odavno ustremio uha i s vremena na vrijeme tiho rzao.

Jahač je dolazio iz smjera u kojem je ležao gradić Rosco.

Povukao sam se potpuno pod drvo, naslonio na stablo i čekao. Put je bio od mene udaljen oko pedeset metara. Noć je bila tako svijetla da sam ubrzo razaznao jahača.

On je vidio moju vatru. Zauzdao je konja, još na putu, kad je bio na mjestu najbližem vatri. Onda skrene s puta i usmjeri konja prema vatri. Htio je vidjeti tko se uz nju ulogorio.

I ja sam bio znatiželjan, tko je jahač. Ove je noći mnogo ljudi na putu, pomislim, a svi su došli iz smjera Rosca. Da li je i taj novopridošlica jedan od onih koji se zanimaju za Haggertyja?

Jahač ponovo zauzda konja, a onda pozove:

— Daniel... Daniel Haggerty?

Lagano sam se trgnuo. Na konju nije sjedio jahač, nego jahačica!

Glas te žene bio je taman i melodičan. U njemu kao da je bio prizvuk nade, ali prevladavao je umor. Iz glasa se moglo nazrijeti da se žena nada da je napokon stigla do cilja. A cilj je, nedvojbeno, bio Haggerty. Pojahala je u noć samo zato što se nadala da će ga naći.

Zašto?

Izišao sam iz sjene što ga je stvarala krošnja i mirno rekao:

— Ja nisam Haggerty, gospodo, ali vam mogu reći gdje ćete ga naći. Nije protekao ni pun sat kako sam ga vidio.

Lagano je kriknula, a onda pojaše prema meni, gonjena znatiželjom.

Znao sam da s nestrpljenjem očekuje što ću joj reći, jer sam i sâm bio znatiželjan. Osim toga, odlučio sam da napokon saznam nešto više o tom Haggertyju i o njegovim progoniteljima. Predosjećao sam da bi mi ta žena mogla o tome mnogo reći.

* * *

U svjetlosti vatre vidio sam da je jahačica vrlo mlada. Nije joj moglo biti više od dvadeset i pet godina.

Gipko je sjedila na prašnom konju, koji je bio prilično umoran. Zacijelo je prevalio najmanje četrdesetak milja.

Dakle, zaključim, jahačica je mogla stići iz Rosca.

Žena je bila više nego lijepa, a u jahanju se mogla mjeriti s mnogim kaubojem. Mnoge žene ne bi uspjele prevaliti takav put. Odavno bi pale s konja.

Osvijetljena svjetlošću vatre, kosa joj je plamtjela crvenkastim sjajem. Vjerojatno je i na danjem svjetlu te boje, zaključim. Eventualno bi mogla biti i boje meda. Oči su joj bile zelene poput vode planinskih jezera: tirkiznozelene ili zelenosivkaste.

— Gospodine — rekla je — gdje bih mogla naći Daniela Haggertyja? Vi ga očigledno poznajete. Tko ste vi?

— Bat Yates, gospodo — predstavim se. — Ako sjašete i malo se odmorite uz moju vatru, sve ću vam ispričati. Skuhat ću vam i kavu. Takvu kakva će vam sigurno prijati nakon tako dugoga puta. Vašem je konju prijeko potreban odmor. I vode zacijelo nemate dovoljno.

— Nemam. Jahala sam po vrućini i velikoj prašini, a nigdje usput u toj proklesnoj zemlji nisam naišla na vodu.

Njezin tamni glas postao je malo promukao. Ta je žena odrasla među muškarcima. Odmah sam to opazio. Ima mnogo braće ili je živjela na ranču, među samim muškarcima i tu rasla poput mladića.

Polagano je sjahala. Na sebi je imala suknju-hlače sašivenu od kože. Čizme su joj bile kičene.

Kad je prišla vatri, opazim da je sve na njoj baš takvo kakvo bi muškarac poželio. Bila je divna i pri-

rodna, neusiljenog i ljupkog ponašanja.

Već odavno nisam vidio takvu ženu i zato sam uživao dok sam je promatrao. I pri tome sam mislio: Sveti dime, kad tako dobro izgleda nakon tako dugog jahanja, kako tek mora izgledati kad se dobro ispava, okupa i uredi za svečani izlazak!

I ona je mene dugo promatrala. Bio sam siguran da je iz mog pogleda pročitala o čemu razmišljam. Nije bilo sumnje da je iskusna žena i da se ne susreće prvi put u životu s takvim procjenjivačkim muškarčevim pogledom.

— Bat Yates — polagano reče — niste me valjda zaustavili zato da biste imali društvo?

Pružio sam joj punu bocu vode s riječima:

— Izlijte poslije malo vode u šešir pa je dajte konju. Ja ću skuhati kavu. Imamo vremena, gospodo... ili kako da vas oslovljavam?

Šutjela je. Nije rekla svoje ime, iako bih ga ja i te kako rado saznao. Bio sam znatiželjan da saznam kako se ta neznanka zove.

Uzela je bocu i uradila što sam joj savjetovao. Imao sam još jednu bocu, ali sam tu vodu koristio samo za kuhanje kave.

Moja ridokosa i zelenooka gošća pobrinula se i za konja, a onda ga i rasedlala. To je bilo pametno, jer je životinji uistinu bio potreban duži odmor. Vidio sam da je neznanka i prilično jaka. Rasedlavanje je obavila s lakoćom. Bila je srednje visoka žena i doimala se nježno. Nije bila teža od šezdeset kilograma.

Kad je čučnula uz vatru sa suprotne strane, kava je već bila skuhanana. Pila ju je iz vrućega limenog lončića, poput iskusnog kaubojca, a da nije opekla usnice.

Njezin je pogled bio proučavajući ali i upitan, pa sam počeo pričati. Sve sam ispriповijedao. Do u tancine. Ništa nisam prešutio.

Kad sam ušutio, ona je sklopila vjeđe. Čučala je zamišljena i razmišljala o onom što je čula. Kad me nakon duljeg vremena ponovo pogledala, zelene su joj oči živo svjetlucale. Ni nakon tako dugog jahanja njezina energija nije bila iscrpljena.

Promatrao sam je i zaključio da je nešto naumila, ali da se ne može odlučiti. Zato upitam:

— U kakvoj ste vezi s tim Haggertyjem, gospodo? Da li je Daniel Haggerty vaš muž?

Čudno me pogledala. Slutio sam da iza tog lijepog čela misli jure kao lude: da stvara planove, a onda ih brzo mijenja. Traži putove, traga za mogućnostima. Načas mi se čak učinilo da bi je moglo obuzeti očajanje, neka vrst panike. Zaključio sam to prema žestokom udaranju bila na njezinom vratu.

Posljednjim se snagama nastojala kontrolirati, ali nije mogla izdržati. Zabrinuto je uzdahnula nekoliko puta, a onda napokon progovori:

— Ja sam Stella Woodkid — predstavi mi se, pa nastavi: — Daniel Haggerty nije moj muž, ali ja pripadam njemu. Mi smo drugovi. Shvaćate li, Yates?

Dobro sam razumio što želi reći. I vjerovao sam joj. Ta je žena baš takva da nekom muškarcu može biti dobar prijatelj, ortak ili dragana. Međutim, mora se osjećati slobodnom. Osjećati da može otići kad to god poželi.

Na neki način Stellu Woodkid moglo bi se usporediti s mačkom.

Nisam odgovorio. Samo sam blago kimnuo. Ona mi pruži lončić,

da joj ulijem još kave, a onda promrmlja:

— Haggerty vam je ponudio deset tisuća dolara. To nije bilo dovoljno, zar ne? Dakle, ja vam nudim dvadeset ako mi pomognete da ga oslobodim. Dvadeset tisuća! Hoće li vam to biti dovoljno?

Upitala je to izazivački, malone agresivno.

Lagano sam zanijekao glavom, pa počeo brojiti na prste:

— Tab Gillmaker, braća Laredo i Clayton, koji je možda isto toliko opasan koliko i Gillmaker. Ja ne bih morao povući za rep jednoga od njih nego svu četvoricu. I to istodobno. Što će mi dvadeset tisuća kad budem mrtav? Osim toga, u igri je i savezni šerif. Budite uvjereni da se Jones Madden još nije predao. Taj neće tako lako odustat. Ne, gospodo Woodkid, ne prištajem.

Zašutio sam i nastavio je promatrati. Vidio sam da razmišlja što bi mi još mogla ponuditi kad mi ni dvadeset tisuća dolara nije dovoljno. U jednom sam se času pobojao da će ponuditi sebe. To bi me strahovito razočaralo. U mojim očima to ne bi bilo ništa drugo do jeftine ponude jedne prostitutke.

Međutim to nije uradila. Odlučila se na nešto potpuno drugo.

* * *

— Bilo je to pred kraj rata — počela je pričati. — Tada je Unija poslala u Teksas jednog čovjeka koji je trebao prodrijeti u pozadinu i ubrzati poraz konfederacije. Njegov je zadatak bio da u Teksasu organizira gerilsku jedinicu koja će ometati dopremu konja i mesa vojsci i istodobno uništavati manje neprijateljske jedinice. Računalo se i na to da će mnogo geri-

laca s juga pobjeći u Teksas i odande još dugo voditi vlastiti rat protiv Unije. To se htjelo spriječiti. Tom je čovjeku uručeno pedeset tisuća dolara u zlatu, kako bi imao dovoljno novca za sve troškove. Mogli bismo to nazvati »ratnom blagajnom«. Vjerovalo se da će lakše unajmiti ljude za svoj zadatak ako ih plati zlatnicima.

Nakon tog uvoda ušuti i pogleda me, da bi provjerila kakav je utisak njezina priča ostavila na mene.

– A taj je čovjek bio Daniel Haggerty? – upitam.

Zanimakala je glavom, pa nastavila pričati:

– Ne, nije. Daniel je bio samo jedan od jahača u četi tog Unioniste. Bio je čovjek Konfederacije koji se ušuljao u njegove redove i osujetio cijelu zamisao. Istodobno se Daniel dočepao i onih pedeset tisuća dolara. No pri tome je bio teško ranjen i morao je sakriti novac. Posljednjim se snagama zatim dovukao do jednog ranča na osami. Tamo je ležao oko pola godine i polako prizdravljivao.

Opet je zašutjela. Onda još samo dodala:

– U međuvremenu je rat završio.

– Aha!

Rekao sam samo to. A što bih više i imao reći? Sada mi je gotovo sve bilo jasno. Sve je tako jednostavno...

No prevario sam se! Stella me prekine u razmišljanju.

– Jeremy Clayton – nastavi pričati – bijaše oficir Unije koji je po zadatku pošao u Teksas. A Daniel mu je oduzeo novac. Sada Clayton želi to zlato za sebe i svoje ljude. Naime, nakon rata Clayton nije ostao u vojsci. On je jedan od mno-

gih oficira koji su bili obuhvaćeni reorganizacijom armije. Mnogi su oficiri tada dobili niže činove, ali Clayton je bio otpušten. Predbacivalo mu se da je zatajio na zadatku, a čak su se javile i sumnje da je novac pronevjerio.

Predahnula je, a onda dovršila.

– Nedavno je u potragu za tim novcem poslan i savezni šerif Jones Madden. Njega je vlada Sjedinjenih Država ovlastila da pode i vrati vladi tih pedeset tisuća dolara. – Pogleda me u oči i upita: – Jeste li razumjeli što je posrijedi, Bat Yates?

Kimnem. Napokon mi je uistinu sve bilo jasno. Međutim, sada je igra dobila još jednu komponentu. I ja sam Teksašanin.

Odjednom sam bio protiv toga da se Jenkiji domognu tih pedeset tisuća dolara. Ti su zlatnici i tako već bili ratni plijen Konfederacije. Bio sam protiv toga da se bivši oficir Unije tako jednostavno obogati tim novcem.

Sve je odjednom postalo drugačije. Zašto je tako, mogao bi razumjeti samo rođeni Teksašanin. Svaki bi Teksašanin smatrao da to zlato, koje je bilo ratni plijen Konfederacije, nema vlasnika. Da nikome ne pripada.

Stella Woodkid gledala je preko vatre u mene i blagim glasom rekla:

– Pomognite nam, Yates. Dobit ćete dvadeset tisuća dolara.

Ni savezni šerif koji traga za novcem na račun vlade, ni Jeremy Clayton koji tim zlatom želi naplatiti nepravdu što su mu je nanijeli kad su ga udaljili iz vojske, ne smiju doći do zlata. Ono je ratni plijen. Vojnik Konfederacije oteo ga je vojniku Unije.

To blago pripada Teksašanina. U to sam bio čvrsto uvjeren. Od rata nije prošlo mnogo vremena. Mržnje ima još i odviše. Mnogo se toga još ne može zaboraviti.

Citatelj ove moje priče morao bi tako shvatiti moja gledišta, pa bi razumio i moje postupke.

Kimnuo sam Stelli Woodkid i rekao:

— Sada na taj slučaj gledam drugim očima. Zanimalo bi me još nešto. Gdje se u toj priči sastajete vi i Haggerty? Kako to vi pripadate njemu, ili on vama?

Čudno se nasmiješila.

— Sjećate se da sam spomenula ranč na koji je Daniel pobjegao i gdje se mjesecima skrivao? Dakle, taj ranč na osami moje je vlasništvo. Muž mi je poginuo u ratu.

Vjerovao sam joj.

— Bit ćemo ortaci — rekao sam.
— Neću vam pomoći ni za deset ni za dvadeset tisuća dolara. Zahtijevam trećinu. Dijelit ćemo na jednake dijelove. Pristajete li?

Pogledala me, pa kimnula. Onda ustane, obide vatru i pruži mi ruku.

— Dogovoreno, Bat Yates!

Ruka joj je bila malena, a ipak čvrsta i gipka.

I ja sam ustao, i dalje držeći Stellinu ručicu. Morala je podići pogled, jer sam bio od nje viši za cijelu glavu.

— Još nešto — promrmljam.

— Što? — upita mirno dok je i dalje stajala posve blizu mene.

— Volite li Haggertyja? — upitam i napokon ispustim njezinu ruku.

Nije se udaljila. Ostala je meni zdesna i ispitivački me promatrala. Vidio sam da oklijeva. Nosnice su joj podrhtavale. I izražajna usta dopustila su mi da opazim ko-

liko ozbiljno razmišlja o mojem pitanju. Naposljetku se trgnula i odgovorila:

— Već sam vam rekla da smo Daniel i ja drugovi. Voljela sam muža, ali on je mrtav. Poginuo je kod Bull Runa, dakle odmah na početku rata. Vrlo sam dugo bila sama na ranču, sama s nekoliko kauboja Meksikanaca. Ne, mislim da ne volim Daniela. Barem ne onako kako sam voljela muža. Ipak...

Ušuti i rukom prijede preko čela i očiju. Zatim zamišljeno promrmlja:

— Potrebni smo, jedno drugome. Ja sam njemu pomogla da ozdravi, a on bi mene trebao izvući iz gorja Antilopa. Daniel i ja smo postali drugovi. Shvaćate li, Bat? — Pogleda me u oči i doda: — Zašto vas to toliko zanima?

— I mi smo odsad drugovi. Ako ne volite Haggertyja, onda on ne smije na vas polagati nikakvo pravo koje bih ja morao poštovati. Samo sam zato želio razjasniti to pitanje.

Oči su joj se suzile, ali ništa nije rekla. Okrenula se i počela šetati okolo, kako bi razgibala noge ukočene od dugog jahanja.

Za to vrijeme ja sam pripremio zajutrak. Bilo je, doduše, još tamno, ali Stelli bijaše potrebna okrepa.

Pošto smo pojeli, Stella je legla. Pustio sam je da odspava dva sata, a onda sam je probudio.

Dok smo se spremali za polazak, nismo razgovarali. Što bismo još trebali jedno drugome objasniti? Između nas se tako rekavši od prvoga časa rodilo povjerenje. Kao da se poznamo vrlo dugo, a ne tek nekoliko sati.

III

Krenuli smo čim je izašlo sunce. Jahali smo dulje vrijeme oboje šuteći. Onda ja prvi progovorim i upitam Stellu:

– Kako to da si jahala noću i tražila Haggertyja? Zar nisi bila s njim?

– Nisam. Ostala sam u Roscu. U gradić smo doputovali kočijom, ali ni čime nismo pokazali da smo zajedno. Ponašali smo se kao da se uopće ne poznajemo. Ja sam na neki način trebala osiguravati Daniela, nastojati da utvrdim da li ga tko slijedi dok on ide po novac. On se namjeravao istim putem vratiti u Rosco. Međutim, dogovoreno je da mu dojašem u susret ako opazim da su mu progonitelji na tragu. Mi smo cijelo vrijeme slutili da su mu na tragu, iako je za rata nestao. Vjerovalo se da se nekoliko mjeseci zajedno sa zlatom pritajio u nekom skrivenom logoru.

Načas ušuti, a onda brže nastavi:

– Dakle, ja sam ostala u Roscu. I onda se u gradiću najprije pojavio taj savezni šerif. On se posvuda raspitivao o Danielu, opisujući ga do u tančine. Bilo je ljudi koji su vidjeli Daniela, jer je morao unajmiti konja i pripremiti se za put. Odmah sam shvatila da je Jones Madden Danielu na tragu.

Pogledala je ukoso, jer sam tako jahao udaljen od nje, da vidi pratim li njezino kazivanje. Onda nastavi:

– Zatim su u Rosco stigli još neki ljudi koji su se počeli raspitivati o Danielu. Onda su oni pošli za Maddenom, a ja sam krenula za njima. Nadala sam se da ću ih putem prestići i pravodobno opomenuti Daniela. On mi je bio točno

opisao smjer kojim trebam jahati i mjesto gdje ću ga naći. No u međuvremenu je zanoćilo i ja sam izgubila tragove. U tami nisam mogla vidjeti važne oznake na putu. Znala sam da sam se izgubila i da ga više neću moći opomenuti, ali nisam se htjela predati. Tada sam nabasala na tebe, Bat.

Pri završetku priče njezin je glas odražavao gorčinu koja se u njoj nakupila.

To što mi je ispričala štošta mi je razjasnilo. Sada je sve zajedno, ono što sam dotad čuo i ovo što mi je sada ispričala, dobilo smisao.

Razmišljao sam o Stelli. Bila je dobar i pouzdan drug. Jahala je četrdesetak milja za saveznim šerifom i četvoricom revolveraša kako bi pokušala opomenuti Haggertyja. Možda bi joj se čak posrećilo pa bi obišla progonitelje i upozorila progonjenoga da nije noću tako teško pratiti tragove, što je isto tako kao što se teško držati određenog smjera. Kad je naposljetku ugledala moju vatru, u njoj se bila pobudila slaba nada da bi uz nju mogla naći Haggertyja.

Više nismo razgovarali. Jahali smo dalje svako zaokupljeno svojim mislima.

* * *

Stigli smo do pojilišta uz koje su se sinoć zbili svi oni događaji.

Približavali smo se vrlo oprezno, najopreznije što smo mogli. I zato smo sjedokosoga saveznog šerifa ugledali prije nego što je vidio da netko dolazi. Madden je čučao uz vodu.

Dakle, pomislim, nije otpješačio prema zapadu, kao što mu je bilo naredeno, nego je ubrzo nakon odlaska zastao i oprezno se vratio do pojilišta.

Na njegovu mjestu i ja bih to uradio. Pecos je daleko, a za pješaka je put do tamo jedva savladiv. Međutim, ako pričekam na pojilištu, mnogo bi prije susreo nekoga i možda se domogao konja nego negdje na otvorenoj divljini. Na to pojilište mora svratiti svatko tko prolazi ovim krajem.

Dao sam znak Stelli i prošaptao:

– Ondje je samo Madden. Moramo još jednom do vode, da napojimo konje i napunimo boce.

– Ako on poželi jednog od naših konja? – upitala je zabrinuto.

– Neće ga dobiti – hladnokrvno odgovorim.

Pojahala je šuteći uz mene.

Jones Madden nas dočeka šutnjom. Pušku je držao spremnu uz bok, ali je cijev bila uperena prema zemlji.

I dalje na konju rekoh mu:

– Madden, ako podignete cijev samo centimetar, osjetit ću se ugroženim. Tada ću u djeliću sekunde zapucati. Jesmo li se razumjeli?

Neko me vrijeme promatrao ostrim pogledom, a tada kimne i odgovori:

– Potreban mi je konj. Moram rekvirirati jednog od vaših. U ime vlade. Uzet ću gospodinog konja, a vama ostaviti jaču životinju, koja vas oboje može nositi.

– Ne! Od tog brašna neće biti pogače, šerife. Ja nemam a ma baš nikakve veze sa saveznom vladom. Ona nije moja vlada, nego vlada one strane koja je dobila rat. Gospoda i ja došli smo ovamo samo zato da bismo se opskrbili vodom i odmah ćemo produžiti. Ne pokušavajte ništa protiv mene, Madden! I onako mi dugujete život. Ne bih želio da ga sada moram ugasiti.

Zaskrgutao je zubima

Sada je znao tko sam. Doživio je da vidi kako su se Tab Gillmaker i braća Laredo prema meni vladali s poštovanjem i kako su nastojali izbjeći kavgu. Pri tome su išli tako daleko da su na moj zahtjev čak i šerifa ostavili živog i dopustili mu da ode. Doduše bez konja, ali s oružjem.

Lagano je uzdahnuo i pogledao Stellu Woodkid.

– I vi ste bili u Roscu – rekao je i nastavio: – Pripadate li i vi uz Haggertyja? Zar ste pazili da li ga tko slijedi? A možda ste i sami u potrazi za zlatom? Hej, pa taj se Haggerty dugo negdje skrivao! Možda kod vas? Posve se iznenada ponovo pojavio među ljudima. Možda se skrivao kod vas. Tko ste vi, gospodo?

Nije odgovorila. Nisam ni ja.

Dok smo pojili konje i punili boce, neprekidno sam promatrao Maddena. Savezni je šerif bio miran i tih dok nismo ponovo uzjahali. Onda dobaci za nama:

– Yates, to ćete požaliti!

Nisam ništa rekao. Jahao sam tako da je između nas i Maddena uvijek bilo drveća ili stijena, kako na kraju ne bi došao u napast i pucao u trenutku kad bi udaljenost bila prevelika da upotrijebim kolt.

Nije pucao. Nije se želio sa mnom sukobiti. No nisam se zavaravao. Bio sam siguran da će se Jones Madden opet naći na našem tragu.

Kad smo odmakli dio puta i na sirem dijelu jahali usporedno, Stella upita:

– Zar se ne bojiš usprotiviti saveznom zakonu, Bat?

U njezinom sam glasu čuo čuđenje, ali sam u njezinim očima pročitao sažaljenje. Žalila me što sam

zbog nje došao u situaciju da od jednoga saveznog šerifa načinim svoga neprijatelja.

— Ne, ne bojim se!

* * *

Nastojali smo pratiti vidljive tragove petorice konjanika. Mogao sam zamisliti kako Haggerty nije imao druge mogućnosti nego da ih povede do zakopanog zlata. Da nije, braća Laredo bi mu sigurno stavila noge na žeravicu. Bio sam siguran da bi to uradili, jer su o njima kružile takve i slične priče.

Tragovi su bili tako jasni da bi ih mogao slijediti i poluslijepac, ali to nije bilo čudno. Toj se četvorici opasnih revolveraša strahovito žurilo i uopće se nisu trudili da prikriju trag. Vjerovali su da to više i nije potrebno.

Jedino na što su mislili bilo je to da što prije stignu do mjesta gdje je blago zakopano, da ga iskopaju i zatim nestanu.

Pitao sam se kako će podijeliti plijen ako ga se domognu. Odgovor na to pitanje zanimao bi me.

* * *

Prolazili su sati. Jahali smo milijama slijedeći tragove.

Postupno sam opazio da se konjanici pred nama sve više kreću u cik-caku. Pa ipak, jahali su u određenom smjeru, iako bi se slučajnom namjerniku učinilo da ti ljudi ne jašu prema određenom cilju.

Okrenem se Stelli.

— Ne vodi li Haggerty momke samo u šetnju? On ti je otprilike opisao mjesto gdje je zlato zakopano i upozorio na važnije točke na terenu, kako bi se lakše snašla. Da li je to pravi put kojim oni sada jašu?

Ogledala se. Promatrala je okoliš, tražeći pogledom znakove u daljini. Nije žurila. Pokušavala se prisjetiti svega što joj je Haggerty rekao.

Naposlijetku zaniječe glavom.

— Ne, mjesto gdje je novac zakopan ne može ležati u tom smjeru. Uostalom, ne vjerujem da je još i sada zakopan na prvobitnom mjestu. Daniel je dugo izbivao. Vjerovatno je novac već iskopao i bio na povratku u Rosco kad su ga ti momci uhvatili.

Na temelju njezinog odgovora zaključio sam da je već prije o svemu tome razmišljala.

Pokušao sam se prisjetiti što se i kojim redoslijedom zbilo prošle noći. Kako je Haggerty došao do moje vatre nakon što je šerif krenuo po svoga konja. Neprijeporno je Haggerty svoju vatru morao ugledati još iz daljine. Znao je da je na tom mjestu pojilište, kao i to da ga do Rosca čeka dug put. Dakle, morao je doći da bi napojio konja i opskrbio se vodom za piće. Međutim, bio je preoprezan da bi došao u moj logor s pedeset tisuća dolara, pa je sigurno zlatnike negdje ostavio.

Dakle, tako se to zbilo!

Da bi se novac našao, valja ga tražiti u okolini pojilišta, negdje u blizini Haggertyjevih tragova. Tada bi ga se možda pronašlo.

I Stella je tako mislila, ali mi to nije rekla. Priznala je to tek sada, kad sam je izravno upitao što misli. Znao sam da je to uradila zato što najprije želi Haggertyja izvući iz ruku onih revolveraša.

Pravi je drug, pomislim. Potpun čovjek. U nju se čovjek može pouzdati. Pridobila me da pomognem Haggertyju. I nije joj bilo osobito teško da to postigne. Sada sam

znao da bi bila ponudila i mnogo više, kako bi me kupila ili privoljela da im postanem ortak.

– Oslobodit ćemo ga, bilo kako – rekao sam i dodao: – Ako se i ja nadem u klopci, volio bih da imam takvoga ortaka kao što si ti.

IV

Bilo je kasno poslijepodne kad smo ugledali vatru, točnije rečeno: dim neke vatre. Uzdizao se okomito uvis i brzo nestajao.

Zastanemo.

Pitao sam se što to gori da je dim u početku tako crn i masan, a onda se uzdiže potpuno okomito. Obuze me loša slutnja. Kako nisam želio povjerovati da je to što naslućujem istina, ništa nisam rekao.

Odveli smo konje u zaklon i dobro ih zavezali, pa izvadili puške iz navlaka i produžili pješice.

Momci su izabrali mjesto koje ih je štitilo od znatizeljnih pogleda, ali je nama baš to olakšalo da im se prišuljamo.

Bila je to uvala između krečnjačkih stijena, u kojoj se katkad moglo naći i vode. Sada je barica bila isušena. Oko nje je raslo trnovito žbunje, a između njega vidjeli su se isušeni grmovi.

Mjesto je bilo vrlo tužno, a za Daniela Haggertyja i vrlo nesretno. Njegovi su mu protivnici doslovce gurnuli noge u vatru. Čizme i hlače već su počele gorjeti. Odatle je potjecao dim što smo ga vidjeli.

Onda se Haggerty predao i oni su počeli gasiti njegove čizme i hlače, bacajući na njih pijesak i prašinu. Pošto su mu pokazali da im je dosta igre i da neće dopustiti da ih i dalje vuče za nos i vodi

okolo, jedan od braće Laredo po-
više:

– Zacijelo si napokon shvatio da se više nedamo zavaravati! Dakle, gdje je to mjesto? Posljednji puta to pitamo, uistinu posljednji!

I mislio je tako kao što je rekao. Čuo sam mnoge priče o braći Laredo da znam da su uistinu zli. Govorilo se čak da su bili i lovci na skalpove. Tamo dalje na zapadu, u Novom Meksiku i Arizoni, u nekim gradovima daju nagradu za apaške skalpove. Postoje bijelci koji se bave samo time da idu u lov na skalpove. Njima je potpuno svejedno da li su to skalpovi ratnika, žena ili djece. Oni su ubojice.

I Lesly i Fessly Laredo ljudi su takvoga kova. Zato se nisam čudio što su mogli zarobljenikove noge gurnuti u vatru.

Haggerty progovori, ali tako tiho da nismo mogli razumjeti što govori. Vjerojatno se predao. Odustao je od trikova i obećao da će ih odvesti do zakopanog novca.

Obratio sam se Stelli:

– Dobro gadaš?

– Prilično. Tamo dolje pogodila bih svaki cilj veći od mačke, čak i ako bi se kretao.

Zado oljno sam odahnuo, iako moram priznati da drugačiji odgovor nisam ni očekivao. Žena koja živi na osamljenom ranču u gorju Antilopa mora i dobro pucati.

Pokazao sam rukom prema određenom mjestu i rekao:

– Kad stignem tamo, početi ćemo. Ne smijemo ni jednome od njih dopustiti da stigne do konja. Sve dotle dok ih možemo zadržati u uvali, nemaju se gdje zakloniti i imat ćemo ih pod kontrolom. Ne smiju se izvući iz te rupe, a pogotovu ne smiju stići do konja. Jesmo li se razumjeli?

Kimnula je, progutala malo zraka, pa odgovorila:

– Ne brini za mene, Bat. Već sam se mnogo puta morala boriti protiv Komanča, konjokradica, odmetnika...

Osmjehnuo sam se i rukom je lagano pogladio po kosi. Kad mi je ruka stigla do potiljka, blago sam ga stisnuo.

– Zajedno ćemo to obaviti – rekoh.

Krenuo sam i zaobišao uvalu do polovice. Čim sam se tu dobro smjestio, nisam oklijevao ni sekunde.

Jeremy Clayton, kome je Tekšanin Haggerty za vrijeme rata ukradio željeznu blagajnu sa zlatnicima i tako je taj novac postao ratni plijen, podigne bocu i počne piti.

Pucao sam, pogodio bocu, brzo repetirao i vrlo glasno povikao:

– Ostanite na mjestu! To je bilo samo upozorenje. Mirujte! Nemojte se ni pomaknuti!

Ipak su se pokrenuli. Pokušali su iskoristiti i najmanju priliku ne bi li se izvukli. Tab Gillmaker je poput strijele skočio prema konjima.

Istoga trenutka Stella uputi metak pred njegove noge.

Taj im je drugi metak sve rekao, a moj oštar glas prisili ih da se naposljetku ukoče na mjestu.

Bili su odreda iskusni borci, koji ne jure bezglavo u opasnost. Znali su da ih najmanje dva strijelca drže u unakršnoj vatri i da imaju vrlo malo izgleda da živi iziđu iz uvale. Ukočili su se čim su spoznali da su se našli u stupici. I tek su tada počeli razmišljati što bi morali poduzeti.

Shvatili su da smo ih dosad mogli postrijeljati da smo to željeli.

Vidjeli su da nismo ubojice i naslutili da želimo razgovarati, pa su se malo umirili. Neko su vrijeme svi šutjeli, a onda se oglasi Tab Gillmaker:

– Hej! – povikne. – To si ti, Yates? Mislim da je to bio tvoj glas.

– Da, ja sam – povičem iz svog zaklona i nastavim: – Haggerty, otidi do konja. A vi ostali i dalje mirujte. Pucat ćemo na sve što se bude micalo.

Daniel Haggerty, koji je dosad čučao, ustane. Skine s nogu polusagorjele čizme, a onda pogleda prema mjestu gdje sam se nalazio i dovikne mi:

– Potrebne su mi čizme. Upropastili su moje.

– Kreni!

– Najprije ću uzeti nečije čizme.

– Onda požuri.

Haggerty me zabavljao. Usprkos žurbi, nije zaboravljao važne činjenice.

Dok je šepao od jednog revolveraša do drugog i pregledavao njihove čizme, Lesly Laredo zareži:

– Hej, što mi to dopuštamo! Tamo gore su samo dvojica s puškama. Zar to nije dobra prilika?

Nitko mu od drugova nije odgovorio.

Njegov je brat bio pametniji. Kao i Tab Gillmaker i Jeremy Clayton, i Fessly Laredo je odavno shvatio da ništa ne mogu poduzeti.

Sada je Haggerty stajao pred Claytonom. Nisam mogao čuti što mu je rekao, ali njihove su kretnje bile tako jasne da ni načas nisam posumnjao o čemu raspravljaju. Haggerty je htio Claytonove čizme, a ovaj mu ih nije htio dati.

Stellin ortak odglumi da je oduštao. Okrenuo se kao da namjerava krenuti prema konjima, a onda snažnim udarcem iz poluo-

kreta udari Claytona u predio jetara, točno onako kako sam ja jučer udario saveznog šerifa.

Clayton se od siline udarca povinuo, a to je Haggertyju bila dobra prilika da ga koljenom udari u bradu.

I za tako krupnoga čovjeka kao što je bio bivši oficir to je bilo previše. Pao je na tlo, poleduške, i više se nije pomaknuo. Haggerty mu je lako skinuo čizme i isprobao ih iako su ga noge morale paklenski boljeti.

Bilo je očito da mu čizme pristaju, jer je veselo pogledao prema meni, a onda krenuo prema konjima.

— Povedi sve konje! — doviknem mu.

Ništa nije odgovorio. Očigledno je to namjeravao uraditi i da mu nisam rekao.

Gillmakeru to nije odgovaralo, pa gnjevno poviče:

— Yates! Razmisli dobro, Yates. Ako ne odustaneš, postat ćemo neprijatelji.

— Znam. — Međutim, ako mi se budeš micao s puta, ništa se neće dogoditi.

Bijesno se grohotom nasmijao.

Braća Laredo su drhtala od bijesa, kao da stoje goli na ledenom vjetru. Bili su ispunjeni divljom mržnjom i samo su se posljednjim trunom razuma savladavali. Pomoglo im je i to što su znali da ni Gillmaker ni Clayton neće ništa poduzeti.

Haggerty je već izjahao iz uvale i jahao prema nama. Kad je stigao do ruba uvale, dovikne svojim neprijateljima:

— Zapravo ste dobro prošli, nitkovi! Trebao sam vam ostaviti nešto za uspomenu, za to što ste mi opekli stopala.

U međuvremenu se Haggerty naoružao. Njegov je opasač visio na sedlu Gillmakerova konja i sada se njima opasao. Puška mu se nalazila u navlaci, no meci su sigurno bili izvađeni.

Sada izvuče kolt iz korica i usmeri cijev prema ljudima koji su ostali u uvali. Oni su stajali potpuno nepokretni. Znali su da su izgubili i morali su se bojati, ali nisu to pokazali. Izgledali su opušteni i nije bilo ni najmanjeg znaka kuka-vičluka.

Čekali su. Možda su se pouzda-vali u moj ponos i u moju pravednost, koji će me spriječiti da postanemo obične ubojice.

Haggerty nije zapucao. Po prirodi nije bio ubojica, a nije to namjeravao postati ni nakon svega što su mu učinili, iako ga je prožimala mržnja prema tim neljudima.

Pogledao je prema Stelli. Sada ju je mogao vidjeti. Dugo ju je gledao, a zatim vrati kolt u korice i potjera konja. Ostale je vodio za sobom.

Obuze me čudan osjećaj. Učinilo mi se da je samo prisustvo Stelle Woodkid spriječilo Daniela Haggertyja da iz mržnje izazove krvoproliće.

Jedan kratak tren zabrinuo sam se za živote te četvorice, jer je iz Haggertyja strujao nagon za uništenjem. Onda je Stella ustala. On je vidio taj pokret na rubu vidnoga polja i pogledao prema njoj. Odmah se potpuno izmijenio.

Krenem prema njima na drugu stranu uvale. Potrajalo je dok sam dotamo stigao, jer sam morao obilaziti pedesetak metara. Mogli su izmijeniti samo nekoliko riječi prije nego što sam im se pridružio.

Čim sam stigao do njih, usute. Onda mi Haggerty kimne, pa reče:

— Još ti nisam zahvalio. No zar je to potrebno, Yates, pošto si sklopio tako dobar posao i što ćeš tako skupo prodati svoje usluge?

Samo sam se osmjehnuo. Onda odem do Blacka i uzjašem, pa preuzmem od Haggertyja dva konja.

Odmah smo nagnali konje u trk. Da smo se samo malo dulje zadržali, upali bismo u neprilike, jer su naši protivnici malo zatim istrčali iz uvale i potrčali za nama pucajući.

Bili smo već predaleko da bi nas pogodili mecima iz kolta. Puške nisu imali, jer su ostale u navlakama na sedlima njihovih konja.

— Konjokradice! — povikao je jedan od četvorice grlenim glasom.

Bio je to glas jednog od Laredovih.

* * *

Kad smo dovoljno odmaknuli, gotovo jednoglasno prasnusmo u smijeh.

Stella se smijala od radosti, vesela što je sve dobro prošlo.

Ja sam se smijao tako kao da smijehom želim otjerati crne misli. Predosjećao sam da ćemo imati velikih neprilika s Claytonom i Gillmakerom. Ti momci neće olako odustati. Ipak, nismo ih mogli tek tako ubiti.

Smijao sam se, dakle, da bih na neko vrijeme odagnao brige, no i zato što se Stella tako radovala našem uspjehu.

Daniel Haggerty se smijao na potpuno drugačiji način. Malone se ugušio od smijeha.

— Taj... se čudio... kad sam ga oborio... — isprekidano je grcao kroz smijeh. — Blejao je kao ovan! A sada je... bosonog... nema čizme...

Grohotom se smijao, a mi smo se smijali zajedno s njim.

Medutim, u Haggertyjevu sam smijehu osjetio neiskrenu notu. Učinilo mi se da tim smijehom želi prikriti svoje neraspoloženje, nezadovoljstvo što je otišao a da se nije osvetio.

Bio je opasan čovjek. A taj je čovjek odsad moj ortak.

Imam li razloga da budem zabrinut? Zar je Stella dovoljno jamstvo da će se Haggerty prema meni ponašati pošteno?

Poslije takvoga grohotnog smijeha bio sam još sigurniji da bi Haggerty bio ubio onu četvoricu da s nama nije bila i Stella. Ovako nije želio da ona bude svjedok pokolju. Vjerovao sam da on ne bi uradio ništa što bi nju preplašilo ili je čak odbilo od njega.

Jahali smo prema jugu. S istoka je dolazila noć.

Haggerty nas je vodio prema mjestu gdje se nalazi novac.

Tih pedeset tisuća dolara mora biti prilično teško, razmišljao sam. Ako su to zlatnici od dvadeset dolara, tada bi to blago težilo... Počeo sam računati. Jedan zlatnik od dvadeset dolara teži malo manje od trideset i četiri grama. U pedeset tisuća nalazi se dvije i pol tisuće »dvoorlaša«. Dakle, moram pomnožiti trideset i četiri s dvije tisuće i pet stotina... Pa to iznosi osamdeset i pet kilograma! Gotovo toliko koliko sam ja cijeli težak!

* * *

Mjesto gdje su se zlatnici nalazili bilo je posve blizu pojilišta uz koje nas je, moglo bi se reći, sudbina spojila.

Daniel Haggerty je dvije teške bisage pune zlatnika bacio u neki trnovit grm. Sve je doista bilo pohranjeno u samo dvije bisage. Iako vrlo teški, zlatnici nisu zauzimali

mного prostora. U svakoj je bisagi bilo tisuću i dvije stotine zlatnika, svaki u vrijednosti od dvadeset dolara.

Raspolagali smo s četiri konja za prijevoz tereta. Nisam mogao odgonetnuti gdje su revolveraši ostavili Maddenovoga konja. Morali su ga otjerati dok su jahali za Haggertyjem, uvjereni da ih vodi do mjesta gdje je zakopao novac.

Što je sa šerifom? Kako se kod pojilišta još i sada vidio odsjaj vatre, zacijelo je Jones Madden i sada tamo. Vjerojatno još čeka da se nekako domogne konja i zato se ne miče od vode.

Noć je bila tiha, pa je morao čuti da dolazimo. Sada sigurno osluškuje, kako bi odgonetnuo što se događa. Oh, kad bi znao da je cijelo vrijeme bio posve blizu blagu za kojim traga!

Haggerty je stenjao dok je teške bisage prebacivao preko konja, tako da su visjele svaka s jedne strane. Morao je upotrijebiti svu snagu.

Stella i ja smo ga promatrali, a on nam se osmijehnuo pod svjetlošću zvijezda.

— Teksaški plijen — reče. — Pravi tiksaški ratni plijen. Gdje si se borio, Yates?

Dobro sam shvatio zašto je to upitao. Bio je skroz-naskroz Tekšanin i kad ja ne bih bio njegov sunarodnjak, proketo bi mu teško bilo da to zlato dijeli sa mnom.

— Bio sam posvuda. U srpnju 1864. vukli smo se kroz dolinu Shenandoah, prijeteci Washingtonu. Tada smo se svi još nadali. Medutim, u listopadu iste godine general Sheridan nas je vratio cijelim tim putem nazad. Želiš više saznanati, Haggerty? Dakle, dvanaestoga travnja šezdeset i pete vodio

sam jednu pukovnicu do Appomattoxa, generalu Chamberlainu kojem smo se trebali predati kao predstavniku generala Granta. Ja sam bio jedini preživjeli oficir, a sa mnom je bilo samo sedamnaest konjanika. Sedamnaest! Da li ti je to dovoljno, Haggerty?

Pogledao je prema meni i promrmljao:

— Ja nisam u tome sudjelovao. U to sam vrijeme teško ranjen ležao na Stellinom ranču u bregovima. — Glasnije me zamoli: — Pričaj mi o predaji oružja Jenkijima. Pričaj!

Pogledao sam prema crvenom plamenu kraj pojilišta. Šerif je od nas bio udaljen oko pola milje. Možda je već napustio vatru i krenuo u obilazak, da vidi što se zbiva. U tišini noći morao je čuti topot naših konja.

Ponovo sam se okrenuo prema Haggertyju i, prisjećajući se, počeo pripovijedati:

— Kako je onda bilo... Pa, prekinuli smo logorovanje, jer smo čuli da je general Lee potpisao predaju, i polagano se svrstali u redove. Naše su zastave još jednom zalepršale. Posljednji put. Svi smo još jednom pogledali veliko bijelo polje i plavi križ posut zvijezdama na crvenoj podlozi u gornjem kutu. I zastave pukovnica lepršale su na vjetru. Pješadija je još jednom stupala paradišnim korakom. Bubnjevi su udarali poseban marš. Naše su zastave bile tijesno jedna uz drugu, jer su naši redovi bili strahovito prorijedeni.

Pri sjećanju na te trenutke glas mi prepukne. Nisu to bile lijepe uspomene, kojima bih se mogao dičiti. No ubrzo sam se pribrao i nastavio:

– Kao što sam već spomenuo, moja je pukovnija brojila samo sedamnaest jahača. I tako smo došli do dvoreda unionističke armije. Morali smo proći između njih da bismo stigli do mjesta na kojem ćemo položiti oružje. Iznenada su nas Jenkiji pozdravili, salutirajući... Da, odali su nam počast. Onda je jedan trubač odsvirao signal. Zapovijedao nam je osobno general Chamberlain. Oni su nas pozdravljali puškama na počast, pukovnicu * za pukovnijom. Tada smo se mi još jednom trgnuli i u prolazu im otpozdravljali, na isti način odavajući i mi njima počast. I ja sam spustio sablju pred njima, kao i njihovi oficiri pred nama. I tako smo stigli do određenog mjesta. Stavili smo naše okrvavljene zastave i položili oružje na zemlju.

Mnogi od nas su plakali...

Naglo ušutim, jer su me još jednom osjećaji savladali. Još sam jednom osjetio gorak okus poraza. Onda poluglasno promrmljam:

– Tako je to bilo kod Appomattoxa...

Daniel Haggerty je neko vrijeme mirno stajao, ništa ne govoreći.

Tada vrlo polagano reče:

– Ipak nismo sve izgubili. Olakšali smo Jenkije barem za ovo zlato. Ovaj naš ratni plijen nikada neće dobiti. Krenimo!

Uzjahao je, pa smo svi krenuli. Nismo mnogo odmaknuli kad začujemo kako netko viče:

– Hej, tko to tamo jaše? Odgovorite! Tko je tamo? Ovdje je savezni šerif Jones Madden. Odgovorite!

Nismo mu odgovorili.

Jahali smo prema sjeveru. Nisam znao zašto, ali sam to namjeravao saznati. Doduše, bilo mi je potpuno svejedno kamo idemo. Negdje ćemo zastati, podijeliti novac i onda se rastati.

Pomislivši to, ražalostio sam se. Bit će mi krivo što se moram rastati od Stelle.

Što se tiče Haggertyja, njegove mi pobude još nisu bile dovoljno jasne. Vjerojatno nije bandit koji se samo želio dočepati ratnog plijena. Razlozi koji su ga na to naveli zacijelo su mnogo dublji i nije ih lako protumačiti.

Danielu Haggertyju bijaše ta pobjeda potrebna zato da bi mogao podnijeti gorčinu poraza. Odnosi je Teksašanin da bi mogao podnijeti pobjedu Sjevera. Sada želi ostvariti barem osobnu pobjedu.

Tako bi to, pomislim, otprilike trebalo biti. Odmah zatim se upitam: Zašto ne, kad su i moje pobude istovjetne? I ja sam smatrao pravednim da taj novac što je postao ratni plijen ostane Tekšašanima. I ja sam bio Tekšašanin. I meni su Jenkiji mnogo toga dužni. Kao i Haggerty i ja sam smatrao poštenim rješenje da zlato ostane nama.

To što smo se suprotstavili predstavniku saveznog zakona i jednog saveznog šerifa učinili svojim neprijateljem i Danielu i meni bijaše svejedno. O tome nisam mislio ni malo drugačije od njega.

Posrijedi, međutim, bijaše nešto drugo. Sam Haggerty. Zamolio me da mu pomognem i kao nagradu ponudio deset tisuća dolara. Odbio sam. Tek me je Stella privoljela da pristanem. Kako će sutra on na to

gledati? Sada sam njegov ortak, no on me može smatrati i svojim suparnikom kod Stelle.

Morao sam samome sebi priznati da je tako. Stella mi se svidala. Želio sam da bude moja. I zato sam znao da će biti komplikacija. Drugačije to ne može završiti.

Razmišljao sam o tome dok smo jahali kroz noć. Sve dok se nismo zaustavili, ulogorili i legli na počinak.

* * *

Spavali smo dugo, jer nam se nije žurilo, a zatim smo u miru zjutarkovali. Dok smo jeli, pogledi su nam neprekidno lutali prema bisagama punim zlatnika.

Izenada Haggerty reče:

— Imao si mnogo sreće, Yates. Nikad više nećeš tako lako i brzo zaraditi šesnaest tisuća dolara. — Zagledao se u mene i upitao: — Odmah ćemo podijeliti, zar ne?

Kimnuo sam. Onda, gotovo istodobno, obojica pogledamo Stellu.

Crvenokosa žena zamišljeno nas je promatrala s neobjašnjivim izrazom na licu. Bio je ispitujući, uspo-ređujući, procjenjujući... Sve u isto vrijeme.

— Što ćemo uraditi svaki sa svojim dijelom? — upita izenada. — Recite! Daniel, počni ti. Reci mi...

Haggerty nije razmišljao. Vidjelo se da je unaprijed odlučio. Prešavši rukom preko čela i očiju, odmah počne pričati:

— Prije rata, imao sam veliku plantažu pamuka. Na njoj je radilo više od dvije stotine radnika, robova, dakako. Gerilci Unije sve su uništili. Sve spalili. Nazivali su to »oslobodenje robova«, a nakon toga ti robovi nisu imali ni krov nad glavom. Sve je bilo razrušeno. I gladovali su. Ja sam otišao u rat.

E, sada želim ponovo izgraditi plantažu. Moj dio svakako neće biti dovoljan da to ostvarim, no ja ću pokušati. Nadam se me neće pronaći ni Clayton sa svojim drugovima ni savezni zakon. Teksas je ipak velik.

Upitno me pogledao, a zatim istim pogledom odmjeri Stellu. Osmjehnuo sam mu se.

— Ja sam stočar — rekao sam.

— Kauboj. Međutim, ja ne želim ostati u Teksasu. Priča se da neki teksaški rančeri tjeraju stada u Kansas. Na tamošnjim željezničkim stanicama postoje mjesta za utovar stoke u vagone. Na Istoku su sagrađene tvornice za preradu mesa u konzerve. Neki pak raspolovljena goveda šalju u hladnjačama željeznicom a zatim brodovima u Europu. Možda ću ovdje, u Teksasu kupiti stado goveda i otjerati u Kansas. Tako ću svoj dio novca nekoliko puta povećati. To bi bio pravi posao za mene, jer se u gonjenju stoke razumijem više od svega.

Osmjehnuo sam se Stelli. I Haggerty je gledao u nju. U njegovim očima vidjela se žarka želja da ona ostane uz njega. Izenada je upita:

— Poći ćeš sa mnom, Stella, zar ne? Do rijeke Brazos? Tamo je lijepo. Mnogo ljepše nego na tvojem ranču. I zabiti gorja Antilopa. Hoće li, Stella?

Zanijekala je glavom. Kad je progovorila, obojica smo je zaprepašteno pogledali.

— Željela bih vidjeti svijet. Ne želim i dalje živjeti u pustim bregovima ili kraj rijeke Brazos, gdje bismo se morali skrivati pred zakonom. Želim biti slobodna i letjeti daleko, poput ptice po cijelome svijetu! Međutim, šesnaest tisuća dolara je premalo da bih to ostvarila. Trebala bi mi cijela svota. Svih dvije i po tisuće zlatnika!

Postali smo pažljiviji kad smo u izrazu njenih očiju i lica kao i po trzaju ruku pročitali želju koja je dotad spavala duboko u njoj. Vjerovali smo joj da želi biti slobodna poput ptice, kako bi mogla letjeti posvuda po svijetu, kao i to da bi joj bilo potrebno mnogo novca da ostvari tu želju.

Vidjevši kako to žarko želi, shvatili smo da ni jedan od nas ne bi mogao Stellu zauvijek zadržati uza se. Ništa nismo odgovorili. Zaprepašteni smo pokušali prikriti strašno razočaranje.

Stella je znala što osjećamo i bila je svjesna koliko moć ima nad nama. Bila je mnogo svjesnija svega nego što smo to bili Daniel i ja. I znala je da bi svaki od nas za nju uradio sve što je u njegovoj moći. Iznenada reče:

– Vas dvojica zajedno vjerojatno biste bili nepobjedivi, a svi zajedno mnogo bismo postigli. Silno bismo se obogatili. Tada bih možda spoznala kojega od vas dvojice želim. Sada to ne znam, U jedno sam, međutim, potpuno sigurna. U to kako se momci kao što ste vas dvojica mogu obogatiti.

Zapanjeno smo zurili u nju. Čak i Haggerty, koji je Stellu poznavao mnogo bolje od mene, nije mogao shvatiti koliko se ta žena izmijenila. Kad me je okrznuo pogledom, shvatio sam da u meni vidi samo suparnika i protivnika, iako mi mora biti zahvalan što sam ga izvuкао iz ruku družbe ubojica.

Sada sam bio siguran da je Daniel Haggerty moj neprijatelj.

Bila je to vraška situacija. Ipak nismo smjeli predbacivati Stelli. Njezino je pravo da odabere muškarca kojega želi. Mnogo je pomogla Haggertyju. Bila je njegova drugarica i ortakinja, ali je zadržala

svoju slobodu. Meni je odmah bila jasna situacija.

– Pa, kako bismo se mogli obogatiti, Stella – upitao sam naposljetku. – Reci nam! Slutim da si načula nešto što te je navelo na tu zamisao.

Snažno je zakimala glavom.

– Jesam – kratko odgovori, pa počne objašnjavati: – U Roscu sam boravila dulje vrijeme i bilo mi je dosadno. Zato sam svake novine što bi stigle poštanskom kočijom pročitala od početka do kraja. Htjela sam saznati što se događa u svijetu. I tada sam saznala za sjajnu priliku...

Zašutjela je, no postigla je što je htjela. Pobudila je našu znatiželju.

– Pa, objasni nam! – ponuka je Haggerty. Bio je nestrpljiv.

Pogledala je njega, pa mene. Kimnuvši, nastavi objašnjavati:

– To je kao prst sudbine što si ti stočar, Bat. U Montani su pronašli zlato. Posvuda niču veliki gradovi-logori. U tu zemlju zlata vode tri puta. Jedan Missourijem uzvodno, do Velikog vodopada i odatle kopnom prema jugu. Drugi ide od tvrđave Laramie do Bozeman, a onda dalje Bozemanovim putem do zemlje zlata. Treći put počinje na zapadu ili sjeverozapadu i vodi preko Bitterroota. Nas zanima Bozemanov put.

Ponovo ušuti. Mi smo zapanjeno slušali što priča i razmišljali o tome što se događa u toj lijepoj ženskoj glavici. Zar je poludjela? Ili je pametnija i dalekovidnija od naš muškaraca?

Nagnula se naprijed i podignula kažiprst.

– Prošle su zime u toj zemlji zlata – nastavi pričati – svaki zalogaj mesa plaćali istom težinom zlata. Tako su tamo ljudi gladovali.

Pojeli su i svoje konje i pse. Medusobno su krali hranu. Zlato nije bilo vrijedno toliko koliko hrana. Dakle, o svemu tome sam saznala iz novina koje sam pročitala u Roscu. I počela sam razmišljati o tome kako bi za jedno govedo u Montani sigurno platili i stotinu dolara. Možda i više. U međuvremenu će se tamo okupiti još više kopača, rudara i drugih koje takva mjesta privlače. Gdje se nadaju brzo obogatiti. Tisuće njih razmišljali su se po mnogobrojnim logorima i gradićima. Zamislite koliki bismo dobitak ostvarili kad bismo u zemlju zlata dotjerali tri tisuće goveda!

Čim je zašutjela, mi smo počeli računati.

— Tri stotine tisuća dolara — proštenje Haggerty.

— Svakome od nas stotinu tisuća — reče Stella. — A dvojica poput vas moraju u tome uspjeti, zar ne?

Sve je to bilo ludo. Kako jednostavno Stella to sebi zamišlja! Moć njezine predodžbe bila je golema. Samo je žena kakva je Stella mogla doći na takvu zamisao, a onda to još nama tako zorno predočiti.

Postigla je što je željela: počeli smo razmišljati o njezinoj zamisli.

— Ipak ćemo najprije podijeliti novac — tvrdoglavo će Haggerty, kao da bi to mogla biti neka zaštita od iskušenja. Onda se okrene meni. — Točno je da su me oni pasji sinovi imali u klopci i da si svoj dio zlata pošteno zaslužio, ali mislim da si to postigao bez mnogo muke. Upravo smiješno lagano. Baš si srećković, kauboju!

— Možda. No sreća će me dokraja poslužiti tek tada kada Stella shvati da sam ja pravi muškarac za nju. Pošto je dugo živjela kraj

tebe, uočit će razliku između nas dvojice.

Gledao me preko vatre tako kao da me namjerava uhvatiti za gušu.

— Ne! — ozbiljno će Stella. — Nemojte se ponašati kao budale. Ostanimo zajedno, jer ćemo zajednički mnogo postići. Na kraju, kad ću sve uzeti u obzir, odabrat ću jednoga od vas. To vam obećajem.

Izrekla je to gotovo svečanim glasom, kao da se zaklinje.

Iz Stelle je strujalo nešto što nas je općinilo. Učinila nam se najvrednijim na svijetu što bismo mogli posjedovati i za što se moramo izvojevati.

Nije tome razlog bila samo njezina nesvakidašnja ljepota, kosa boje meda i zelene, mačje oči. Bilo je tu i nešto što je snažno strujalo iz cijele njezine ličnosti. Mnogo više od lijepe vanjštine.

Zar nije njezino pravo da odabere boljega od nas? Uostalom, pomislim, obojica bismo imali koristi ako nešto postignemo. Možemo se obogatiti.

Pogledao sam Haggertyja i vidio da i njega zaokupljaju slične misli.

Međutim, nismo dospjeli tako daleko da već sada odlučimo prihvatiti Stelin prijedlog ili odbiti. Zajedno smo nastavili jahati prema sjeveru, jer je Stella tako htjela, a mi smo je željeli zaštititi. To nas je držalo zajedno.

Jahali smo cijeli dan i razmišljali o Stellinoj zamisli i o mogućnosti da svi postanemo bogati.

VI

Sljedećeg dana počelo je kišiti. I nije kišilo samo danju, nego i cijele noći. Potoci su tako nabujali da ih se moglo uspoređivati s rječicama.

Takvo nam je vrijeme odgovaralo, jer je kiša isprala naše tragove. To će našim progoniteljima zadati mnogo muke. Nismo, naime, ni načas posumnjali da oni opasni revolveraši i savezni šerif neće poći za nama.

Stella se na putu izvrsno držala. Za vrijeme logorovanja iz njezinih usta nismo čuli nijednu pritužbu, ali smo zapazili da joj je sve teže što ne može promijeniti mokru odjeću.

Bili smo sretni kad smo četvrtog dana stigli do malenoga naselja koje je lokalnom poštanskom linijom bilo povezano s glavnom linijom Santa Fe – Kansas City.

Stella je htjela u Kansas City. Nijednom riječju više nije spominjala svoj prijedlog da pokušamo otjerati jedno stado do Montane. Sada je željela poći u Kansas City, grad koji ne predstavlja samo vrata prema Zapadu nego i vrata koja vode natrag u civilizaciju.

Mislili smo da Stella želi zato u taj grad jer joj je dozlogrdilo živjeti u pustoši, u osami.

Kad smo stigli u to naselje, kiša je još lijevala. Zastali smo pred jedinim hotelom, bolje rečeno gostionicom. Osim te zgrade, uz koju su se dovezivali poštanski ured i dućan, bilo je samo pola tuceta kućica i nekoliko šupa. I staja poštanske linije, kao i nekoliko obora za rezervne zaprege

Sjahali smo, ostavili konje na kiši i malo se ogledali. Odmah smo shvatili da smo stigli u opasno i zlo gnijezdo, u kojem stranci lako zapadnu u neprilike.

Na nadsvođenom trijemu stajao je stariji muškarac. Bio je naslonjen na zid kuće i pušio lulu izrađenu od kukuruznog klipa. Izgledao je kao čovjek koji čisti šalun i

pere pljuvačnice da bi zaradio za piće.

Haggerty ga upita:

– Kad kreće slijedeća kočija kojom se stiže do glavne poštanske linije?

Čovjek izvadi lulu iz usta i naceri se. Zubi su mu bili strahovito žuti. Onda drškom lule pokaže na naše konje, pa reče:

– Lijepe životinje. Sve jahači konji. A četiri su vam suvišna. Uostalom, ako namjeravate otputovati kočijom, što ćete uraditi s tim lijepim konjima?

Njegovo me pitanje pogodi poput udarca šakom u želudac. Okrenuo sam se i pogledao Blacka. Tek sam sada shvatio da se moram rastati od njega! Vrlo mi je dugo bio dobar i vjeran drug. I rat smo zajedno prošli. U Appomattoxu sam jahao na njemu ispred pukovnijske zastave, na čelu puka od sedamnaest konjanika. Na njemu sam pred generalom Chamberlainom spustio sablju uz stremen, do vrha svoje čizme.

Black je bio moj drug i suborac, a sada bih ga morao napustiti! Do vraga, to nije bilo nimalo lako!

Čuo sam Haggertyja kako odgovara starkerli:

– Prodat ćemo ih. Dakle, kad polazi kočija?

Starčeve oči bljesnu.

– Kočija dolazi sutra rano prijepodne. U zoru kreće iz Comanche Springa, a dovde treba tri sata. Kako bi bilo da popijemo jedno piće? Da odvedem vaše konje u staju, a onda se ogledam za kupcem?

Govorio je kao čovjek koji želi nešto zaraditi.

Haggerty mu kimne.

– Stari, nemoj ni pokušati da nas prevariš – reče. – Oderali

bismo ti kožu prije nego što krenemo dalje.

Starkelja se samo naceri.

Skinuli smo prtljagu i rasedlali samo naše konje.

Čovjek s lulom nas je promatrao i ja pomislim: Vjerojatno mu neće promaći da su bisage teške. Mnogo teže nego što bi se očekivalo s obzirom na njihovu zapremninu. A zacijelo neće pomisliti da smo ih napunili pijeskom ili olovom!

Stari povede konje u staju, dva po dva. Nestao bi iza ugla kuće i opet se pojavio.

Podigli smo prtljagu i ušli u gostionicu. Stella je svoje bisage nosila prebačene preko ramena. Bile su teške oko trideset kilograma, no ona nije dopustila da se opazi koliko je ta težina pritišće. Daniel i ja smo uz bisage vukli i sedla, sa svima što je za njih bilo pričvršćeno.

Potrajalo je dok smo to sve dovukli do gostinjske sobe, u kojoj je bilo nekoliko muškaraca.

Kad se Stella uspravila i umorno naslonila na zid, prostorijom se razliježe višeglasno:

– Aaaaaaah!

Gosti su bili momci koji su se sklonili pred kišom. Bili su polupijani i dosađivali se. Bilo im je dosta pokera i zaželjeli su promjenu. I sada su ugledali lijepu ženu.

– Hej, baby – reče jedan i podigne polupunu čašu.

Momak je stajao uz točionik. Po onom što se vidjelo zacijelo je dotad s vlasnikom i točiteljem u jednoj osobi bacao kocke.

– Dobro došla! – nastavi. – Svi ćemo ležati pred tvojim nogama, jer ti si svjetlo u noći, ruža na smetlištu. S nama će ti biti zabavno, baby. Dodi i prihvati jedno piće.

Mokra si poput mačke koju su bacili u vodu.

Cerekao se i istodobno smijao grlenim smijehom.

I njegovi drugovi počnu hihotati.

Bili su otrcani, gladni, lakomi. Takve se skitnice u sedlu nakon rata posvuda vucaraju i traže »svoju priliku«.

Osim vlasnika u prostoriji je bilo šest muškaraca. Dobro su se bili razmjestili okolo.

Čovjek iza točionika se znojio. Sigurno se već dugo znoji, ali ne može ništa poduzeti. Ovo malo naselje s poštanskom linijom izručeno je ovoj družbi na milost i nemilost.

Vjerojatno su momci došli ovamo da bi se sklonili pred kišom, a onda su shvatili da mogu raditi što god žele. Taj ih je osjećaj opio, a pijanstvu je pridonijelo i piće. Sada smatraju da su osobito važne osobe.

Izmijenio sam brz pogled s Haggertyjem. Više nam nije bilo potrebno da bismo se razumjeli. Onda on krene prema momku koji je nagovorio Stellu.

Momak mu se posprdno cerekao. Vjerojatno se pouzdao u zaštitu svojih drugova i čvrsto vjerovao da su premoćni i da mogu raditi što god žele.

Haggerty nije progovorio ni riječ. Prišao je točioniku i stao tako da bi svatko pomislio kako želi naručiti piće. Tada njegova šaka poleti. Zabio ju je u nacereno lice i tim udarcem momka malone prebacio preko točionika. Zatim izvuče kolt.

Ja sam svoj već dugo držao u ruci, jer sam vidio kako momci posizu za oružjem čim je Haggerty udario njihovog drugara.

Nisu bili dovoljno brzi. Pucao sam prije nego što im se oružje našlo u rukama. Prvim sam metkom pogodio jednomoj korice revolvera, a drugog sam ranio u rame.

Ostalima je to bilo dovoljno. Predali su se a da Haggerty uopće nije morao pucati. Odmah su shvatili da su se okomili na pogrešne ljude, bolje za najmanje dvije klase.

Jedan odbaci oružje i potrči prema izlazu pa se kroz vrata baci napolje. Ostali odbace oružje i podignu ruke.

— Prestanite! Prestanite! — vikao je jedan.

Svi su odjednom bili trijezni.

— Izlazite odavde! — reče Haggerty. — Napolje, budale! Zar vas moramo najprije dobro udesiti? Uzmite stvari i podignite svoje topove, a onda nestanite.

U hipu su poslušali. Bila je to jedna družba, koju je u takvim okolnosti pravi čovjek smio pustiti a da se ni najmanje ne zabrine. Te vucibatine nisu vrijedile baš ništa iako su umislili da su jaki i opasni. I zato su se opijali svojom važnošću sve dotle dok mi nismo stigli ovamo.

Odvukli su se napolje, a Haggerty je pogledao vlasnika i rekao:

— Jednu sobu za gospodu. I veliku kadu punu vruće vode.

Nisam dalje slušao. Krenem prema izlazu, jer sam želio vidjeti što momci rade. Razmetljivca kojega je Haggerty odalamio i razbio mu usta, pridržavali su s obje strane. Momak je neprekidno pljuvao krv.

Nisam ih žalio, a nije bilo druge mogućnosti da se s tim vucibatinama izide na kraj. Svaki pokušaj umirivanja riječima oni bi smatrali našom slabošću i kukavičlukom, pa bi postali grublji i prostiji.

Dok sam izlazio, začujem vlasnika kako govori:

— Hvala nebesima što ste došli! Da, to je bio jedini govor koji takve propalice razumiju. Oni nas već dva dana...

Više nisam čuo.

Obišao sam kuću. Pokraj staje u dvorištu bila je nadstrešnica, a pod njom konji skitnica. Upravo su uzjahali. Dok su jahali kraj mene, kradomice su me pogledali, ali nijedan nije ništa rekao. Zatim nestanu u kiši.

Pomislio sam na Haggertyja. Kako je bio odlučan i nemilosrdan kad je znao da mu štitim leđa! Već smo sada uhodani duo. Dobri smo borci, a to bi do pravoga izražaja došlo tek tada kada bismo potjerali goveda prema Montaňi. Morali bismo se potpuno osloniti jedan na drugoga, poput blizanaca.

Da li bi tako bilo do kraja? Ne bismo li zbog Stelle postali neprijateljima?

Krenem prema staji. Vjerovao sam da je stari lulaš tamo odveo naše konje da bi se za njih pobrinuo. Tragovi su vodili u tom smjeru. Tragovi kopita bili su puni vode, a potjecali su od sedam konja.

Otvorio sam vrata i ušao u staju. Na sanduku s hranom za konje sjedio je stari Meksikanac i žvakao. Kraj njega su bila dva pečena kukuruza. Vjerojatno mu je to bila večera.

Ogledam se. Staja je bila u polutami, ali ja sam odmah opazio da naših konja nema. U staji su bile samo životinje sa žigom poštanske linije.

— Kamo je onaj starkerlja odveo naše konje, amigo? — upitam konjušara. — Gdje će se pobrinuti za njih?

Meksikanac se naceri i nastavi žvakati. Onda klipom kukuruza pokaže prema stražnjim vratima.

— On je konje odmah izveo na ova vrata. I poručio vam je, gospodine, kako bi bilo besmisleno da ga slijedite. Noć će brzo pasti, a do sutra će kiša isprati sve tragove. Osim toga, vi ćete i tako dalje putovati kočijom. Rekao je i to da ste učinilo dobro djelo jednome starom čovjeku. I da nećete biti jako oštećeni, jer su vam bisage vrlo teške.

Najprije sam poželio prekleti, a onda se počnem smijati.

Dakle, stara je propalica vidio svoju šansu i to je iskoristio. Uistinu ga nismo mogli slijediti. Gotovo je zanoćalo, a kiša koja bjesomučno lijeva do jutra će uništiti sve tragove. Osim toga, konjokradica zacijelo poznaje ovaj kraj kao svoje prazne džepove.

Dobro nas je obrijao!

Znao je da sutra namjeravamo oputovati kočijom. I nanjušio je da bi u našim bisagama moralo biti zlato. Ništa drugo tako male zapremnine ne bi bilo toliko teško.

Morao sam se smijati. Uvijek je tako u životu. Stara i lukava lija zna kako će iskusnim vukovima oteti dio plijena.

U neku ruku bilo mi je drago što je ukrao Blacka. Bilo mi je lakše da se od vjernoga druga tako rastanem. Kad bih ga prodavao, osjećao bih se poput bijedne izdajice, a ipak bih to uradio. Ovako se moram pokoriti višoj sili...

U ovom slučaju viša sila su noć i kiša. Spriječili su me da progonim konjokradicu.

Vratio sam se u gostionicu. Stellu više nisam zatekao u gostinjskoj sobi. Otišla je i ponijela svoju prtljagu.

Haggerty je sjedio za stolom u kutu, odakle je dobro vidio cijelu prostoriju, ulazna vrata i stube što vode na kat, kao i prozore koji gledaju na trijem.

Dočekao me riječima:

— Naručio sam odreske. Stella je gore. Okupat će se i odjenuti suhu odjeću. Imaju samo dvije jednokrevetne sobe, pa ćemo nas dvojica dijeliti jednu. Jedan će spavati, drugi ovdje stražariti. Ja ću stražariti do ponoći, a onda ćeš me zamijeniti. Jesi li sporazuman?

— Lijepo je što me to pitaš — promrmljam. — Načas sam pomislio da sebe smatraš gazdom i da mi naređuješ.

Stisnuo je oči, upozoravajući podigao kažiprst i odgovorio:

— Čuvaj se! Ne želim se s tobom svadati. Mislim da nas je Stella dobro ocijenila. Vjerojatno bismo zajednički mnogo postigli. Ona bi trebala da bude naš konačan cilj. Onda ćemo saznati kojega od nas smatra boljim, za kojega se odlučila. Tko izgubi mora se pokoriti njenoj odluci.

Načas ušuti. Kad je nastavio, bio sam siguran da je dobro razmislio o svemu što namjerava reći.

— Padovalo bi me kad bismo povećali svotu koju smo stekli ratnim plijenom. Bili bismo ponosni što smo se obogatili. Osobito ti, koji si tako lako zaslužio trećinu plijena. Naš bi pothvat mogao biti opasan. Indijanci bi izbjegli dugotrajan i naporan lov na bizone kad bi nam uspjeli oteti stado. Mogli bismo izgubiti sve što uložimo. Čak i Stellu. Čuo si da ona želi postati bogata žena. Silno bogata!

Šutio sam. Daniel me promatrao. Onda se osmjehne i upita:

— Ipak ćemo pokušati, zar ne?

Kimnuo sam da pristajem na njegov prijedlog.

– Ni ja ne želim samo šesnaest tisuća dolara. Želim i onih stotinu tisuća koje možemo zaraditi na govedima. I, znaj, ti ne bi mogao odvesti goveda u Montanu, ako ti ja ne pomognem, Daniel Haggerty. To je i Stella uvidjela. Shvaćaš li?

Možda su te moje riječi bile velik izazov.

Samo se osmjehnuo. Oči su mu blistale dok se nagnuo preko stola i grlenim glasom rekao:

– Kad te ovako promatram, nešto me svrbi. Bilo kada ostavit ću na tebi svoje znakove, Bat. No prije toga moramo obaviti velik i važan zadatak. Kad to završimo, štošta ću ti pokazati.

– I ja tebi.

* * *

Dragi čitatelji moje pripovijetke, morao sam vam podrobno ispričati kako smo se Daniel Haggerty i ja upoznali i odakle nam pedeset tisuća dolara. Bio je to teksasčki ratni plijen. Tako smo ga mi nazvali. Trebalo je razjasniti i to zašto smo ostali zajedno, kao i to da smo obojica željeli Stellu. Vjerojatno nas je ona navela na to da poželimo dokazati za kakva smo djela sposobni.

Drugi dio priče, o putu u Kansas, samo ću ukratko ispričati.

Putovali smo najprije do Santa Fea, a odande ekspresnom kočijom do Kansas Cityja.

Nismo htjeli goveda tjerati iz Teksasa do Kansas Cityja i zatim dalje do Montane. Bilo bi to prenaporno i nerazumno. Osim toga, morali smo što bolje prikriti tragove, jer smo stekli nekoliko neprijatelja. Jeremy Clayton, Tab Gillmaker, braća Laredo i savezni zakon kojega je predstavljao savezni šerif Jones Madden sigurno su nam na tragu.

Bili smo uvjereni da nijedan od naših progonitelja ne bi došao na pomisao da namjeravamo tjerati stado goveda u Montanu.

VII

Stigli smo u Dodge City.

Grad je tek te godine dobio tretni kolodvor, vrlo primitivan, jedva malo veći od običnog logora, ali ipak kolodvor.

Unatoč tome, taj je grad već postao Babilon u pustinji. Najprije su odatle poslani jahači u Teksas, kako bi nagovorili tamošnje stanovnike da ovamo dotjeraju svoja goveda. Ubrzo je sve do Teksasa bilo poznato da se u Dodge Cityju stoku može utovariti u vagone, da su se u tom gradu okupili prekupci za najveće industrije mesnih konzervi, da tu ima dovoljno praznih vagona za prijevoz i da ne moraju dugo čekati na utovar, pa stoka brzo putuje na Istok.

Mi smo, dakle, stigli u Dodge City. Sa svih pedeset tisuća dolara.

Bilo je pravo čudo kako smo uspjeli sačuvati novac. Više puta smo Daniel i ja morali posegnuti za kolтовima. Tri puta su nas zaustavljali odmetnici. Jednom su opljačkali samo poštu i jednu željeznu blagajnu sa zlatom, a u dva su navrata pokušali opljačkati i putnike. Tada smo im ja i Daniel objasnili da su za svoj pothvat odabrali pogrešnu kočiju.

U Dodge Cityju sve je bilo u punom pogonu, jer su stigla očekivana goveda iz Teksasa. Svakog su dana pristizala nova stada. Dugorogu su stoku danonoćno ukrčavali u vagone. Nije bilo predaha. Lokomotive su uvijek nanovo dovlačile prazne vagone do utovarnih mjesta.

U blizini grada bilo je stada koja su pasla, ali je i hrane i vode nestajalo. Za vlasnike stoke to je bilo najgore doba godine, pa su cijene govedima tada najniže.

Nama je odgovaralo da je tako.

Daniel i ja smo se ogledavali gradom, a Stella je u svojoj sobi čuvala zajednički novac. Soba je bila zaključana i ona nikoga ne bi pustila unutra. Bila je spremna i pucati ako Daniel i ja nismo bili u blizini.

Izvan grada, uz rijeku Arkansas, bio je jedan logor. Tu su boravili mladići koji su potrošili i posljednji cent što su ga imali, pa nisu mogli više spavati ni u javnoj konjušnici. Izgubili su novac na kartama, u društvu lakih djevojaka, ili su bili prevareni.

Navečer bi odlazili u grad i nadali se da će susresti prijatelje iz Teksasa koji će ih izvući iz škripca, ili ljude koji će im pružiti neku šansu.

Svi su bili vrlo zabrinuti što su tako lakomisleno spiskali teško stečenu imovinu, zaradenu dugim tjeranjem stoke. A zima nije bila daleko. Imaju još dva mjeseca da se pobrinu kako će prezimiti. Kući se nisu mogli vratiti jer su im za put bili potrebni provijant i oprema, a to nisu mogli kupiti.

U tom je logoru bilo lako naći radnu snagu. Čak su i živoderi, koji su gulili kožu s uginule stoke i zakapali strvine, ovdje mogli naći pomoćnike ako je posla bilo toliko da ga sami nisu mogli obaviti. A to se događalo zato što se do grada bila dovukla i bolesna i iscrpljena stoka, koja je ovdje počela krepavati.

Kad smo Haggerty i ja ušli u logor, nekoliko mladića ustane i pode nam u susret. Stali su u polukrug oko nas.

Ogledao sam se i odmah opazio više teksaških kauboj. Nagonski sam znao odakle su. Osjećao sam se kao kapetan ili kormilar koji između lučkih pijanica na brzinu mora odabrati posadu, oslanjajući se na svoj instinkt u procjenjivanju ljudi.

Obratio sam im se riječima:

– Možete zaraditi plaću gonika, a možda i posebnu nagradu. Pokažite mi hrptove svojih šaka.

Prilazili su mi i pokazivali ožiljke od lasa.

Za svakog poznavatelja takvi su ožiljci siguran znak. Imaju ih samo kauboji iz predjela koji je jako grmovit. Takvi ljudi moraju biti majstori s lasom, a o stoci treba da znaju mnogo više od kauboj s ravničarskih pašnjaka. Kauboji koji rade među grmljem ne vežu kraj lasa o jabuku na sedlu, niti glavninu posla prepuštaju konjima. U takvim je predjelima sve drugačije. Laso se drži u ruci. Njime se mora znati savršeno vitlati kako bi se između šiblja uhvatilo govedo. Takav kauboj poznaje stotinu razno-raznih trikova, a laso može u hipu ispustiti ako zaprijeti opasnost. U protivnom bi ga jedan brasada-bik zajedno s konjem odvuкао u trnovito grmlje.

Eto, zato sam želio pogledati ožiljke na njihovim šakama. To je bio znak raspoznavanja. I ja sam, naime, imao takve ožiljke.

I tako su se preda mnoom našli momci različitih struka, a ja sam mogao izabrati upravo takve kakvi su nam bili potrebni.

Odabrao sam dvanaestoricu. Jedan od njih... malo grbav, iscrpljen, i nosom slomljenim od udarca kopitom, koji je preko hlača imao kožnate navlake... reče:

– Gazda, tamo preko sjedi najbolji majstor s tavama. Onaj tamo, crni. Najbolji je od svih koje poznajem.

Pogledao sam i ugledao gorostas-noga Crnca.

I on mene pogleda. Predosjetio sam da je preponosan da bi jednoga Teksasašina molio za posao, iako je morao stići baš s goničima iz Teksasa. No on je znao da gotovo svi Teksasašani mrze Crnce, jer vjeruju da su oni bili povod građanskom ratu i razlog što su poraženi.

Kimnuo sam mu i rekao:

– Dodi! Ništa ti nećemo poklanjati, pa dakle ni za što ne moraš moliti.

Prišao je i kratko odgovorio:

– Vidjet ćete, gazda, da vrijedim. Osmjehnuo sam se.

– Tada kreni i potraži dobra kola s kuhinjom, najbolja koja možeš pronaći. Takva koja će koješta izdržati u brdima. Zatim napiši popis za trgovinu. Nabavi sve što je potrebno za dva tuceta ljudi za putovanje od tri mjeseca. Jesi li razumio?

Crnac kimne, a ja nas onda predstavim momcima:

– Ja sam Bat Yates, a ovo je moj ortak Daniel Haggerty. On će poslije doći u veliku trgovinu i platiti sve što kupite.

Goničima sam napomenuo:

– Ako netko nema konja ili sedlo, neka odmah kaže. U tom će slučaju dobiti predujam.

Jave se trojica. Svakom sam dao po pedeset dolara i zamolio ih da mi kažu svoja imena.

Čuo sam Haggertyja kako mrmlja:

– Ako popiju predujam i sakriju se pred nama...

– Neće to uraditi – dobacim mu preko ramena. – Sada su trijezni i, iako mamurni, znaju kakve su budale bili.

Ponovo sam se obratio momcima:

– Čekajte nas na River Furtu. Tamo ćete preuzeti stado i potjerati ga prema sjeveru. – Pogledam momka koji mi je preporučio kuhara. – Kako se zoveš?

– Chato Martinez, gazda.

– Ti preuzmi zapovjedništvo.

Okrenuo sam se i zajedno s Haggertyjem udaljio. Daniel nije ništa govorio. Naš je dogovor glasio da je sve što se odnosi na goveda i gonjenje stada u mojoj nadležnosti. Za to sam bio stručnjak, pa je tako bilo i najpravednije i najpametnije.

* * *

Uzeli smo svoje konje, koje smo bili ostavili u javnoj konjušnici, pa odjahali do gaza. Prešli smo rijeku i ubrzo dojahali do jednog stada na južnoj obali Arkansasa.

U susret nam je dojahao vlasnik stada s dvojicom goniča. Vjerojatno je odmah procijenio da dolazimo kao kupci.

– Čuo sam da je trenutačna cijena goveda dvanaest i po dolara – dočekao nas je vlasnik. To je proketo malo. Računali smo s petnaest, šesnaest po glavi.

– Tada ste ovarno morali stići u rano ljeto – odgovorim – dok su se prekupci još otimali za goveda, kako bi prazne tvornice na Istoku opskrbili mesom. Koliko broji to vaše stado?

– Točno četiri tisuće goveda.

– Koliko imate rezervnih konja?

– Točno stotinu.

Osmjehnuo sam se i jednostavno rekao:

– Platit ću vam i za goveda i za konje četrdeset tisuća dolara, ali samo onda ako doista ima gotovo četiri tisuće goveda a nikako manje od tri tisuće i devetsto.

– Čovječe, pa vi ste ludi! – usklikne vlasnik. – Pa nisam tjerao te rogatke živine od Teksasa dovde zato da bi ih upola darovao!

Bio je više nego ljut, a mene je smatrao krvnikom koji žrtvi siječe vrat.

Prijateljski sam mu kimnuo, a onda objasnim kakve odgovorim, okolnosti.

– Prije nego što uspijete ukrcati stado, proći će još deset dana. Možda i četrnaest. Ispred vas je još dvanaestak stada. Za to će vrijeme sva trava uokolo biti popasena. Vode još ima samo u rijeci, a na obalama je živi pijesak. Iza vas je sigurno još mnogo teksaških stada, gospodine.

Napokon je počeo razmišljati. Moja je ponuda odgovarala tržišnim prilikama. Zašto bih mu ponudio povoljniju cijenu nego što bi mu je u tim okolnostima ponudio bilo koji trgovac?

Gledao me, a ja sam vidio da se već koleba. Naposljetku reče:

– Razmislit ću. Najprije ću odjahati u Dodge City i tamo ću se raspitati...

– Mnogo sreće! No ja ne mogu čekati. Može se dogoditi da bi mi manjkao baš taj jedan dan. Odjahat ću do drugog stada.

Pri posljednjim sam riječima pogledao prema jugu i ugledao oblake prašine. Slijedeće stado sigurno nije daleko odavde. Samo dvije do tri milje prije lanca blagih brežuljaka.

Haggerty i ja smo namjeravali pojahati dalje.

Vlasnik stada je u međuvremenu brzo razmislio i izračunao. Znao je koliko bi ga stajalo ako s govedima mora čekati najmanje deset dana na kupca zato što nije na redu za utovar. Izračunao je i to da cijene u međuvremenu nikako ne mogu porasti. Naprotiv, sigurno će pasti.

– Pričekajte, gospodo – reče. – Možemo sklopiti posao. – Onda upita: – Kako plaćate?

Osmijehnuo sam se i odgovorio:

– Zlatnicima. – Onda kao usputno upitam: – Možda više volite papirnate novčanice?

– Zlatnim dolarima? – zaprepasteno upita.

– Da. Pravim dvoorlašima. Oni u Teksasu još vrijede, zar ne?

Samozadovoljno je kimnuo. Uistinu su u Teksasu više voljeli zlatnike.

Sklopili smo posao, a onda sam rekao dotadašnjem vlasniku goveda:

– Dotjerajte stado do gaza. Tamo će ga preuzeti moji goniči. Molio bih vas da mi pomognete prebaciti goveda preko rijeke. Platit ću vam kad posljednje govedo bude s druge strane. I molio bih vas da kažete svojim ljudima da namjeravam unajmiti još goniča. Ako im bude dosta Dodge Cityja i ostanu bez novca, neka podu trgovima našega stada. Primit ću ih do trećeg dana nakon našega polaska.

– Hej, kako? – začudeno je uskliknuo. – Pa kamo namjeravate odvesti to stado?

– Na sjever. Smjer Nebraska, Wyoming pa do Montane.

Pogledao me kao da pred sobom ima ludaka. Možda se čak zabrinuo da li je posao koji smo sklopili punovažan, ili se neki ludak s njim našalio.

– Zaboga, pa što ćete s tim rogatim živinama na sjeveru? – promrmlja poluglasno.

– Ako vam odgovorim, možda ćete mi konkurirati – odvratim kroz smijeh.

– Recite mi – uporno me molio.

– Opskrbit ću kopače u Montani sočnim odrescima.

Tek je sada bio uvjeren da sam doista lud.

Pogladio se po čelu, a onda glasom čovjeka kojemu je sve dozlogrdilo reče:

– Ne, meni je tih živina preko glave. Ne mogu više. – Pogledao me u oči i nastavio: – Oh, kako će se crvenokošci razveseliti tim govedima. To će im uštedjeti mukotran pan lov na bizone. Čovječe, o čovječe...

Ušuti. Vjerojatno nije želio reći ono što misli, da me ne bi uvrijedio. U njegovom sam pogledu vidio mješavinu sažaljenja, nevjerice i poštovanja. Nije bio siguran što bi mislio o meni i Haggertyju, koji je cijelo vrijeme mirno sjedio u sedlu i šutio.

Pružim ruku vlasniku stada. Time je naš posao zapečaćen.

* * *

Jahali smo u tišini. Haggerty nije ni sada progovorio, i ja sam se upitao nisu li ga obuzele sumnje u uspješnost našega pothvata. Zato sam se naposljetku nasmiješio i upitao:

– No, ortače, zar si se napravio u hlače? Ne razmišljaj nego prioni poslu. Potrebna su nam kola puna raznoraznih stvari. Na primjer, topla odjeća, da se goniči ne smrznju u sedlu. Zatim alat, mala poljska kovačnica i željezo za potkove, sol u komadu, tucet novih spenser ka-

rabina s dovoljno municije. Možda i sanduk dinamita, kakav se upotrebljava pri gradnji željeznice i u rudokopima. Pusti svojoj mašti na volju, ortače, i potroši do posljednjeg novčića. Sve što ne budemo putem potrošili ili upotrijebili dobro ćemo prodati u zemlji zlata i na tome mnogo zaraditi.

– Ne moraš mi držati cijeli govor – promrmlja Haggerty. – U goveda se razumijem samo upola kao ti, ali u ostalom sam ti ravan. Dobro znam što nam je potrebno i što moramo imati da bismo uspješno savladali taj put.

Načas je ušutio, a onda me počne ispitivati:

– Da li si već smislio čaroliju pomoću koje ćemo proći indijanskim područjem? Možda se namjeravaš preodjenuti u Velikog duha, koji je došao na zemlju da bi svojim crvenim sinovima zapovijedio neka naše stado propuste kroz svoju zemlju? Indijanci nisu budale. I te kako dobro znaju kako je bolje da kopače u Montani izgledne nego da se s njima bore. No možda ti misliš drugačije?

Slegnuo sam ramenima, pa odgovorio:

– O tome još nisam razmišljao. No kad me već pitaš, reći ću ti da sam sretan što si ti sa mnom, pa možeš ti nešto iščarobirati. Znam da me nećeš razočarati.

Jahali smo prema gazu. Daniel me dugo šutke promatrao, a onda ljutito reče:

– Kojiput te jedva mogu podnijeti, Yates. I sada me nešto tako svrbi da bih najradije sjahao i lupio te po gubici.

Odmah sam zauzdao konja.

– Hoćemo li?

Upitao sam to pun nade, jer sam se osjećao isto kao i on. Bili smo

odviše netrpeljivi jedan prema drugome, a za to je bila kriva Stella.

Odmahnuo je glavom. Pri tome je njegova duga svijetloplava kosa, koja je sezala gotovo do ramena, zalepršala. Smijuljio se ispod na teksaski način podrezanih brkova. Njegove su plave oči zasvjetlucale kad je rekao:

– Ne! Najprije posao, onda zabava. Mogu čekati do Montane. Vjerojatno će od nas nešto preostati pošto prijedemo indijansko područje. Bilo bi šteta da ti oduzmu skalp.

Jahali smo preko gaza.

Nismo bili prijatelji, niti ćemo to ikada postati. Međutim, namjeravali smo zajedno dovesti stado u Montanu. Željeli smo ostvariti nešto što se nitko drugi ne bi usudio. I htjeli smo dokazati Stelli da smo izvanredni ljudi. Kad stignemo na cilj i postignemo što smo naumili, ona će se odlučiti za jednoga od nas.

Na progonitelje koje smo ostavili iza sebe u Teksasu, jedva smo i pomislili. Nadali smo se da smo im pobjegli. I saveznom šerifu Jonesu Maddenu.

VIII

Rano poslijepodne završio sam sve formalnosti i u džepu sam imao kupoprodajni ugovor na tri tisuće devet stotina i sedamdeset goveda. Bio je i ovjeren kod suca. U ugovor je upisan i žig Hog Eye, koji je glasio na naša prezimena: Haggerty, Woodkid i Yates. Žig je bio izvanredan. Bilo je to stilizirano svinjsko oko. U najmanju je ruku bio originalan.

Kasno poslije podne otišao sam do stada, koje je već bilo potjerano

kraj Dodge Cityja. Unajmili smo devet novih gonika, ali brojčano još nismo bili dovoljno jaki za posao koji nas čeka na teže prohodnim područjima.

Za sada je na sreću pred nama bila ravna prerija.

Stigao sam do kola. Kolima s kuhinjom upravljao je osobno kuhar. Na drugima, za koja se Haggerty pobrinuo da budu puna svega što će nam biti potrebno, sjedio je brkajlija koji je izgledao gotovo kao da je brat mazgi koje su vukle kola.

Pogledao me iskosa. Vidio sam da znalački upravlja zapregom. Bio je pravi vozar teretnih kola.

– Hej – rekoh, nagnuvši se iz sedla – ja sam čovjek kojega ćeš oslovljavati sa »gazda«. Zašto si pristao da za nas voziš kola do Montane?

– Pa kako bih jeftinije tamo stigao? – odgovori protupitanjem. – To su moja kola, gazda. I mazge su moje. Unajmljen sam zajedno s kolima. Vas to košta četiri dolara na dan. E, možda ću ta ista kola jednoga dana potjerati kući natovarena zlatom. Ha, ha ha!

Osmijehnuo sam se i produžio naprijed.

Stella je jahala za mnom na lijepom šarcu. Sada mi se pridružila, pa smo jahali zajedno uz bok stada.

– Vidim da se vas dvojica uhođavate – rekla je nakon nekog vremena. – Oduvijek sam znala da će biti tako. Vi biste uspješno obavili i najteže zadatke. Pitam se samo kako to da se još niste sprijateljili.

Pogledam je. Svidala mi se. Izgledala je još ljepša otkako je odjenula novu odjeću.

– Ne možemo biti prijatelji zato što te obojica želimo, zelenooka. I

želimo da se ti obogatiš. Mi smo protivnici, suparnici. Razumiješ? To su činjenice. Hej, kako ti se sviđaju ova goveda?

Želio sam promijeniti predmet razgovora. Nisam htio Stellu opterećivati pitanjima za koga će se odlučiti, ili da li se već odlučila.

Nije mi odmah odgovorila. Zagledala se u stado.

Kraj nas su prolazila dugoroga teksaška goveda. Jedno uz drugo, koščata leđa uz leđa. Snažni su se rogovi sudarali. Papci su udarali. Rikanje i mukanje ni načas nije prestalo.

Poludivlja potjerana iz Teksasa prešla su oko tisuću i dvije stotine milja. Prošla su pustinju, preplivala nabujale rijeke, prešla su preko gorskih prijevoja i mnogo su puta bila natjerana u stampedo. Svašta su morala proći, uvijek tjerana i čuvana od goniča, pa su se tijekom mjeseci privikla na to da ih neprekidno gone. Više nisu znala ni za što drugo. Svaka se pojedina životinja navikla na svakodnevnu dugu dionicu.

Dopodne smo vodili goveda kroz Arkansas i pustili da se dobro napoje u rijeci. Sada su bila željna svježe paše. U blizini Dodge Cityja svi su pašnjaci bili goli, no goveda su njušila dobre pašnjake sjevernije od grada, pa su brzo napredovala. Iz iskustva su znala da će se uskoro odmoriti i mirovati cijelu noć.

Stella odvrati pogled od stada i pogleda me.

– Dobro stado – odgovori napokon na moje pitanje. – Vi ste sve to stavili u pokret kako i priliči dvojici velikih i odvažnih muškaraca. Više vas ništa ne bi moglo zaustaviti u vašoj odlučnosti da obavite zadatak, ma što vam se

ispriječilo na putu. Međutim, ipak sam zabrinuta. Tek sada počinjem shvaćati svu težinu tog smionog pothvata kojega smo se prihvatili. Ja...

Ušuti, tražeći prave riječi. Moj smiješak kao da ju je sprečavao da nastavi. Još sam se smiješio kad je rekla:

– Mi smo sve uložili u ovaj pothvat. Sada ne smijemo sumnjati u sreću. Moramo vjerovati da će uspjeti.

– Nalikujemo plivačima koji su s visokog grebena skočili u podivljalu bujicu. Moramo plivati, koprcati se, veslati, boriti se protiv struje... Da se ne bismo utopili.

Pogledala me i, rukom prešavši preko čela i očiju, promuklim glasom odgovorila:

– A na to sam vas ja natjerala.

Jedan je jahač pojahao prema nama. Bio je to Chato Martinez, kojega sam unaprijedio u predradnika. Prilazio nam je otpozadi. Vjerojatno je objahao stado i nadgledao goniče.

Kakve li promjene! Jutros rano u logoru kraj rijeke izgledao je iscrpljen, malone bolestan, naizgled grbav i nekako skvrčen. Ruševina od čovjeka. Međutim, ja sam već tada slutio da će u sedlu izgledati potpuno drugačije, jer sam poznavao taj soj ljudi. I nisam se prevario. Chato Martinez je bio toga kova.

Jahao je kao da je srašten s konjem. Djelovao je mirno, gipko i istodobno ponosno. Bio je rođeni jahač. To se sada vidjelo.

Na sedlu je bilo obješeno kožnato laso, znak istinskog umjetnika, kakve se može susresti s obiju strana granice. Nazivaju ih »hechicero de cuero«, što bi se otprilike moglo prevesti: umjetnik s

kožnatom žicom. Laso je znak raspoznavanja takvoga majstora. I to laso od sirove kože.

Martinez me pogledao, kimnuo, a onda me izvijesti:

— Sve je u redu, gazda. Dobro napredujemo. Dvije milje pred nama nalazi se uvala s dovoljno vode. Stići ćemo do nje pri kraju dana. — Onda upita: — Idemo li uistinu do Montane?

— Bojite li se? — uzvratim protupitanjem.

Pogledao je prema sjeveru. Njegovo mršavo od kopita unakaženo lice, malo se trgnulo.

— Bit će nam potreban izvidnik. Bio bi od neprocjenjive vrijednosti — reče, pa se vrati na ono što sam ga pitao. — Ne, nitko od nas se ne boji. Svi smo sretni što smo otišli iz Dodge Cityja. Uostalom, tko zna. Možda ćemo i mi jednoga dana tražiti zlato u Montani. Možda ga neki od nas i nađu.

— Što bi ti kupio tim zlatom, Martinez? — ozbiljno sam upitao.

— Staju. Želim vlastitu javnu konjušnicu. U staji je uvijek toplo. To bi bilo nešto za moje stare kosti! Staja u mirnom i prijateljski raspoloženom gradu.

Izgovorivši to, potjera konja prema čelu stada. Jedva je malo odmakao kad prema nama dojaše drugi jahač.

Bio je to Haggerty. Njegov je pogled bio oprezan, vrebajući.

Opazio sam njegovo budno nepovjerenje. Kao da je ispitivao da li je između Stelle i mene došlo do neke odluke. Zavrbljelo me da ga naljutim i zato rečem Stelli:

— Dakle, sve najbolje, zlato! Sada je između nas dvoje sve jasno, zar ne?

Odmah podbodem konja i brzo ostavim oboje iza sebe. Međutim,

još sam stigao čuti kako je Haggerty naglo upitao:

— Što je time želio reći, Stella? Hej, što je dao naslutiti tim riječima?

Čuo sam i njezin smijeh, ali ne i odgovor.

Znao sam da će Daniel biti bijesan na mene i to me veselilo.

* * *

Neću mnogo pričati o gonjenju stada. Čitateljima je to poznato iz drugih mojih pripovijedaka i izvještaja, a i mnogi su drugi pisci potanko opisali kako se goni stoka.

Sljedećih smo dana dobro napredovali. Goveda su hodala od rane zore do večeri. Ove je godine kasna jesen bila osobito lijepa. Bolje vrijeme ne bismo mogli poželjeti.

Goniči su bili vješti. Izabrao sam vrsne jahače. Izbor prema ožiljcima lasa bio je nepogrešiv.

Momci su znali da putujemo u Montanu, a sve ostalo nije ih ni malo zanimalo. Po nečemu su ovi goniči bili drugačiji od goniča drugih stada. Svi su bili Teksašani, pravi teksaški kauboji. Za njih je ta gonidba iznenada postala izazov. I to zato što su u Dodge Cityju zatajili. Dopustili su da ih prostitutke, kockari i vlasnici saluna opljačkaju. Duboko u sebi još su se i sada zbog toga stidjeli. I zato su željeli dokazati da nisu propalice. U njima je bilo tihog ponosa, koji je zahtijevao izuzetna djela kako bi se sami sebi dokazali.

Prva tri dana gonidbe nismo imali dovoljno goniča za toliko goveda, ali to se brzo izmijenilo. Iz Dodge Cityja sustiglo nas je dvanaest kauboja. Dojahali su pojedinačno ili u manjim skupinama. Kao i mnogi goniči, i ovi su sve iz-

gubili u tom divljem Babilonu u preriji Kansasa, gdje su nekoliko dana i noći pili, kartali i zabavljali se s lakim djevojkama. Iznenada su se probudili iz opijenosti i spoznali da su ostali bez novca i da više ništa nemaju.

Tako je bilo i s ovim momcima. Zamolili su me za zaposlenje jer su se bojali duge zime što je pred njima i koju bi bez nekoliko dolara teško prezimili. Bijahu se ponijeli kao budale, no u sedlu su bili pravi ljudi, čvrsti borci, hrabri i žilavi.

Iza njih je već jedna duga gonidba, od Teksasa do Dodge Cityja, pa je ovo sada samo nastavak koji će s lakoćom obaviti.

Svakog smo dana prolazili petnaestak milja, što je za tako veliko stado mnogo. No mogli smo toliko prevaliti samo zato što je prerija bila ravna i nismo naišli ni na kakve prepreke.

Prešli smo Smoky Hill River, Saline River i naposljetku Solomon.

* * *

Bio sam znatno ispred stada. Stella je jahala pored mene. Haggerty je zaostao daleko iza brežuljaka. Rekao je da će pogledati da li je tko za nama. Nepovjerljivi vuk taj Daniel, pomislio sam, iako sam povremeno i ja razmišljao o tome da li su neprijatelji koje smo ostavili u Teksasu i savezni šerif Madden stigli za nama u Dodge City. Ako jesu, ubrzo bi mogli biti ovdje, u našoj blizini.

Haggerty će provjeriti da li nas tko prati. I tako sam ja toga dana bio sam sa Stellom.

Kad smo stigli do rijeke, topao ljetni dan bijaše na izmaku. Bili smo oznojeni i prekriveni prašinom. Dok smo na rubu rijeke napajali konje i sami smo se osvježili.

Iznenada Stella reče:

– Htjela bih plivati.

– I ja. – Osmjehnuo sam se. – Rado bih te jednom vidio голу. Mogu si zorno predočiti kako bi to izgledalo. U snovima sam te već više puta vidio голу. Što bi onda značilo da te jednom vidim i na javi? Kojiput sam se pitao kako bi to bilo da smo vjenčani, zelenooka. Da li bi se noću skidala u tami ili bi mi pri svjetlosti pokazala svu svoju ljepotu?

Za ondašnje vrijeme bile su to prilično drske riječi, budući da Stella nije bila laka žena. Bila je pustolovka, koja se uz našu pomoć željela obogatiti. Možda će ona ostati s jednim od nas, ako joj on bude mogao dovoljno ponuditi i ostvariti njezinu žarku želju da proputuje svijetom.

Ozbiljno me promatrala, a onda potjera konja nizvodno, prema malenom zaljevu. Nasuprot njemu na sredini je rijeke bio pješčani sprud obrastao šibljem između kojega se uzdizalo nekoliko stabala.

Bilo je to prekrasno mjesto, jedva zamislivo na nekoj rijeci.

Stella mirno dojaše do zaljeva i sjšaše. Tu se među drvećem počne skidati. Nisam pojahao za njom. Stajao sam naslonjen na konja i promatrao je.

Ona će to uraditi za mene!

Bila je mnogo ljepša nego što sam to i mogao zamisliti. Tu mi je ljepotu pokazala bez imalo stida.

– Kao tvoja žena nikada se ne bih pred tobom skidala u mraku. Pogledaj me i reci nisam li dostojna nagrada.

– I te kako dostojna – odgovorim, pa upitam: – A što bi bilo da dodem do tebe i poželim malen predujam?

Već je krenula prema vodi, pa me pogledala preko ramena. Oči su joj se suzile i sada su djelovale još ukošenije i mačkastije nego inače.

— Tada bi sve pokvario. Ako me istinski želiš, cijelu i potpuno, tada ćeš pričekati dok svojevolumno dođem k tebi. U protivnom bi me dobio tako kao što bi za novac dobio kakvu laku djevojku, samo silom i protiv moje volje. Zato ne budali, Bat Yates!

Morao sam progutati slinu.

Kakva beštija! Pokazala mi je svu svoju ljepotu. Dopustila je da vidim kako izgleda premija za pobjednika. Shvatio sam što je time namjeravala postići. Željela je pokazati kakav je ulog u borbi za nju i koliko pobjednik može dobiti.

— A Haggerty? — upitam. — I njemu ćeš se pokazati kad vam se ukaže prilika? I njega ćeš na taj način potaknuti na najveće napore? Zar ne vidiš da ćeš time postići samo to da ćemo postati još veći suparnici, protivnici, pa i neprijatelji?

Nasmiješila se i odgovorila:

— To je zakon prirode. To...

Nije dorekla. Iznenada je potrčala u vodu, sve dok joj nije dosižala do bokova. Onda se baci, zapliva i mnogo dalje izroni. Plivala je dugim zamasima, ukoso protiv slabe struje, prema otočiću. Za ženu koja je živjela u pustoši gorja Antilopa bila je vrsna plivačica. Vjerojatno je odrasla uz rijeku i onda poslije udaje preselila u brda.

Promotrio sam okoliš. Sve je bilo mirno. I tiho. Dokle sam mogao vidjeti nigdje nikoga na vidiku. Zato odlučim da se i ja okupam.

Brzo sam doplivaao do otočića. Stella se odmarala na bijelom pijesku. Kad sam kleknuo kraj nje i

pogledao je, nije se ni pomakla. Mirno me gledala. Međutim, kad sam položio ruku na njezine grudi, reče:

— Ne budali, Bat! Nas troje smo sklopili pogodbu. Daniel i ti imate moju riječ da ću se odlučiti za jednoga od vas kad stignemo na cilj, a ja imam vašu riječ da ćete uraditi sve kako biste stado doveli u zemlju zlata. Zato pamet u glavu, Bat! Ako me sada uzmeš, ja ću onda i Danielu dopustiti isto. Ne želim ni jednoga od vas prevariti prije nego što stignemo na cilj. Shvaćaš li što želim reći?

Ustao sam i vratio se u vodu. Dok sam plivao natrag na obalu razmišljao sam, o tome kakva je Stella žena. Do vruga, zar je uistinu tako hladna kao kamen u vodi! Zar baš ništa ne osjeća? Može li ona uopće nekoga voljeti? Ima tijelo božice, a kad joj pogledaš u oči, tada...

Misli kao da su mi zastale. Nešto je postalo drugačije! U Stellinim očima nisam vidio ono što sam navikao vidjeti. Veliku tajnu, koju sam želio odgonetnuti.

Isprva, tamo na pješčanom otočiću, nisam toga bio svjestan. Sada sam, međutim, spoznao da je postala hladna, sračunata, trezvena. Shvatim da sam je razočarao. Prokletstvo, kakva je ona zapravo žena! Zar je potpuno drugačija nego što sam je dosad zamišljao.

Izišao sam na obalu i odjenuo se.

Malo zatim doplivala je i Stella, lijepa i ponosna kao boginja. Nismo izrekli ni riječi.

Ugledao sam kola s kuhinjom. Usmjerio sam konja prema njima, da pomognem prilikom odabiranja mjesta za logorovanje.

IX

Dvanaestoga listopada stigli smo na porječje Powder Rivera. Išli smo Bozemanovim putem, koji je vodio izravno u Montanu.

Vrijeme je i dalje bilo dobro, suho i vrlo hladno.

I sada su nam često u susret dolazila krda bizona, koja su se kretala prema jugu.

Naš izvidnik Buffalo Jack, kojega sam bio unajmio u Cheyenneu, jednom je zgodom rekao:

– Indijanci su još zauzeti lovom na bizone, kako bi spremili što više mesa za zimu. Da nije tako, već bismo ih imali na vratu. Kad će im sinuti da bi mnogo lakše došli do ovih dugorogih životinja nego do bizona? Promatraju nas, doduše, već nekoliko dana. Ipak...

Nije dorekao, ali ja sam znao da je strahovito zabrinut. Dan kasnije, trinaestoga listopada, prvi put smo ih dobro vidjeli. Sveti dime, kakav veličanstven prizor!

Nisu to bili polugoli Komanči ili Apaši, plemena koja žive na jugu. Bili su to Siouxi odjeveni u kožnatu odjeću, neki čak u vučje krzno, i ukrašeni s mnogo perja i šarenih uresa. Ponosni i samopouzdan.

To su, dakle, još jedini vladari visokih prerija. Slijedećih godina željeznica i lovci na bizone zagorčavat će im život i polagano dovesti do njihovog istrebljenja. Međutim, sada su bili ponosni vladari ovih prostranstava.

Nekada su bijelci smjeli slobodno prolaziti Bozemanovim putem, no to se promijenilo. Za to je bila kriva izgradnja željeznice i još neki događaji.

Sioux su nam zatvorili put na širokoj fronti. Bilo ih je više od stotinu.

Buffalo Jack, koji je zajedno sa mnoštvom jahao na čelu stada, glasno je uzdahnuo.

– Hej, naposljetku ih vidimo!

Izrekao je to malone s olakšanjem. Dugotrajnoj je napetosti napokon bio kraj. Sada su nam stajali sučelice. Morat ćemo se s njima objasniti.

I Haggerty je dojahao na čelo. Zastao je kraj mene i upitao:

– No, kako je? Znaš li koji trik?

– Ne znam. Pouzdao sam se u tebe. I ti bi mogao nešto raditi kad ja vodim stado na sjever. Zar se nisi toga sjetio? Što zapravo radiš čitavo to vrijeme otkako smo napustili Dodge City?

Zamalo se naljutio, ali onda se naceri i reče:

– Pa, ti me znaš. Jašem i pazim na kola. To je jedino što radim. Veliki umjetnik si ti. Dakle, naprijed! Izvuci zeca iz šešira.

Kimnuo sam Buffalo Jacku, pa smo pojahali naprijed. Haggerty nas je slijedio. Kukavica sigurno nije, pomislim.

Kad sam tik pred Indijancima zauzdao konja, osjetim kako s njihove strane prema nama dolazi nekakvo strujanje. Gotovo opipljivo neprijateljstvo. Istodobno se sažalim nad njima. Razumio sam u kakvoj su situaciji.

Dok sam ih tako gledao... snažne, lijepe i ponosne, jedine vladare ovih predjela... znao sam da im se propast nezadrživo približuje. Isto onakva kakva je na jugu zadesila Apaše i Komanče. Drugačije ne može biti.

Rekoh Buffalo Jacku:

– Reci im da sam ja na jugu bio poglavica koji se borio protiv plavokaputaša. Reci mu da smo Teksašani, da smo izgubili rat i da sada želimo samo provesti ovo stado do Montane. Ništa drugo.

Izvidnik se nasmijulji. Onda oda poštovanje jednom Indijancu, tako da je rukom dotakao čelo, pa mi odgovori:

— Ne moram prevoditi. Crveni Oblak govori našim jezikom. Razumio je svaku tvoju riječ.

Okrenuo se poglavici i rekao:

— Vidim te, Makhpiy Luta! Da li je lov na bizone bio dobar?

Poglavica je dalje gledao u mene. Zatim odmjeri Haggertyja. Tek tada kimne Buffalo Jacku.

— Da, bio je dobar, Buffalo Jack.

Govorio je dobrim engleskim, iako malo grleno.

Pokazavši rukom pokraj nas, prema govedima što su nadolazila, poglavica Indijanaca nastavi:

— Kako smo imali dobar lov, nećemo morati odmah ubiti ove male bizone što ste nam ih darovali. Vi ćete nam ih dotjerati u jednu dolinu, a mi ćemo ih tamo držati kao zalihu za budući veliki rat. Dobro je što si u ovim krajevima, Buffalo Jack. Odvedi ove Teksašane i njihove male bizone u dolinu White Bull. Tamo će ostaviti stado, a onda se oni mogu vratiti kući. Nećemo ih ubiti. Jeste li razumjeli?

Zagledao se u mene. Odmah sam shvatio da se s njim ne može pregovarati. Sada nikako, a vjerovatno ni inače. Poglavica je bio tvrd poput granita. A kako je i mudar, zacijelo predosjećajući propast svoje rase. I zato za njega kompromisi ne postoje.

Nije želio dulje razgovarati. Izdao je jasnu zapovijed, a njegovi su je ratnici čuli. Ako sam želio s njim raspravljati, onda to mogu samo u četiri oka, a nikako pred pripadnicima njegovog plemena.

Crveni Oblak okrene konja i odjaše, a većina ratnika krene za

njim. Nestali su brzo poput duhova.

Nekoliko je Indijanaca ostalo u blizini. Oni će pratiti naše kretanje i neće nas ispuštati iz vida.

Odsad smo na neki način bili pod ugovorom s Crvenim Oblakom. Sada za njega gonimo stoku na određeno mjesto.

Za taj posao dobit ćemo i plaću. Bit će nam poklonjeni životi.

* * *

Kad smo se te večeri zaustavili zbog logorovanja, svi smo bili zabrinuti i neraspoloženi.

Znali smo da su Indijanci čekali sve dotle dok smo zašli tako duboko u preriju da nam vojska više nije mogla pomoći. U to vrijeme na Bozemanovom putu još nisu bile podignute tvrđave Phil Kearny i Reno. Između tvrđave Laramie i zemlje zlata u Montani bilo je samo nepregledno indijansko područje.

Mi i naša goveda bili smo zarobljenici Indijanaca i samo bi nas čarobnjak mogao spasiti.

Kakav čarobnjak? I kakav bi trik mogao upotrijebiti da nam pomogne?

Do vraga, pomislim, nekakvo rješenje mora postojati!

Goniči su stajali oko vatre s lončićima punim vruće kave u kvrgavim rukama, i pogledavali u mene i Haggertyja. Da, i u Daniela. Bili su svjesni da je on tvrd momak. Revolveraš i borac.

Bili su Teksašani. A kad bi Teksašanin zapao u nepriliku, prvo što bi pomislio bilo je da se mora boriti. Zatim bi razmislio kako će se probiti, pa pobijediti.

Tako je od Alamoja, a tako je bilo i sada.

Jedan od goniča reče:

– U kolima imamo dobre brzometne puške. Haggerty, zašto ne bismo pokazali tim crvenokošcima? Kad bismo pobili nekoliko tuceta, okolnosti bi postale potpuno drugačije, zar ne?

Haggerty pogleda u mene, pakimne. Onda odgovori:

– Imamo i sanduk pun dinamitnih patrona sa stijenjem. Možemo ih vrlo daleko baciti.

Sada svi pogledaju u mene. Čak i Stella. Znali su da sam ja »gazda« i da ja odlučujem. Čekali su što ću ja reći.

Obratio sam se Buffalo Jacku.

– Leži li dolina White Bull približno u smjeru kojim se krećemo? Hoćemo li se približiti zemlji zlata ako potjeramo goveda tamo kamo nas je uputio Crveni Oblak?

Kimnuo je, pa počeo objašnjavati:

– Dolina White Bull je jedna od zaštićenih dolina u porječju Big Horn Rivera. Leži u smjeru kojim ionako namjeravamo proći. Stići ćemo do nje za tri do četiri dana. Međutim, što ćemo uraditi kad jednom budemo tamo? Ta dolina ima samo ulaz, ali ne i izlaz. Čim u nju uđemo, Indijanci će nas imati u klopci. Tada ćemo biti sretni ako nas puste iz te stupice i bez goveda.

Ogorčen, ušuti. I on je bio čovjek koji se lako ne predaje i koji ne voli gubiti.

Pogledom sam preletio preko lica ljudi oko vatre. Sve su oči bile uperene u mene.

– Gonit ćemo stado dalje kao da Indijanaca uopće nema u blizini. Borbu ćemo prihvatiti kao posljednju šansu. Međutim, za tri, četiri dana koješta se može izmijeniti. Mnogo toga dogoditi. Možda se dotle netko od nas dosjeti kak-

vom triku. – Načas zašutim, a onda dodam: – Ne bojte se! Pazit ću na vas.

Moje posljednje riječi pogodile su ih kao vrh strelice. No shvatili su što sam im želio reći. U odsjaju vatre vidio sam kako se smijulje.

– Pa, onda je sve u redu – reče jedan. – Gazda će osobno paziti na nas. To je dobro.

* * *

Sedamnaestoga listopada počela je padati ledena kiša sa snijegom. Bili smo vrlo visoko u bregovima i snijeg je ovdje bio uobičajena prirodna pojava iako je kalendarski još bila jesen.

Stigli smo u porječje Big Horn Rivera, odakle se ulazilo u dolinu White Bull.

Bilo je to nevideno ždrijelo kanjona. Teren se lagano uspinjao. Posvuda su rasle jele. Lišće bjelogoričnog drveća prelijevalo se u najrazličitijim bojama, od zelenožute do tamne smečkastocrvene. Ono drveće koje je bilo potpuno ogoljelo izgubilo je lišće tijekom posljednjih sati, jer je padao gust snijeg nošen snažnim vjetrom.

Indijanci su bili ovdje. Kao i kad smo ih prvi put sreli i sada su se postrojili u širokom redu, napravivši živi zid. Zatvorili su nam put prema sjeveru. Morali smo zakrenuti na zapad, u dolinu White Bull. Danas je, međutim, Indijanaca bilo dvije stotine.

Haggerty, Martinez i Buffalo Jack dojahali su do mene, jer sam opet bio na čelu, nekoliko stotina metara ispred stada.

Kad su zauzdali konje, Haggerty zareži:

– Što sada? Zar se nećemo suprotstaviti? Hajde, pokažimo im na kon da nismo lule nego Teksa-

šani! Imamo dobre puške i dinamitne patrone. Ako im skratimo stijenjeve, dovoljno je da svaki od nas zapali cigaru kako bismo uvijek imali pri ruci žar. Onda moramo samo jednom puhnuti da se rasplamsa, prisloniti stijeni i što dalje baciti patronu. Razumijete li?

– Imamo li cigare? – upitam.

– Cijeli sanduk. Stotinu komada! I stotinu dinamitnih patrona. No, hoćemo li?

Razmišljao sam. To ne bi bila ona velika čarolija pomoću koje ćemo stado dovesti do cilja.

Ako se borimo, sigurno ćemo se probiti sa stadom. Mogli bismo ga natjerati u stampedo, tako da goveda probiju obruč indijanskih ratnika. Nakon stampeda goveda bi ostala u porječju Big Horn Rivera, a poslije bismo ih lako obuzdali i okupili.

Hoćemo li se Indijancima suprotstaviti oružjem?

Tragao sam za drugom mogućnošću, jer sam znao da bi nas Indijanci za nekoliko sljedećih dana lako pobili. Mogu rastjerati stado i onda u manjim skupinama napasti svakog goniča posebno. Tada ne bismo imali nikakvih izgleda. Da tjeraju tako veliko stado, goniči bi se morali raštrkati na bokovima stada, a onda bi na svakoga od njih došlo deset indijanskih ratnika.

Ne, tako nećemo ništa postići!

Razmišljao sam i preko ramena gledao goveda, koja su sada bila iza nas samo četiri stotine metara, kad Buffalo Jack kraj mene reče:

– Sve će se odvijati drugačije nego što smo zamislili. Hej, gazdo iz Teksasa, unajmi još jednoga momka da nam pomogne u našoj igri!

Svi smo pogledali izvidnika, a zatim naši pogledi prelete preko okoliša kako bi vidjeli momka koji će nam pomoći protiv Indijanaca.

Nigdje nikoga osim Indijanaca koji su nam zatvarali put prema sjeveru. Iza nas su nadirala goveda, a slijeva su se uzdizala brda u kojima je zijevalo ždrijelo kanjona. Zdesna, u dubokom koritu, tekla je rijeka Big Horn.

Nigdje momka koji bi nam se pridružio u borbi protiv Indijanaca. Pogledali smo Buffalo Jacka. Naš je izvidnik njušio zrak poput dabra.

– Dolazi Wasiya – reče, pa nastavi: – a možda čak Waniyetula. Shvaćate li, Teksašani, što vam govorim?

– Ni riječi – promrmljam.

Smiješak mu je bio opor, nimalo veseo, ali je ipak pokazivao olakšanje.

– Dolazi mećava – objasni nam naposljetku. – Još ne znam da li će to biti obična snježna oluja, koju zovu Wasiya, ili prokleta plava oluja Waniyetula, kako Indijanci zovu Boga oluje. Razumijete li što vam kazujem? Dolazi mećava! Otprilike za jedan sat ovdje će se otvoriti pakao i prohutati cijelim porječjem Big Horn Rivera.

Pogledao je ravno u moje oči i upitao:

– Dakle, gazda, što kažete na to?

Znao sam da je sada u našu igru sudbina umiješala prste. Možda sam cijelo vrijeme čekao baš to, iako nisam znao što bi moglo biti to što će nam pomoći. Možda sam se duboko u sebi nadao da nam sudbina neće biti tako nesklona da dopusti da sve izgubimo kad nam je u Teksasu darovala veliki ratni

plijen. Sada, kad smionošću namjeravamo taj plijen ušestorostručiti.

Uvijek sam vjerovao da je životni put svakog čovjeka unaprijed određen i da se protiv toga nitko ne može boriti. Tako je i ovo ovdje bilo unaprijed određeno.

Mećava što dolazi je znak, prilika i odgoda.

Stado ne može putovati na sjever, u susret oluji. Stampedo u tom smjeru odmah bi bio zaustavljen. No, goveda ne mogu ostati ni u porječju Big Horn Rivera, kroz koje će snježna oluja protutnjati kao kroz veliku cijev, od sjevera prema jugu.

Dakle, moramo skrenuti u dolinu White Bull. Mećava u nju ne može doprijeti, pa će nam ona pružiti zaklon. Brda koja leže poprijeke zaustavit će snježnu oluju.

Da, to je jedino što možemo uraditi. Za naša goveda dolina White Bull je sigurno pribježište. Dobro i toplo sklonište.

Obratio sam se Buffalo Jacku:

– Nije li prerano za mećavu?

Odmahnuo je glavom.

– I nije. To se već događalo. Međutim, oluja neće dugo trajati. Najviše tri do četiri dana. Dulje ne. Poslije toga će ponovo biti toplo, sve dok ne nastupi prava zima. U ovim je krajevima sve moguće, gazda.

Odlučio sam.

– Dakle, poslušat ćemo Indijance. Potjerat ćemo stado u dolinu, ali ćemo osigurati ulaz u nju. Nijednom Indijancu nećemo dopustiti da za nama ujaše u dolinu. Polovica gonika ostat će na ulazu.

* * *

Ostao sam s momcima na ulazu. Odmah kraj ulaza bila je usjekotina u stijeni, zaštićena gotovo poput spilje. Tu smo zapalili vatru,

pobrinuli se za drva i od jelovih grana načinili neku vrst zaštitnog zida.

Dok smo to radili, goveda su tutnjala ždrijelom klanca što je vodio u White Bull. Nije ih trebalo goniti. Nagonski su osjećala da će u dolini biti zaštićena. Jurila su, slijedeći predvodnike.

Iznenada je zahladnjelo. Da smo imali termometar, uvjerali bismo se da se živa jako spustila.

Vjetar se još nije uzdigao, ali je taj mir bio nalik pritajenom disanju prirode. Na neki način sva su živa bića osjećala da se nešto zbiva, mijenja, da u zraku lebdi nešto zlokobno, prijeteće, nemilosrdno i da dolazi sve bliže.

Našim tijelima kao da je strujalo neko bockanje. Živci su nam bili prenadraženi i napeti.

Kad je i posljednje govedo protutnjalo, pojavi se nekoliko Indijanaca. Crveni Oblak nije bio među njima. Zastali su, a Buffalo Jack im se obratio na njihovom jeziku.

Nismo razumjeli o čemu razgovaraju.

Haggerty je bio odjahao u dolinu i tamo nadgledavao postavljanje logora. Sada se vratio do nas.

– Dobro smo se ulogorili i smjestili kola – izvijesti me. Kad je vidio da svi zurimo u Indijance i izvidnika, ušuti.

Odjednom se Buffalo Jack okrene prema meni i reče:

– Dolazi još pet konjanika. Bijelci su. Indijance zanima da li su oni naša zalaznica. Ako nisu, namjeravaju tu petoricu ubiti prije nego što mećava započne.

Haggerty i ja se zgledamo. Svaki je odmah znao što onaj drugi misli. Nismo morali izmijeniti ni riječ.

Pet konjanika koji dolaze kao da su naša zalaznica mogu biti samo

Jeremy Clayton, Tab Gillmaker, braća Laredo i savezni šerif Jones Madden!

Dakle, stigli su nas! Nadali smo se da neće doći, no sada su tu. A mi moramo odlučiti hoćemo li ih prepustiti na milost i nemilost Indijancima ili ćemo ih spasiti. Kažemo li da su to naši drugovi, Indijanci će ih poštediti. Crveni Oblak nam je obećao da ćemo se svi živi vratiti kući ako goveda dotjeramo u White Bull.

Haggerty me ponovo pogleda. Ni sada nije morao izreći što želi. I te kako sam to dobro znao. Međutim, zaniijekao sam glavom, čvrsto ga pogledao i rekao:

– Možda će nam njihovi koltovi i puške dobro poslužiti. Nećemo imati dovoljno ljudi kad ćemo nakon mećave stado potjerati prema Montani. Zar ti ne misliš tako?

Morao se suglasiti.

I tako sam doviknuo Buffalo Jacku:

– Reci im da su to naši jahači. Neka ih puste u dolinu.

* * *

Stigao je prvi nalet mećave. Osjetili smo taj ledeni val i u našem zaklonu. Indijanci su okrenuli ko-nje i nestali. Malo zatim počne tuča, velika kao golubinja jaje.

Mećava je hućala, orguljala, zau-stavljala dah a onda još jače zaur-lala, towareći novi led i ledene oblake. Tuča je bubnjala po tvrdoj zemlji, a visina ledenog zrnja već je dosežala do gležnjeva.

Još smo čekali konjanike o ko-jima su Indijanci razgovarali s na-šim izvidnikom. Kad smo već izgubili nadu da će stići, ugledamo ih kako jašu kroz klanac.

Pet umotanih spodoba, zgurenih na konjima premlaćenih tučom. I

jahači su osjećali nemilosrdne udarce nevremena.

Pojahali su ravno prema našem zaklonu, jer su vidjeli vatru u usje-kotini, nadsvodenoj poput spilje. Konji bi im često posrnuli. Zastali su onoga časa kad su stigli u zavje-trinu ispod stijene.

Ljudi su doslovce popadali iz sedla. Posrćući su prišli vatri koja je dobro gorjela zaštićena pregra-dom što smo je napravili od jelovih grana.

Nismo se prevarili. Bili su to Clayton, Gillmaker, braća Laredo i Madden. Savezni šerif izgledao je najiscrpljeniji, no to i nije bilo čudno jer je bio mnogo stariji od ostalih.

Kraj vatre počeli su se izvlačiti iz svega u što su se bili umotali da bi se kako-tako obranili od ubi-tačne hladnoće.

Toplina vatre morala se upravo boriti protiv nadiruće studeni le-dene mećave, no tu je ipak bilo to-plije. A onima koji bi stigli iz nemi-losrdnoga pakla čak i ugodno.

Jeremy Clayton je morao vrlo glasno vikati da bismo ga čuli. Po-vikao je iz svega glasa prema Hag-gertyju i meni:

– Odsad svakako moramo ja-hati zajedno i spasiti što se spasiti može. Moramo se zajednički boriti da nam Indijanci ne otmu goveda. No možda je vaše mišljenje druga-čije? Odreći ćete se pomoći naših koltova i pušaka?

Nismo ni trenutka razmišljali, jer smo o tome odlučili onoga časa kad smo te ljude spasili od Indija-naca. Da, moramo držati zajedno. Bit će vremena da se svađamo oko plijena, no najprije moramo stado dovesti do cilja. Uostalom, pitanje je tko će od nas preživjeti sve što nas očekuje.

I Haggerty i ja kimnemo. Naši goniči i Buffalo Jack, koji su bili s nama kraj vatre, šutke su gledali u nas. Nisu znali o čemu razgovaramo.

Rekao sam Claytonu i njegovim drugovima:

– Da, najprije moramo stići do cilja. I tome moramo sve podrediti. Zato ćemo zakopati ratne sjekire i držat ćemo zajedno. Vaše puške i koltovi bit će nam dobrodošla pomoć.

To je bilo sve što sam imao reći. O tome da smo im spasili život ni Haggerty ni ja nismo im ništa rekli.

* * *

Ova je mećava bila slabija no što je uobičajeno. U to godišnje doba nije još imala punu snagu. One koje će je slijediti tijekom zime, a koje mi nećemo ovdje dočekati, sigurno će biti mnogo paprenije. Međutim, iako slabija, zadala nam je mnogo briga.

Nadzirali smo ulaz-izlaz iz doline, održavali veliku vatru i postavili još zaštitnih pregrada od jelovine.

Indijanaca nije bilo na vidiku.

Naša su se goveda zbila uz sjevernu stijenu klanca koji se dalje naprijed proširivao u dolinu. Tu su bila dobro zaštićena dok je oluja divljala visoko iznad njih. Uz stijenju snijeg nije bio vrlo dubok, pa su životinje pronalazile hranu, a jele su i lišće opalo s drveća i grmlja.

Nekoliko dana ovdje ćemo izdržati, zaključim. Onda se upitam: A tada? Što će onda biti?

Čarolije kojom bismo primorali Indijance da dobrovoljno puste proći i nas i goveda još nije bilo na vidiku. Iako smo mnogo razmišljali

o tome što bi trebalo poduzeti, nitko od nas nije se ničemu domislio. Najrazložitiji zaključak bijaše da nemamo nikakvih izgleda.

Znao sam da Haggerty i ja moramo razgovarati s Claytonom i njegovim ljudima i o svemu se dogovoriti. Naime, ubrzo smo shvatili da je savezni šerif sada uz Claytonovu družbu. U najmanju ruku, s njima se sporazumio. Jones Madden više ne jaše za nama kao predstavnik saveznog zakona nego zbog vlastitih interesa.

Bio je to Haggerty koji je počeo razgovor dok smo čučali kraj vatre. Naši su ljudi spavali.

U spilji bilo je gotovo ugodno toplo. Pregrade od jelovine s vanjske su strane bile obložene snijegom, pa je to zadržavalo toplinu u našem zaklonu. I naši su konji bili ovdje, jer je mjesta bilo dovoljno, pa su i oni davali toplinu. Zrak, doduše, nije bio najčišći i bilo je mnogo dima, ali moglo se izdržati.

Haggerty dakle, obratio Claytonu:

– Da se mene pitalo, Indijanci bi vas ubili – reče – no Yates je prijatelj ljudi, »spasitelj«. On je rekao crvenokošcima da ste, naši ljudi i to vas je spasilo skalpiranja. Naime, indijanski poglavica nam je obećao da ćemo ostati živi ako svoje stado dotjeramo u ovu dolinu. Naravno, goveda moramo ostaviti. No to ni vi zacijelo ne biste željeli?

– Ne – odgovori Clayton. – Tako blizu cilja ne bismo se odrekli plijena. To je potpuno razumljivo.

Bivši oficir pogleda mene, a onda se ponovo zagleda u Haggertyja i nastavi:

– Strahovito smo se začudili kad smo otkrili da želite uvećati ratni plijen i da ste u Dodge Cityju kupili veliko stado goveda. Potrebna je velika hrabrost za takav pothvat u koji ste se vi upustili i u koji valja sve uložiti. Najprije smo počeli kleti, a onda smo se umirili. Uvidjeli smo da bi tako svatko od nas mogao dobiti onoliku svotu koliko bi inače dobili svi zajedno. Mislim da će ovako svaki dobiti pedeset tisuća dolara, zar ne?

Ušuti i počne se cerekati. Još je nalikovao dvonožnom ridokosom biku, samo je sada izgledao mnogo divljiji.

I Tab Gillmaker se smijuljio. On je, pak, izgledao kao pustinijski vuk koji pokazuje svoj plijen i pri tome pokušava izgledati prijateljski naklonjen.

Braća Laredo promatrali su nas neprijateljski. Njihovo neprijateljstvo nije se nimalo izmijenilo. Bili su kao dva oštra psa tragača koje samo zapovijed njihovog gospodara sprečava da nas uhvate za grlo.

Jones Madden, koji je čučao malo podalje, kao da je naglo ostario. Međutim, još je podsjećao na starog jastreba koji vreba ljude.

Pogledao sam ga kroz lagani dim vatre i upitao:

– Što je s predstavnikom zakona?

Odvratio mi je pogledom, a da se izraz njegovog lica nije nimalo izmijenio. Dotad čvrsto stisnuta usta ispod sijedih brkova se otvore i on odgovori:

– Imao bih oko dvadeset dolara mirovine. Dvadeset dolara za to što sam branio red i zakon, što sam živio životom ispunjenim beskrajnim jahanjem i u kojem sam zadobio rane što ne ostavljaju oži-

ljak samo na tijelu nego i na duši. Vrlo brzo će doći vrijeme kad više neću moći jahati. Ovo ovdje trebalo bi biti moj posljednji zadatak. Povratkom teksaškog plijena završio bi i moj životni put. Trebao sam državi spasiti pedeset tisuća dolara u zlatu da bih godišnje dobivao dvije stotine i četrdeset dolara! Izračunao sam da bih morao živjeti najmanje dvjesto godina da bih dobio isto toliku svotu. Razumijete li vi to? Dulje od dvjesto godina! Međutim, kad bih zadržao dio državnog novca, mogao bih...

Ušuti, pa odmahne rukom. Onda doda:

– Uostalom, zašto bih vam rekao što ću uraditi sa svojim dijelom! To se vas baš ništa ne tiče.

Dakle, pomislim, taj čovjek namjerava prekršiti zakletvu koju je kao šerif položio.

Neko smo vrijeme svi šutjeli, a onda ja rečem:

– Ne piše nam se dobro.

Svi kimnu. Tab Gillmaker promuklim glasom reče:

– Izvući ćemo se. Sigurno! Poslat ćemo toliko Indijanaca u smrt da će nas ostali propustiti. Nećemo dopustiti da nam oduzmu plijen!

Njegovi se drugovi suglase. I ja kimnem, jer sam i ja tako mislio.

Sada, kada smo stado dotjerali već u sjeverni Wyoming i kad je pred nama posljednji odjeljak puta, nećemo se dati zaustaviti od Crvenog Oblaka i njegovih ratnika.

Borit ćemo se... ako nam ne pomogne kakva vradžbina.

X

Trećega dana oluja popusti.

Osedlao sam konja, jer sam namjeravao odjahati u glavni logor. Onda ću obići goveda.

Haggerty i Buffalo Jack nisu ni časa dvoumili. Odmah su uzjahali i ubrzo su me dostigli.

Još je sniježilo, ali pahulje su sada lepršale. Nije bilo kovitlaca. Ni oluja više nije tutnjala nad dolinom. S otežalih grana jela neprekidno je klizio snijeg što se na njima nakupio.

Snijeg je bio mokar i težak. Napadalo ga je toliko da je konjima dosizao do trbuha, pa su teško napredovali. Nije bio dubok samo uz sjevernu stijenu i u gustoj šumi na rubu doline.

Stigli smo do logora. Ispod velikih jela i blizu stijene ljudi su postavili kola, pa između njih napeli šatorsko krilo i učvrstili ga kolcima od jelovine.

Stella nam je došla u susret. Obradovala se što nas vidi. Već je čula da su nas Clayton i njegova družba, kao i Jones Madden sustigli i bila je zabrinuta. Pošto nas je sa smiješkom pozdravila, naglo se uozbiljila.

Prije nego što je išta izustila, ja sam rekao:

– Bit će nam potreban svaki dobar kolt i svaka puška. Zato nam je ovo pojačanje dobrodošlo.
– Onda je upitam: – Kako si, zeleenooka?

Ponovo se nasmiješila.

– To nije bila uobičajeno snažna oluja, zar ne? – upitala je i pogledala Haggertyja.

Nasmijao se i odgovorio:

– Svakako nije. U protivnom bih došao i grijao te u krevetu. A možda bi bilo bolje kad bi došao Bat Yates? Pa, možda bi bilo najbolje da je mečava bila najjača. Onda bi se dogodilo. Jer kako ćeš se inače odlučiti, draga?

I Stella i ja pogledamo Haggertyja. U njemu je, neprijeporno, nešto plamtjelo. I kao da to traje tjednima. Dosad nas je s uspjehom zavaravao, no sada je to nesavladivom žestinom izbilo iz njega.

Kao da nas želi navesti na druge misli, Stella brzo reče:

– Dolinom luta jedan bizon. Grdosija. I to neobična. Bizon je bijel. Bijeli bik.

Nismo pridali veliko značenje njenim riječima.

– Pa, zašto u dolini ne bi bilo bizona? – upitam. – Dolina se i zove White Bull. Zašto ne bi ovdje obitavao neki bijeli bik? Možda je to čak i neka sveta životinja.

Chato Martinez i Bob Marmaduke, koji su nam se upravo pridružili, čuli su moje posljednje riječi. Martinez odmah žestoko kimne i reče:

– To je grdosija. I uistinu je bijel, bijel kao snijeg. Nekoliko je puta preplašio goveda. Često dolazi do logora i tu žestoko riče. – Zakolutao je očima i dodao: – O da, možda je on doista kakav duh.

Haggerty i ja smo se nasmijali, ali smo se uozbiljili kad je Buffalo Jack progovorio.

– Bijeli je bizon za Indijance sveta životinja. Oni vjeruju da u bijelom biku stanuje veliki duh Wakan Tanka. Ovu su dolinu okrstili takvim imenom koje na njihovom jeziku znači Dolina bijeloga bizona. Mi bijelci samo smo indijanski naziv preveli na svoj jezik. Možda u ovoj dolini doista uvijek obitava taj čudni bizon? Zašto bi inače Indijanci tako nazvali dolinu?

Osmjehnuo se. U tom je času više nalikovao Indijancu nego bijelcu. Oči su mu zasvjetlucale, a onda je nastavio:

– Vi Teksašani možete jahati na svemu što ima noge. I uhvatiti lasom sve što ima glavu na koju možete nabaciti laso, zar ne? Pa, smijem li vam dati jedan dobar savjet, Teksašani?

Gledali smo toga čovjeka koji je bio oličenje zajedljivosti, poruge »humora pod vješalima« i gorčine.

– Bit ćemo ti zahvalni za svaki savjet, Kožnata čarapo – odgovorim mu. – Ti si ovdje kod kuće. Da smo u Teksasu, tada bismo mi tebi udijelili dobar savjet. Dakle, progovori napokon, ubojico bizona! Neka ti savjet bude dobar, jer pomisli na mnogo novca što ćeš ga zaraditi, kao i svi mi.

Uozbiljio se, jer je bila riječ o području na kojemu je bio stručnjak.

– Uхватite toga bijelog bika svojim lasima! Pripitomite ga, ili mu provucite kroz nozdrve kolut, ili... Ukratko: uradite bilo što da biste mogli njime vladati. Onda ga povedite ispred svojih goveda. Bude li bijeli, bik, koji je uz to i sveti bizon, vodio vaše stado, Indijanci će pustiti da prodete.

Razmišljali smo o ovome što smo čuli i čudili se. Nismo mogli povjerovati da je to ostvarivo. Međutim, kako je naš izvidnik bio nasmrt ozbiljan, znali smo da se ne šali. Doista vjeruje u to što je rekao.

Svi smo se međusobno zgledali. Onda Haggerty promrmlja:

– To bi bila ta dugo očekivana čarolija. To je jaje što smo ga čitavo vrijeme pokušavali snijeti, zar ne?

Pogledam predradnika. Martinez žestoko kimne.

– Zar nismo gotovo svi pravi hechiceros de cuero? Malone čarobnjaci s kožnatim lasom? Zar

nismo u svojoj domovini lasima hvatali »cimarrone«, koji su najdivljiji bikovi na svijetu? Zašto onda ne bismo mogli tim istim kožnatim lasima uhvatiti i snažnoga bizona? Mi to možemo! Zato što smo hechiceros de cuero! Basta!

U međuvremenu nam se pridružilo nekoliko goniča. Svi su čuli posljednje Martinezove riječi i svi su gotovo istodobno kimnuli. Njihove su oči sjale.

Stella me pogleda posebnim pogledom. Usta su joj bila malo otvorena. Vrhom je jezika lizala usnice.

Snijeg iznenada stane. I to kao da je za nas bio nekakav znak.

– Uхватit ćemo ga – rekao sam Stelli. – Lasima. Onda ćemo vidjeti što će biti.

Okrenuo sam konja i rekao svojim ljudima:

– Hajd'mo, Teksašani!

Slijedili su me u dugačkom jednored. Čak je i Stella brzo uhvatila konja, uzjahala i krenula za nama.

* * *

Kako više nije sniježilo, pogled na dolinu bio je mnogo bolji. Po prvi put smo je cijelu vidjeli. Bila je mala ali prostrana. Mali džep velike doline što se stezala oko Big Horn Rivera. U porječju je bilo dvanaestak takvih dolina, no samo je ova imala ime.

Zašto se zove Dolina White Bull?

Odjednom nam Buffalo Jack pokaže zašto. Kad smo to vidjeli znali smo zašto su je Indijanci nazivali Dolina bijelog bizona.

– Pogledajte! Tamo prijeko – poviče izvidnik i usmjeri ruku. – Možete vidjeti bijelog bika bizona.

Pogledali smo u smjeru u kojem je pokazivao, ali nismo ugledali ži-

voga bika, nego stijenu u obliku bizona. Izgledala je kao bizon koji miruje. Žbunje i šiblje koje je po njoj raslo bilo je pokriveno snijegom. Sve zajedno izgledalo je kao veliki spomenik kojega su bogovi isklesali u slavu bizona.

– Toga nećemo uhvatiti lasima – promrmljao sam.

Jahali smo dalje, tik uz strminu brda na rubu šume. Negdje ovdje trebalo bi da bude živi bijeli bizon.

Kad smo ga naposljetku ugledali, znali smo da nas očekuje mnogo muke i znoja.

Pojavio se pred nama poput utvare. Izišao je ispod od snijega otežalih jelovih grana. Prijeteći je rikao, spreman da napadne.

Doista napad! No to nije bilo nimalo čudno, jer je to bio ljutiti samotnjak. Upao je među nas kao stisnuta šaka u nabujak.

Usprkos dubokom snijegu naši su konji, vični tjeranju goveda, bili dovoljno brzi. Te životinje, koje su tako često morale izbjegavati rogove naših goveda uspjele su to i sada, prilikom nasrtaja bizona čija je glava bila mnogo veća od lubanje naših dugorogih goveda, a rogovi znatno manji.

Zaletio se silovito, ali pogodi uprazno. Dok se okretao, poleti prvi laso. Odmah smo napali, jer smo znali da ne smijemo oklijevati ni sekunde.

Jedno laso doletio slijeva, drugo zdesna, treće sprijeda, preko rogova. Međutim, sve je to bilo sitnica za tu grdosiju. Tako velikoga bika bizona nije se moglo savladati sa samo tri lasa.

Bizon se okretao uokrug. Želio se na svaki način osloboditi nabačenih kožnatih lasa. I konji i jahači bili su na sto muka, potezani na sve strane. Bizonovoj se snazi ništa živoga nije moglo suprotstaviti.

Bio je to divlji usamljenik, bijesan bik koji napada sve što mu se nađe u blizini.

Nije više mogao podignuti vrste nogu da mu na nju ne nabacimo omču. Bacali smo omče vrlo nisko nad snijegom, vrteći ih zamasma ručnih zglavaka. Kojiput bi te omče poletjele nisko nad snijegom put dječjih strelica i na sekundu zastale na onom mjestu gdje će se u slijedećem trenutku naći bizonov papak.

Uistinu smo bili čarobnjaci. I naši konji. Skakali su pod nama, plesali, uzimali i napadali.

Sve više i više kožnatih konopa sputavalo je grdosiju. Naposljetku padne, jer su mu noge bile zapletene lasima odmah iznad papaka i mi smo mu naprosto izmakli noge ispod tijela.

Bacao se po snijegu, rikao, bjesnio. Izrovao je snijeg sve do zemlje i dotad blistavobijeli snijeg bio je prijav od zemlje, trave, lišća i jelovih iglica.

Neka od lasa su puknula i go ničički su iz logora donijeli nova. I odmorne konje. Mijenjali su se i bacači lasa, kako bi se odmorili. A bizon se borio, borio, borio... Činilo se da se nikad neće izmoriti.

Približavala se večer. Dani su već bili vrlo kratki.

Naposljetku je bijela grdosija... nije bila snježnobijela, ni bijelosiva, ali bila je vrlo svijetla... ležala na izgaženoj zemlji. Bila je prekrivena blatom, travom, korijenjem, snijegom...

Više nije imao snage. Nije se mogao i dalje boriti. Dahtao je teško, soptao i hriptaio. Borio se poput nemani, izmučio mnogo jahača i konja, potrgao nekoliko kožnatih lasa i naposljetku istrošio svu svoju golemu snagu.

Kako bismo privoljeli tog bika bizona da bude predvodnik našega stada, pomislim. Toga časa to mi je izgledalo nemoguće. I goniči su s nevjericom promatrali tu grdosiju koja je u sumraku ležala pred njima.

– Moramo ga još bolje svezati – rekao sam – da se u noći ne bi oslobodio i pobjegao.

Učinili su to. Ja sam stajao kraj njih i razmišljao kad mi pride vozar teretnih kola. Bio je jedan od onih kočijaša koji vole svoj posao. Svesrdno se brinuo za zapregu i za kola.

– Gazda – reče – već sam mnogo puta bikovima stavljao obruč kroz nozdrve. – Onda upita: – Da istovarim kovački pribor i pripremim jedan obruč? Posao nije jednostavan i rijetko tko ga umije uraditi. Za to valja biti stručnjak. Ja sam, ne hvalim se, jedan od tih. Međutim, pitam se da li će takva grdosija dopustiti da je se vodi obručem provučenim kroz nozdrve.

Svi smo zabrinuto uzdahnuli. Ne bismo to voljeli uraditi, ali znali smo da ne postoji druga mogućnost ako želimo zadržati stado i dotjerati ga do Montane.

Uspjet ćemo ako nam ova čarolija uspije. Ako privolimo to bijelo, čudovište, svetoga bika, da povede naša goveda. Tada bismo mogli uspjati.

Netko reče:

– To je teksaški plijen. Sigurno je posrijedi plijen te vrste? A nijedan Teksašanin ne bi dopustio da mu ga oduzmu. Mi ćemo na neki način pripitomiti bizona i on će voditi naše rogonje prema Montani.

Dakle, naši su teksaški goniči sve shvatili!

Kimnuo sam vozaru.

– Dobro – rečem – provući ćemo mu obruč kroz nozdrve. On će to prepatiti i možda će nam pomoći. Provućemo li mu obruč to će se isplatiti već i zato što se onda ne moramo boriti. Tako neće na obim stranama biti mrtvih.

XI

Vratio sam se zajedno sa Stelom u logor. Odmah sam rekao Marmadukeu neka donese sandučić s lijekovima. Onda je Stella počela tražiti ono što sam se nadao naći u sandučiću.

Upitao sam Marmadukea:

– Što bismo morali uzeti da nekoga omamimo? Ili da mu barem smanjimo bol?

– Laudanum – odgovori Bob.

– Imamo ga dovoljno. Kao i opijuma u kapima. Pomoću njih možemo i bika bizona na nekoliko dana učiniti mirnim i pitomim poput ovce, ili poslušnim kao što je...

Ušuti. Kao da je želio reći nešto što nije baš najpristojnije, ali je pravodobno postao svjestan Stelliniog prisustva.

Ja se nisam osvrtao na Stellu, pa sam ga nadopunio:

– ... debeat, razmaženi psić kojega neke žene neprekidno drže u krilu zbog užitka. To si htio reći, Bob?

– Da, gazda – odgovori, pa nastavi: Možemo opijumske kapi izmiješati s vodom i kroz dug lijevak uliti ih bizonu u gubicu. To će, dođe, biti vrlo teško. Čak i onda ako mu obruč već bude provučen kroz nozdrve. ... Ne, moramo mu dati opijum prije nego što počnemo provlačiti obruč. U protivnom ne bi izdržao bol.

– Dobro – odgovorim. – Pokušat ćemo to odmah, prije nego što se potpuno oporavi. Ponesite svjetiljke. Poći ćemo svi. Sve moramo obaviti još noćas. Danas nas vjerojatno Indijanci još ne nadziru.

Pogledao sam sve prisutne, pa dodao:

– Možda bizonu moramo dati toliko laudanuma i opijuma koliko bi bilo potrebno da se uspava desetero ljudi, zar ne?

Svi koji su okruživali Marmadukea i mene i pažljivo slušali, o čemu razgovaramo, sada su odahnuli. Nasmijali su se i počeli govoriti gotovo u jedan glas.

Jedan od goniča reče:

– Vidiš, Shorty, da gazda nade izlaz iz svake neprilike. Probit ćemo se s našim dugorogcima iako nas Indijanci žele sasjeci. Onda ćemo potražiti zlato. Predosjećam da ću pronaći bogatu zlatnu žilu.

– A onda ćeš izgubiti razum čim ugledaš prvu suknju, Jube – ogorčeno mu odgovori drugar.

Nisam dalje slušao. Krenem prema konjima, a ostali pođu za mnom. Morali smo odjahati do bijelog bizona i obaviti što smo naučili.

Kad smo stigli do bizona, on je ljutito dahtao. Jedan od momaka koji su ostali kraj životinje uznemireno reče:

– Opet je prikupio snagu. Morat ćemo ga mnogo čvršće vezati ako se ne želimo još jednom s njim boriti.

– Ulit ćemo u njega nešto što će ga umiriti i učiniti ga pitomijim – obeća kuhar Bob, koji je u međuvremenu stigao.

* Laudanum – rastopina opijuma u alkoholu. (Op. prev.)

Svjetiljke su upaljene i svjetlost se proširila. Sada smo mogli bolje vidjeti uhvaćenu grdosiju. Čulo se sve glasnije dahtanje, koje je dopiralo duboko iz životinje.

– Moramo ga na bilo koji način okrenuti na leđa i čvrsto mu držati glavu – zahtijevao je Marmaduke.

– Onda ću mu gurnuti u gubicu dug lijevak, a netko će uzeti vedro i polagano i pažljivo lijevati tekućinu. Moramo dobro paziti da li guta. Ako popije i polovinu sadržine, bit će dovoljno da se umiri.

Sve nam je to izgledalo pomalo luckasto, ali znali smo da je to velika prilika. I jedina da se izvučemo iz ruku Indijanaca. Zabili smo si u glavu da će nas taj bijeli bizon spasiti. Zato smo u okolnostima u kojima smo se zatekli, morali iskoristiti svaku priliku koja nam padne na um, pa bila i tako šašava kao ova.

Ostao sam u sedlu i promatrao što se događa. Ni Haggerty nije sjahao.

Ljudi su se svojski trudili. Bizonu se nije moglo približiti više od desetak, jer bi jedan drugom samo smetao. Teško je bilo raditi u snijegu, pomiješanom s lepljivom i vlažnom zemljom, travom i iglicama crnogorice. Ipak su uspjeli bizona postaviti u položaj kakav je Marmaduke želio.

Bob prione svom dijelu posla i naposljetku pobjedonosno uzvikne:

– Uspjeli smo! U njemu je! Točno onoliko koliko je potrebno! Više i ne smije progutati, jer bi onda spavao cijeli tjedan zimskim snom, poput medvjeda.

Svi su počeli međusobno razgovarati. Vikali su i kleli. No posao što smo ga obavili bio je tek početak. Sada smo morali čekati i nadati se da je naš kuhar pogodio

dobar omjer opijumskog napitka, koji će nokautirati tu grdosiju.

Kad mi se, nakon obavljenog posla, Bob Marmaduke približio sa svjetiljkom u ruci i smiješkom na usnama, morao sam ga upitati:

– Gdje si tako dobro naučio tu vrst posla, Bob?

Nacerio se od uha do uha.

– Bio sam rob čovjeka koji je u San Franciscu mornarima opskrbljivao brodove, osobito kitolovce. I ti su momci dobivali takve kapi, u viskiju. Kad su se probudili, već su bili na debelom moru. Sada sam za ovoga »mornara« izmiješao količinu koja bi bila dovoljna za desetak običnih mornara.

Dakle, pomislim, Bob Marmaduke je živio prilično burnim životom.

Nismo morali dugo čekati da bizon zaspe. Ubrzo je počeo hrkati.

Dovezena su teretna kola. Kočijaš ih je zaustavio pod jelama, sasvim uz liticu, gdje snijeg nije bio jako dubok i dosizao je jedva do osovine. Goniči su pomogli vozaču pri skidanju naše male pokretne kovačnice.

Dosad smo u nekoliko navrata upotrijebili kovačnicu, jer smo morali potkivati konje i mazge. Iako smo imali više od stotinu konja i goniči su ih mogli mijenjati po nekoliko puta na dan, potkove je valjalo često obnavljati. Za vrijeme gonidbe svaki je konj prevodio višestruko dalji put od goveda.

Vozač odabra dobar komad željeza i počne kovati obruč. Bio sam siguran da ne bismo bizona mogli držati pod kontrolom na drugi način, na primjer da smo se samo poslužili omamljivanjem.

* * *

Okrenuo sam konja i pojahao prema logoru, jer sam znao da će moji momci sve obaviti kako valja i ako ja ne budem prisutan.

Stella krene za mnom. Jahala je tik do mene.

Nakon nekog vremena zauzdismo konje. Nebo je ponovo bilo vedro, bez ijednog oblaka. Mećava je potpuno stala. Zrak je bio bistar, a na nebu su sjali mjesec i zvijezde. Ako ujutro zatopli, a ja sam se nadao da hoće, snijeg će brzo kopniti. Već je sada posvuda kapalo s grana i po zemlji su tekli mali potočići.

Iznenada Stella reče:

– Bat, uspjeh ćeš. Zajedno sa svojim ljudima dotjerat ćeš stado do cilja.

Zagledao sam se u zvjezdano nebo i prisjetio se vremena što smo ga proveli na rijeci, trenutka kad mi je ova, žena otkrila svu svoju ljepotu, vrijednu nagradu koju sam mogao izvojevati.

Tada se u meni nešto zbilo i otada se ništa nije promijenilo. Svojom hladnoćom Stella me je na neki način razočarala. Bio sam osjetio da je ona kadra uvijek vladati sobom i kontrolirati svoje osjećaje i čine. I to zato da bi postignula ono što želi. Stella vjerojatno nikada ne bi mogla strastveno ljubiti muškarca. Potpuno mu se predati, ne razmišljajući ni o čemu. Medutim, kad su u pitanju njezini ciljevi i njezine želje, bila je savršen drug.

Kimnuo sam, pa odgovorio:

– Možda uspijemo, Stella. Mi Teksašani smo takvi. Kad jednom dodemo do plijena, ne želimo ga ispustiti iz ruke. A pokuša li nam ga tko oduzeti, borit ćemo se do posljednjeg daha.

Uhvatim uzde, kako bih krenuo, ali me ona zaustavi.

– Ostani još malo! – reče.

Još jednom ispuštim uzde i rukama obuhvatim jabuku na sedlu. Onda se okrenem prema njoj i pogledam je.

– Onomad sam strahovito pogriješila – reče Stella.

Znao sam da misli na ono što se dogodilo na rijeci.

– Da, pogriješila si. Tada si mi pokazala svoje tijelo, a ne srce i dušu. To je bio potpun promašaj. U mnogih bi muškaraca time postigla pun pogodak. Uvijek bi bila u njihovim mislima i oni bi dano-noćno razmišljali o tvojoj ljepoti. Rastrgali bi se zbog tebe. Međutim, ja nisam takav. Što se mene tiče, tvoj je postupak bio pogrešan. To si željela znati, zar ne?

Kimnula je, pa promrmljala:

– Oprosti mi!

Odmah zatim potjera konja prema logoru.

Slijedio sam je, ali se nisam zaustavio u logoru, nego sam produžio prema izlazu iz doline.

* * *

Clayton i njegova četiri revolveraša... sada sam i šerifa Maddena ubrajao među njegove ljude... čučali su uz vatru. Bili su maknuli zaštitne pregrade od jelovine i sada su imali dobar pogled na ulaz-izlaz.

Kad sam sjahao, Clayton reče:

– Snijeg brzo kopni. Svakog sata okopni oko dva centimetra. Možda bismo već sutra mogli pokušati proboj. Mislim da se ovi Indijanci još nisu borili protiv revolveraša iz Teksasa. Mi ćemo...

Prekinuo sam ga i rečenicu završio drugačije nego što je trebala glasiti:

– ... najprije pokušati na drugačiji način. I to sutra ili prekosutra.

Svi su me upitno pogledali, pa sam im ukratko objasnio. Mi i oni sada smo bili povezani i morali smo držati zajedno kako bismo što sigurnije spasili stado. Sve ostalo riješit će se poslije.

Začudeno su me slušali, a kad sam završio, Clayton kimne u znak priznanja.

– Ti si uistinu najbolji čovjek za tu gonidbu – reče. – Nitko drugi ne bi uradio ni ono što si ti dosad, a nekmoli to što sada namjeravaš. Zato pristajemo da i nadalje budeš gazda. Sve dotle dok se ne budemo izvukli iz svih neprilika.

– Što će tada biti? – upitam mirno i osmjehnem se.

Znao sam da ta vrst moga osmijeha djeluje ledeno, kao da mi se zamrzao na usnama. Već sam više puta doživio da su vrlo tvrdi momci odustali i maknuli mi se s puta pošto sam im se tako osmjehnuo.

– U pitanju je teksaški plijen – odgovori Clayton. – I mi ćemo podijeliti dobitak. Ako svaki od nas zaradi pedeset tisuća, bit će dobro. Međutim, plate li kopači manje nego što se nadaš, vi ćete se odreći svoga dijela. Svaki od nas želi od tog plijena po pedeset tisuća dolara. Jesi li razumio?

Kimnem, pa promrmljam:

– Onda neće biti teškoća. Imamo gotovo četiri tisuće goveda. Ako za svako dobijemo stotinu dolara, to će ukupno iznositi četrismo tisuća. Od toga će, najvjerojatnije veći dio biti u zlatnom prahu.

Ušutim, pogledam Claytonove drugove, pa glasnije nastavim:

– Stići ćemo na cilj ako nas Indijanci propuste i ako ponovo ne zapadnemo u mećavu. Pogotovu na takvom mjestu gdje bi se stoka razbježala. Zajedničkim snagama mogli bismo to sve prebroditi.

Ponovo sam ih pogledao, ali ovoga puta svakoga od njih u oči. Onda upozoravajuće dodam:

— Mislite na to da nitko neće imati koristi od toga ako se pokušamo međusobno poubijati, kako bi preživjeli dobili veći dio. Većina od nas bi umrla, no koji od nas može biti siguran da će baš ON biti taj koji će preživjeti?

* * *

Indijanci su se pojavili sljedećeg dana. Nije ih bilo mnogo. Crveni Oblak nije bio među njima.

Oko pedesetak ratnika i nekoliko manje važnih poglavica zastali su na ulazu u dolinu i mi smo ih vrlo lako mogli potjerati kolto- vima. No ostavili smo ih na miru.

U pratnji izvidnika odjahao sam do Indijanaca. Skupinu je predvodio poglavica Žuta Ptica, kojega mi je Buffalo Jack s poštovanjem predstavio.

Žuta Ptica nije imao smisla za ceremonije. Još manje za okolišanje. Kratko je rekao:

— Morate otići. Oluja je mrtva. Sada odjašite. Svaki smije uzeti jednog konja. Kola, sa svime što je u njima moraju ostati. Dajem vam sat vremena.

Govorio je engleski gotovo isto toliko dobro koliko i Crveni Oblak, pa Buffalo Jack nije morao prevoditi.

Nisam se čudio, jer sam u međuvremenu saznao da Siouxi visokih prerija nipošto nisu glupi. Njihove poglavice i ratnici često su dolazili u dodir s bijelim trgovcima, s njima su pregovarali i trgovali.

Čvrsto sam pogledao Žutu Pticu, a onda progovorim:

— Odjaši do Crvenog Oblaka i reci mu da će bijeli bizon koji

ovdje živi izvesti nas i naša goveda iz ove doline. Da, bijeli bik će nas i naše šarene, male bizone voditi dalje na sjever. On tako želi, a svatko tko poduzme nešto protivno njegovoj želji bit će proklet. Sutra, kad se sunce bude dizalo on će doći i tada ćete ga vidjeti.

Poglavica i njegovi ratnici, od kojih je većina razumjela što govorim, a drugi su to zaključili po pokretima mojih ruku, buljili su u mene kao da je pred njima tele s dvije glave.

Bili su tako zaprepašteni da čak ni Žuta Ptica nije ništa rekao.

Okrenuo sam konja i počeo se vraćati. Buffalo Jack, koji je jahao tik do mene, naizmjenice je kleo i prigušeno se smijao.

— Neće to brzo probaviti — reče. — No budite sigurni, kauboju, da će se svi okupiti da bi vidjeli to čudo.

XII

Ovaj bik bijaše najveća životinja koju je netko ulovio kožnatim lasima. Znali smo da će se priča o tome proširiti cijelim Teksasom. I da će mnoge prepričavače smatrati lažljivcima, pa će zapasti u neprilike.

Možda sam se zaletio pred Indijancima, pomislim. Možda nam to što smjeramo s bijelim bizonom neće uspjeti.

Uputio sam se u dolinu, do mjesta gdje je naš bizon i dalje ležao u prljavom snijegu, čvrsto sputan. Njegovo je krzno bilo jako uprljano.

Ležao je i hrkao s kolutom provučenim kroz nozdrve. Na sreću, bio je omamljen. Da nije, sigurno bi zbog silne boli već prekinuo spine.

Rekao sam ljudima:

– Morate ga oprati. Njegovo krzno mora biti što je moguće svjetlije, kako bi sutra Indijanci već na prvi pogled vidjeli da je doista u pitanju bijeli bizon.

Svi su kimnuli, ali vidio sam da nisu puni nade. Jedan momak reče:

– Taj se možda uopće neće probuditi, gazda. Bezopasan je kao svi-zac. Ako se probudi i opojno sredstvo više ne bude djelovalo, pa počne bjesniti, morat ćemo ga ponovo uspavati. Da ga strpamo u kola i vozimo...

Ušuti, jer je i sam uvidio da mu je prijedlog besmislen.

Drugi gonič gurne šešir na čelo, počese se po zatiljku, pa progovori:

– Taj me bik podsjeća na našega starog. Kad se napio, većinom je prespavao u salunu. Međutim, ako bi pijan pao negdje na putu kući, jednostavno bi legao na put koji je vodio do našega ranča. Konja više nije mogao uzjahati. Tada bi se životinja sama vratila kući, a majka bi brata i mene poslala po oca. Tada smo Bill i ja bili mali, a stari je bio strašno težak. Težio je više od stotke. Nismo ga mogli uspraviti, pa smo kraj njega zapalili vatru i čekali jutro. Dotad se malo otijeznio i onda je uz našu pomoć ustao. Tek tada bismo ga dovukli do kuće. E, onda je Bill došao na lukavu zamisao. Obojica smo uzeli igle za krpanje i pomoću njih smo natjerali staroga da ustane. Morali smo mu poprilično izbošti stražnjicu dok smo stigli kući. Drugog dana stari bi se čudio od čega mu je stražnjica tako izbođena.

Momak ušuti, pa pogleda pri-sutne. Svi su mu se cerekali.

– Da i mi bizona bodemo u zad-njicu? – upita jedan gonič. – Što je izdržao Coleov otac, izdržat će i taj bik, zar ne?

Ponovo su svi kimnuli, ovoga puta odobravajući.

– Pričekat ćemo do jutra – re-čem. – Do tada i stado mora biti spremno za pokret. Tjerat ćemo goveda iza bizona, htjela to ili ne. Nadajmo se da ga će naši bikovi predvodnici slijediti. Ako neće...

* * *

Neću čitateljima odviše dosadi-vati, jer o bijelom biku mogle bi se napisati čitave knjige. Skratit ću i preskočiti sate koje smo proveli do jutra.

Poslije toploga dana nastupila je sparna noć. Popuhavao je topao vjetroc, kako bi to brđani rekli. Toplo strujanje osjećalo se posvuda, a snijeg se topio kao maslac u vru-ćoj tavi.

Goniči su spavali.

Objahao sam stado, pa krenuo do bizona. Stajao je na sve četiri, glave duboko spuštene prema zem-lji. Djelovao je vrlo pospano i brundao je poput medvjeda. Izgledalo je kao da će svakoga časa ponovo leći u mokr snijeg.

Cole Breahitt, zvan Sonora Cole, držao je u ruci konopac kojega je drugi kraj bio čvrsto vezan za kolut u bizonovim nozdrvama.

– Pokušaj, Cole – rekao sam momku koji je iglom rješavao ne-prilike sa svojim ocem.

Breahitt napne konopac i la-gano povuče kolut.

Bizon jače zabrunđa. Sada lju-tito. Ipak podigne prednju nogu i stavi je ispred druge. Počeo se kre-tati u smjeru u kojemu je bio pote-zan. Činilo se da to radi svoje-voljno, kao što bi se stari dida dao voditi u šetnju.

Odahnuli smo, a neki su momci počeli radnosno klicati. Jedan po- viče:

— Gledajte našega Colea! Taj vodi bika kao što je nekoć vodio svojega starog. Već je kao dječak naučio kako se to radi!

Smijali su se. Onda većina go- niča odjaše do stada, koje je čekalo spremno za pokret.

Obrazovana je čudna povorka. Ja sam jahao na čelu, pokraj mene Buffalo Jack, a iza nas Cole vodeći bijeloga bika. Bizona je slijedio Haggerty, zajedno s kolima između kojih su jahali Clayton i njegovi drugovi. Slijedilo nas je stado.

Bikovi predvodnici bili su raz- draženi. Kao da su znali da se na čelu nalazi njima nepoznat supar- nik, koji vodi stado što bi ga oni morali voditi. Zavidni, htjeli su na- prijed na čelo stada, gdje im je mje- sto.

Goveda su se dala brzo tjerati, kao da i sama žele izići iz te doli- nice, koja je bila tek malo prostra- nija od šireg klanca. Željela su poći u susret toplome vjetru što je strujao porječjem Big Horn Rivera, kao kroz neku golemu cijev.

Izvan doline čekali su Indijanci.

Odmah sam pogledom potražio Crvenog Oblaka, ali ga nigdje ni- sam ugledao. Vjerojatno nije ni do- šao. Ako je tako, to je dokaz koliko je lukav. Naime, ja ga ni prije ni- sam smatrao čovjekom koji bi vje- rovao u tajanstvenu moć bijeloga bizona. Bio je i suviše pametan i naobražen da bi u takvo što povje- rovao. Crveni Oblak je realan čov- jek, veliki poglavica i voda svojega plemena.

Međutim, Crveni Oblak je isto tako znao da se ne može boriti pro- tiv stogodišnjeg praznovjerja svoga naroda. Usprotivi li se ta-

janstvenoj moći bijeloga bika, izgu- bit će povjerenje mnogih ratnika. Oni bi nakon toga, najvjerojatnije, samo čekali na to kad će Veliki duh kazniti njihovog poglavicu, pa bi ga izbjegavali. Ne bi htjeli da se u času kažnjavanja slučajno zate- knu u njegovoj blizini.

Uistinu je lukavac, pomislim. Zato ga nema nigdje na vidiku.

Crveni Oblak, dakle, nije bio pri- sutan, ali su pred ulazom u dolinu bili okupljeni svi veliki poglavice, vodeći ratnici i oko stotinu čla- nova plemena. Svi su bili svjedoci neobičnog prizora. Ugledali su bije- loga bika kako dolazi vođen za konopac poput magarca prijatelj- ski raspoložen i miran poput ovce. Svi su vidjeli i to da nijednom nije zadahtao ili uradio bilo što zastra- šujuće. Nije bilo ni trunka dvojbe da nam bijeli bik služi.

Okupljeni Indijanci pružali su veličanstven prizor. Činilo se kao da su začarani nevidljivom silom, koja ih je okamenila. Jedini po- kreti u toj živoj slici bili su oni uz- rokovani vjetrom. Pokretala su se pera, ukrasi, gunjevi koji su služili kao sedlo, rese, kićanke. Konjska griva i repovi su blago lepršali.

I jahači i ukrašeni konji bili su nepomični. U sivilu jutra zaprepa- šteno su zurili u bika koji je mirno koraćao pred stadom.

Iznenada jedan poglavica nešto naredi i nekoliko ratnika odmah potjera konje. Dojahali su blize, ali tako polagano da se vidjelo da se plaše. Promatrali su bijeloga bi- zona kao da provjeravaju da li je uopće živ i da li mu je krzno uistinu bijelo, a ne zaprašeno. Onda pogledaju mene plašljivo, ali i sa strahopoštovanjem. Zatim je- dan na svom jeziku dovikne nešto Buffalo Jacku.

I naš izvidnik odgovori na njihovom jeziku.

Krenemo dalje. Indijanci nisu pokazali da nas namjeravaju spriječiti u daljnjoj gonidbi. Zaokrenuli smo na sjever i opet se našli na pravom putu za Montanu.

Upitam Buffalo Jacka:

– Što je htio onaj Indijanac?

– Pitao je kako si izveo tu čaroliju i da li si jedan od velikih čarobnjaka. Odgovorio sam mu da sada duh bizona stanuje u tebi i da je sretan i da se dobro osjeća. Rekao sam mu i to da će se duh ubrzo vratiti u bizona, a onda će se sveti bik okrenuti i vratiti u dolinu u kojoj obitava. Oni moraju samo čekati dok stigne u Dolinu bijeloga bizona.

Ušuti. Lice mu je cijelo vrijeme ostalo ozbiljno, malone svečano, jer su nas Indijanci i dalje vrlo pažljivo promatrali. Jahali su kraj nas, s obje strane stada. Izgledalo je kao da nas prate zato da bi procesija bila što veličanstvenija.

* * *

Prošlo je tjedan dana. Potrošili smo sve zalihe sredstva za omamljivanje i sada smo svi napeto čekali kad će bizon postati ponovno čio i svemoćan. Uskoro više neće dopustiti da ga za kolut vučemo naprijed.

Omamljenost je mogla prestati svakoga časa. Tada bi životinja mogla Sonora Colea, zajedno s konjem, svojom moćnom lubanjom baciti daleko u vis. Dovoljno bi bilo da, kao što to čini svaki bik, sagne glavu pod trbuh konja i naglim trzajem šije odbaci i konja i jahača.

Naposljetku odlučimo da ćemo odvezati bizona kako ne bi, ako iznenada podivlja, možda čak i stado

natjerao u stampedo. Kad smo malo zatim naišli na jedno uleknuće u zemlji, odveli smo ga tamo i pričekali da stado prođe.

Nadaleko i naširoko nijednog Indijanca.

Snijeg je potpuno okopnio. Samo su se na zaštićenijim mjestima i u uvalicama nazirali ostaci snijega koji nas je podsjećao na mećavu. Vjetar je puhao s juga, kao da želi donijeti proljeće, ali mi smo znali da će nastupiti prava zima čim se vrijeme okrene.

Bijeli je bizon postajao sve živahniji. Kad je Sonora Cole odvežao konopac, počeo je dahtati i bijesno rikati. Možda smo iskoristili posljednji trenutak mamurluka, jer je odmah zatim počeo kopati prednjim papcima. Iz njegovih je prsa dolazila duboka grmljavina. Tada naglo podigne moćnu glavu i zariče kako to može samo vrlo snažan bizon. Zatim se ogleda, strese i počne snažnije tapkati, sada već podižući lju i travu svuda okolo.

Počeli smo se lagano povlačiti.

Bizonove su se oči zacrvenjele od naglog priljeva krvi. Bio je opet onaj pravi. Posjedovao je svu svoju prirodnu divljinu, a time i sav ponos.

Gledajući ga takvoga, jedva smo mogli povjerovati da smo ga pomoću lasa uhvatili u dubokom snijegu. Da je i on neka vrst teksaškog plijena. Preplavi nas ponos. Bili smo gordi što smo takvi umjetnici s kožnatim lasom.

Bizon okrene glavu prema jugu, visoko je podigne i počne njušiti. Onda gromoglasno rikne, kao da se oslobodio posljednjeg truna omamljenosti. Ponašao se kao da mi i ne postojimo. Nije nas ni pogledao kad je počeo kaskati prema jugu.

Jedan od goniča reče:
— Mogao bih se okladiti da se vraća u svoju dolinu.

XIII

Sedamnaestoga studenoga stigli smo u okrug Three Forks, gdje su kopači podigli logore Bozeman, Gallatin i Three Forks. Tu se okupilo više od deset tisuća ljudi. Svi su tražili zlato, ili su živjeli od zlatonosnih polja i rudnika. Bilo je i onih koji su živjeli od toga što su do zlata dolazili na raznorazne načine.

Tolikom ljudstvu bilo je potrebno svježe meso. Čim saznaju da je stiglo golemo stado, to će se proćuti. Onda će doći i ljudi iz udaljenijih logora i logora-gradića, kao što su: Last Chance, Livingston, Butte i drugi.

Dovoljno je da dovedemo stado do nekog zaštićenog mjesta i čekamo da se obogatimo. Tko god poželi svježe meso, morat će doći k nama.

Buffalo Jack je prije nekoliko dana bio odjahao naprijed i sada se vratio i preuzeo vodstvo. Obavijestio nas je da je našao manju dolinu u kojoj ima vrlo malo iskolčanih nalazišta. Očito se onima koji su tamo boravili trud jedva isplatio. Ta bi dolina bila naš prirodni obor i u njoj bismo držali goveda sve dotle dok ne prodamo i posljednju životinju.

Mnogi su već bili obaviješteni da dolazi naše stado, a glas se širio cijelom zemljom kopača zlata. Svi su se uželjeli svježeg mesa: gostioničari i restoranteri rudarska poduzeća, javne kuhinje, rudnici. Poslali su predstavnike ili nakupce ili su došli osobno.

Za svako govedo zahtijevali smo stotinu i dvadeset dolara, jer smo mislili da će se cjenjkati. Namjeravali smo spuštati cijenu do stotinu dolara. Ispod toga nismo htjeli ići. Zaprepastili smo se kad smo vidjeli da se nitko i ne pokušava pogadati.

Kupci su smjeli sami odabrati govedo. Pojedinci su kupovali govedo, dva, a veći rudnici i restorani i do pedeset.

Prvoga smo dana prodali više od tri stotine goveda, iako smo do doline imali još dva, tri dana.

Vrijeme se iznenada promijenilo i svakog je časa postajalo gore. Vjetar, koji je dolazio s planina Big Belt i Crazy, donosio je miris snijega. Zima je bila na pragu.

Nemilosrdno smo tjerali stado prema cilju, ne razmišljajući o tome koliko će goveda zbog toga izgubiti na težini. Nismo htjeli da nas u posljednji čas zima zarobi. Ako bi se oluja sada pojavila, stado bi se okrenulo natrag i krenulo po svojem tragu. I nitko ga ne bi mogao u tome spriječiti. Tada bi bilo izgubljeno i kroz dubok snijeg ne bismo ga dotjerali na cilj.

* * *

Uspjeli smo!

Utjerali smo stado u malu dolinu koju je Buffalo Jack pronašao. Tik pred njom prodali smo oko četrdeset stotina goveda. Sada je naše stado brojilo oko tri tisuće grla, a mi smo već imali osamdeset tisuća dolara.

Do Gallatin Cityja, koji je ležao između dva rukava rijeke, bilo je samo sedam milja. Isplatio sam Buffalo Jacku obećanih tisuću dolara, a polovini goniča dao predujam i tri slobodna dana. Namjeravali su se ispuhati u Gallatin Cityju, a to su i zaslužili.

Tko će u prvoj skupini u grad odlučeno je zdrijebom.

Brzo su se spremali. Loše vrijeme im je sada smetalo mnogo manje nego prilikom tjeranja stada. Mi koji smo ostali smjestili smo se kako je najbolje bilo moguće.

Nekoliko je momaka otišlo stržariti na ulaz u dolinu. Nisu smjeli dopustiti nijednom govedu da izide iz doline, a morali su paziti na sve strance koji se pojave u blizini.

Dolina je bila slična dolini White Bull. I ovaj je ulaz istodobno bio i izlaz. U dolini je bilo nekoliko napuštenih parcela sa sklepanim kolibicama. Krenuli smo prema nekadašnjem skloništu kraj napuštenog rudnika. Stella je uselila u malu nadogradnju, u kojoj je prije sigurno stanovao inženjer ili nadglednik.

Poslije večere goniči su se razišli. Oni koji nisu morali na stražu otišli su u unaprijed odabrano konacište, koje su bili prije večere na brzinu uredili.

U velikom skladištu nekadašnjeg rudnika Aurora ostali smo Clayton, Gillmaker, braća Laredo i bivši savezni šerif Madden, Haggerty i ja.

U susjednoj prostoriji, koju smo uredili kao kuhinju, bio je Marmaduke.

Vjetar je fijukao oko kamene građevine, sazidane od neobrađenog kamena, no unutra je bilo ugodno toplo. Prostoriju je osvjetljavala svjetlost iz nekoliko svjetiljaka.

* * *

Haggerty i ja smo već prije večere osjetili napetost. Iz Claytona i njegovih ljudi kao da je nešto izbijalo. Nije se dalo opisati no bilo je gotovo opipljivo.

Obojica smo znali da su neprilike na vidiku.

Jeremy Clayton sjedio je meni nasuprot za velikim, grubo tesanim stolom. Znao sam da je namjerno odabrao to mjesto. Haggerty je stajao, naslonjen na zid kraj peći, ulijevo od mene. Peć je donekle zaklanjala Tabu Gillmakera koji je stajao kraj vrata, ulijevo od Haggertyja, i oslanjao se na zid meni nasuprot.

Vrata su nadzirala braća Laredo. To se ne bi moglo drugačije nazvati. Oni neće dopustiti da itko uđe. Dakle, Haggerty i ja ne možemo očekivati pomoć.

Stari šerif je dotad sjedio s nama za stolom, meni zdesna a slijeva Claytonu. Sada ustane i povuče se natrag.

Dosad nitko nije progovorio ni riječi, ali iznenada kao da je sve postalo jasno i jednostavno: oni ne žele dijeliti dobitak sa Stellom, Haggertyjom i sa mnom.

Ovi revolveraši žele sav novac, a žele se osvetiti i za ono što smo im učinili u Teksasu, kad smo ih ostavili neka pješake.

Došao je trenutak obračuna i osvete.

Izvojevali smo veliku pobjedu i svaki od nas bio bi bogat. U velikom loncu za svakoga je od nas bilo po pedeset tisuća dolara. Svatko je mogao biti zadovoljan svojim dijelom plijena. Međutim, oni žele i naš dio.

Pa, to smo morali očekivati, pomislim. Čovjek poput Jeremyja Claytona i ponosni revolveraš kakav je Tab Gillmaker, a ni luda braća Laredo, nisu mogli trpjeti poraz. Nijedan od njih ništa nije zaboravljao, a nekmoli opraštao.

Pogledam Claytona. Odgovorio je na moj pogled i ja sam vidio

kako vjeruje da nas je uhvatio u klopku.

U to bi povjerovao i svatko tko zna brojati do pet. Petorica protiv dvojice. Haggerty i ja moramo izgubiti.

Clayton progovori, zlobno se smiješi:

– Vas dvojica sigurno niste mislili da smo mi sve zaboravili? Ili ste bili tako blesavi da ste se mogli tome nadati?

Pogledao sam ga i polako kimnuo.

– Možda nismo bili sasvim sigurni – promrmljam. – Kuda će nas to dovesti ako se počnemo međusobno ubijati? – dodam glasnije.

– Ne međusobno! – umiješa se Tab Gillmaker i zakorači korak naprijed. – Ne međusobno! – ponovi.

Tada se u igru umiješa Haggerty i odlučno reče: – Yates, ne obaziri se na tog brbljavca! Gillmakera preuzimam na sebe. Umrijet će prije svih.

Doista, i jest umro prvi!

Kad je Haggerty ušutio, Gillmaker povuče kolt. Uz divlji krik koji prihvate i luda braća Laredo, pa i oni potegnu.

Clayton skoči i posegne za koltom.

U djeliću sekunde rastvorio se pakao. Nitko od nas nije se više vladao prema razumu. Sve što smo činili bilo je potpuno nagonski, jer je svakoga od nas nagon tjerao da sačuvamo život.

Krenulo je. Nitko to ne bi mogao zaustaviti.

Pošto se osjetio dah opasnosti i nad nas se nadvio crni oblak predstojećeg nasilja, zapraskalo je kao za najžešće grmljavine.

Odjednom mi se kolt stvorio u ruci, osjetio sam povratni trzaj oružja, ugledao plamen iz cijevi... Obavijen dimom, i dalje sam pucao. Pucao sam na svaki plamičak iz cijevi koji je bio uperen na mene.

Osjetio sam da sam ranjen, ne samo jednom, ali sam i dalje čvrsto stajao na nogama. Jedva sam se malo zanio. Pucao sam sve dotle dok nisam ispraznio kolt.

I dalje sam stajao, iako pogoden. Rane su me počele boljeti. Medutim, sada sam točno znao što se u međuvremenu zbivalo. Sve što se dogodilo počelo mi se odvijati pred očima.

Vidio sam Tabu Gillmakera na podu. Prvi je bio pogoden. Haggerty je čučao na podu, a onda se polako srušio u stranu. Bio sam siguran da je mrtav. Zaključio sam to po tome kako je ležao. Činilo se da spava.

I Clayton je ležao na podu. Pogodio sam ga bolje nego on mene. Mnogo bolje.

Zatim sam pucao na braću Laredo.

Sigurno bi me bili ubili da mi Madden nije pritekao u pomoć.

Kao i mi i stari je šerif potegao u djeliću sekunde, ali nije pucao ni u mene ni u Haggertyja. Pucao je na braću Laredo, da me ne bi ubili dok sam se još borio s Claytonom. Prvim je metkom Madden ubio Lessa Lareda. Onda je šerifa pogodio metak što ga je ispalio Fess Laredo.

Ja sam tada oborio Fessa.

Dakle, tako se to zbilo.

XIV

Stajao sam u dimom ispunjenoj prostoriji kad je utrčala Stella sa spremnom puškom u ruci.

– Bat! Bat! Bat! – vikala je divlje, preplavljena strahom.

Mene zove! Pogledom je tražila mene, njezine su usne izgovarale moje ime.

Znao sam da bi se borila za mene da ležim na podu i da je koji od naših protivnika još bio živ.

Došla mi je pomoći!

Vikala je moje ime. Samo moje! Prva briga sam joj bio ja. I samo ja!

Uskoro su počeli pristizati i drugi. Kuhar i goniči.

Stella i ja smo čučali kraj šerifa. Da, Madeen je još bio savezni šerif. Bili smo u to sigurni i prije nego što Madden posljednjom snagom progovorio.

– Te budale – promrmlija je. – Vjerovali su da sam uz njih. Uistinu su povjerovali da namjera-vam izdati svoju zvijezdu. No ja sam još i sada savezni šerif Jones Madden. I još i sada želim pedeset tisuća dolara za vladu Sjedinjenih Država. Nikada i nisam odustao od toga. Što vi mislite o tome?

Pogleda me, a ja kimnem.

– Dajem vam riječ da ću ispuniti vašu želju. Mi, Teksašani taj smo novac samo posudili da bismo kupili stoku. Sada ćemo, u vaše ime, vratiti taj zajam vladi zajedno s kamatama. Da li je tako u redu, šerife?

Lagano je kimnuo i nastavio me gledati. Gledao me do posljednjega daha. Kako smo uopće mogli posumnjati u njega, pomislim. I pomisliti da je odbacio svoju zvijezdu? Sklopio sam mu oči i ustao.

Stella je cijelo vrijeme stajala kraj mene.

Oboje smo postali silno bogati. Međutim, ono što je meni značilo mnogo više od bogatstva bio je divlji očaj u njezinom glasu. Krik

straha koji je do mene dopro kroz praskanje metaka i oblak dima.

Bojala se za mene. Znači da nije hladna i proračunata žena, kakvom sam je smatrao. Nije mislila samo na svoj dio dobitka.

Sada me pogleda ozbiljno, pitajući.

Kimnem joj.

* * *

Dragi čitatelji, ipak se nismo obogatili onoliko koliko smo se nadali. Posao s govedima nije ostvaren onako kako smo ga mi zamislili.

Dva dana poslije obračuna s revolverašima pojavila se mećava. Ovoga puta prava, ledena. Bjesnila je osam dana i osam noći i sve pokrila ledom i snijegom. Pošto je prestala, putovi još tjedan dana nisu bili prohodni. A onda su se odasvud počele surtavati lavine.

Na malu dolinu u kojoj smo držali goveda sručilo se mnogo lavina, pa je većina stada stradala. Preživjelo je tek nekoliko životinja, ali to smo ustanovili tek u proljeće.

Tih je nekoliko goveda postalo okosnicom stada na našem ranču. Da, na našem ranču, jer je Stella ostala sa mnom.

U početku malen, ranč se poslije silno proširio. I to onda kad su se kopači zlata povukli iz tih krajeva, zato što su nalazišta bila iscrpljena, i kad su Indijanci otišli u rezervate, zato što su bili pohijeđeni.

Vladi Sjedinjenih Država vratili smo pedeset tisuća dolara zajedno s kamatama. Novac smo poslali u ime saveznog šerifa Jonesa Madдена, a mi smo ostali anonimni.

Nama je ostalo dovoljno da tijekom nekoliko narednih godina izgradimo velik i lijep ranč.

KRAJ

In memoriam

FEDOR BEKL

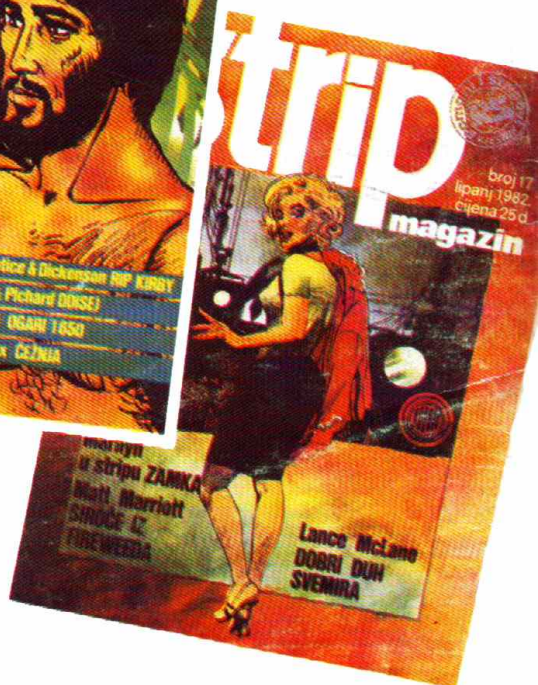
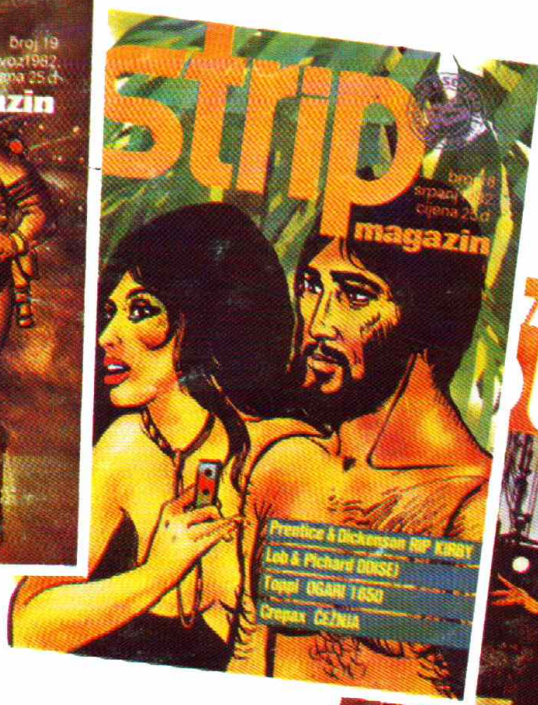
Izgubili smo druga i prijatelja, koji je cijeli svoj život posvetio novinarstvu, a od toga najveći dio upravo Vjesniku. Iznenada nas je napustio naš dragi Fedor, koji je tek prije dvije godine otišao u zasluženu mirovinu.

Iako umirovljenik, naš je Feđa često bio vidan u Vjesniku jer je i dalje surađivao u redakciji Romana i stripova, posebice u Lasu. Svi smo se na njega toliko navikli da nismo bili ni svjesni da Vjesnik može živjeti bez njega. Pa ipak ga više nema među nama.

Njegov je rad u novinarstvu trajao više od četrdeset godina. Bio je korektor, suradnik, stariji suradnik a u posljednje se vrijeme mnogo bavio prevodenjem za Laso.

U PRIPREMI:

Dan Roberts:
ŽELIM TI SMRT

Ako volite strip, onda je to

strip
magazin